

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Bakalářská práce

**Fonetická analýza mluvních projevů moderátorů
olomouckých rozhlasových stanic**

Phonetic Speech Analysis of Radio Hosts Broadcasting in
Olomouc

Lucie Frydrychová

Česká filologie - Žurnalistika

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Pořízka, PhD.**

Olomouc 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré zdroje, které jsem při své práci použila.

V Olomouci dne.....

Lucie Frydrychová

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce PhDr. Petru Pořízkovi, PhD. za cenné rady a připomínky při konzultacích a také za poskytnutí potřebného počítačového programu pro praktickou část práce.

OBSAH

Úvod.....	6
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1.1 Rozhlasové médium	8
1.1.1 Specifika rozhlasu.....	8
1.1.2 Mluvené slovo	8
1.1.3 Typy mluveného projevu.....	9
1.1.4 Veřejnoprávní a soukromé médium	10
1.2 Zásady ortoepické normy.....	10
1.2.1 Ortoepie	10
1.2.2 Ortofonie.....	11
1.2.3 Samohlásky.....	11
1.2.4 Souhlásky.....	15
1.2.5 Ráz	17
1.3 Suprasegmentální rovina	18
1.3.1 Slovní přízvuk	18
1.3.2 Větný přízvuk.....	19
1.3.3 Frázování.....	19
1.3.4 Intonace	20
1.3.5 Tempo řeči	21
1.4 Vlivy působící na mluvíčího	22
1.4.1 Vlivy nářečí na projevy mluvíčího	23
2 PRAKTICKÁ ČÁST	25
2.1 Zaměření praktické části	25
2.1.1 Výběr materiálu.....	25
2.1.2 Popis analýzy	27
2.2 Analýza	28
2.2.1 Český rozhlas Olomouc	28
2.2.2 Radio Haná	36
2.2.3 Radio Rubi	47
2.2.4 Radio Proglas.....	57
2.2.5 Radio Čas.....	66
2.3 Porovnání dle charakteru projevu a vlastnictví stanice	77
2.3.1 Připravený a spontánní projev	77

2.3.2	Veřejnoprávní a soukromá stanice	78
2.3.3	Shrnutí	79
	Závěr:.....	80
	Anotace	82
	Resumé.....	83
	Zdroje:	84

Úvod

Tato bakalářská práce se soustředí mluvené projevy moderátorů olomouckých rozhlasových stanic. Cílem práce je postihnout a popsat míru ortoepické správnosti projevů na jednotlivých stanicích. Formu veřejných mluvních projevů, které denně slyšíme v médiích, totiž máme tendenci napodobovat, jejich mluvcí se tak stávají našimi řečovými vzory.¹ Navíc regionální rozhlasové vysílání je pro olomoucké posluchače atraktivní svým lokálním zaměřením.

V analýze se také pokusíme porovnat projevy předem připravené, které jsou většinou zastoupeny čteným zpravodajstvím, a projevy spontánní. Přičemž vycházíme z předpokladu, že u připravených projevů bude míra chybovosti nižší. Obdobně porovnáme také projevy mluvčích ze stanic soukromých a veřejnoprávních. Zde zase předpokládáme menší množství odchylek od normy právě v projevech mluvčích z veřejnoprávních stanic.

Pozornost bude zaměřena na jevy v rovině segmentální i suprasegmentální. Soustředit se budeme na správnou výslovnost vokálů, kterou budeme hodnotit na základě formantové analýzy. Zaměříme se také na konsonanty a jimi tvořené skupiny. Velkou pozornost budeme věnovat mluvnímu tempu, jež může být příčinou častější chybovosti v projevu, a budeme se snažit vypořádat jejich vzájemnou souvislost.

Mezi další zkoumané jevy budou patřit intonační kadence, tady správné užití jednotlivých typů, korektní provádění asimilací či korektní realizace slovního přízvuku. Jelikož se zaměříme na olomoucké rozhlasové stanice, neopomeneme se v projevech soustředit na možné nářeční prvky moderátorů.

Práce je složena z teoretické a praktické části. V teoretické části budou vedle teorie rozhlasové žurnalistiky popsány zásady ortoepické normy, a to zejména ty oblasti, které se ukázaly jako problematické v konkrétních analyzovaných promluvách. V praktické části pak budou provedeny analýzy jednotlivých projevů, komentář získaných poznatků a porovnání výsledků analýz na základě zmíněných kritérií. Výsledky budou shrnuty v závěru.

Součástí analýzy je vždy i fonetická transkripce, kterou řadíme do textu práce, protože na ni následně přímo odkazujeme. Transkribované záznamy navíc dosahují nejvýše k délce dvou minut, nejedná se tedy o příliš rozsáhlé pasáže, které by bylo potřebné zařadit jako přílohu práce.

---

¹ JANOUŠKOVÁ, Jana. Mluvená čeština v médiích. *Čeština doma a ve světě*. 2008,16 (1–2), s. 3

Na obdobné téma již vznikla řada prací, a to s různým zaměřením, většinou se věnovaly veřejnoprávní stanici Český rozhlas a jeho regionálním mutacím. V roce 2010 byla na katedře bohemistiky FF UP vytvořena práce, která je totožná svým zaměřením na olomoucké stanice, jejich nabídka je dnes mírně odlišná, a proto je jiný i zkoumaný materiál. Dále je odlišné také zaměření práce, které není konkretizováno na rozdíly mezi spontánními a připravenými projevy a komerčním a veřejnoprávním charakterem stanic, i když jsou ve výsledném porovnání zmiňovány.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Rozhlasové médium

1.1.1 Specifika rozhlasu

Specifické rysy rozhlasového zpravodajství jsou určeny zejména skutečností, že rozhlasové sdělení se šíří k posluchači výhradně zvukovou, resp. sluchovou cestou. Hovoříme o akusticko-auditivním principu, z něhož vyplývá zdánlivě samozřejmý, avšak v praxi někdy ne zcela důsledně respektovaný fakt, že vše, co překračuje rovinu zvukovosti (sluchovosti) je prostřednictvím rozhlasu nesdělitelné. Z tohoto základního principu se odvíjejí v podstatě všechny požadavky na rozhlasové zpravodajství.

„Tvůrce rozhlasového zpravodajství musí mj. respektovat skutečnost, že vnímání obsahu zprávy probíhá při auditivním příjmu jinak než při jejím čtení nebo sledování v televizi.“² Poslech rozhlasové relace také klade vyšší nároky na myšlenkové procesy, jako jsou analýzy, syntézy, srovnávání, zobecňování a abstrakce, než při vnímání stejného obsahu z jiných forem médií. Proto je důležité přizpůsobit této skutečnosti jak jazykové a stylistické vyjadřovací prostředky, tak prostředky žánrové nebo skladebné.

Dalším specifikem rozhlasu je jeho jednostranné spojení s posluchačem. „Na rozdíl od interpersonální komunikace nemůže mluvčí vidět nebo slyšet reakce posluchačů a přizpůsobit obsah i tempo“³ svého sdělení jejich potřebám. Také příjemce nemůže reagovat připomínkami, dotazy a vrátit se k té části zprávy, kterou nepochopil. Specifickým rysem zvláště současného rozhlasu je skutečnost, že posluchači sledují program velmi často při vykonávání jiné činnosti. Jedná se kulisový poslech, kdy posluchač nevěnuje sledování svou plnou pozornost. Poslech dnes více než v minulosti splývá s běžnými aktivitami dne a těm se musí rozhlas přizpůsobovat.⁴

1.1.2 Mluvené slovo

„Nejrozměrnějším výrazovým a vyjadřovacím prostředkem rozhlasové komunikace je lidská řeč, mluvený projev.“⁵ Sluchová percepce je ale méně rozměrná než percepce

---

² MARŠÍK, Josef. Rozhlasová zpráva a rozhlasové zpravodajství. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 61–62

³ Tamtéž, s. 61–62

⁴ Tamtéž, s. 61–62

⁵ PERKNER, Stanislav. *Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986, s. 28

vizuální. Posлуhač je totiž ochuzen o zrakové sledování projevu, kdy k porozumění vydatně pomáhá pohyb úst a celková mimika a gestikulace komunikátora.⁶

Pro mluvené zprávy je tedy na místě věcnost a užívání kratších vět. Pro pochopení příspěvku je vhodný objektivní pořádek slov, co nejmenší počet synonym, spisovná slovní zásoba i tvarosloví, ale také upřednostňování aktivních slovesných tvarů před pasivními a tzv. měkký začátek, tzn. jednoduchý a srozumitelný úvod.⁷ Rozhlas ale umožňuje, podobně jako psaný text, dotvářet si vjemy prostřednictvím vlastní fantazie. Posлуhač se díky tomu stává aktivnější v komunikačním procesu.⁸

1.1.3 Typy mluveného projevu

Rozhlasové stanice disponují mluvčími několika typů. Vystupují v nich programoví hlasatelé, tedy průvodci vysílání, také moderátoři, jejichž rolí je provázet pořadem, a mj. také redaktori, reportéři či zpravodajové. Každému typu mluvčího přísluší specifické vyjadřování.⁹

1.1.3.1 Čtený projev

Hlasatel má za úkol přinášet aktuální informace. Jeho projev je ve většině případů připraven písemně a předem stylizován, mluvčí jej tedy čte. Tato forma je oproštěna od emocionálně působících podnětů, což se projevuje, resp. neprojevuje v jazykové realizaci.¹⁰

Čtené projevy se v některých případech realizují formou tzv. *vystřihni a čti*, kdy jsou zpravodajská sdělení doslova převzata z tištěné podoby i s údaji, které mohou být pro konkrétní publikum bezvýznamné nebo zbytečně podrobné. Často je pak hlasatel čte bez bližšího seznámení a v jeho projevu chybí logická segmentace, tónová i silová modulace, náležitá pauzy a volnost tempa řeči.¹¹

1.1.3.2 Spontánní projev

Oproti tomu role moderátorská, která sice vychází z hlasatelské, má navíc prvky dramaturgie a režie. Typické je využití komentátorských a hodnotících prvků, případně i

---

⁶ PERKNER, Stanislav. *Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986, s. 28

⁷ BARTOŠEK, Jaroslav. K jazyku mluvených zpráv. *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16 (1–2), s. 12

⁸ PERKNER, Stanislav. *Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986, s. 27

⁹ BARTOŠEK, Jaroslav. K jazyku mluvených zpráv. *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16 (1–2), s. 14

¹⁰ PERKNER, Stanislav. *Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986, s. 63

¹¹ BARTOŠEK, Jaroslav. K jazyku mluvených zpráv. *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16 (1–2), s. 14

reportážních postupů, a to z důvodu upoutání pozornosti posluchače. Proto je moderátorská role z rozhlasových profesí tou nejosobitější.¹²

1.1.4 Veřejnoprávní a soukromé médium

1.1.4.1 Veřejnoprávní médium

Veřejnoprávní média, jež v Česku zastupují Český rozhlas a Česká televize, jsou média financovaná z koncesionářských poplatků a jejich hlavní funkcí je poskytování relevantních informací veřejnosti.¹³ Jejich obsah by měl být objektivní, vyvážený a měl by poskytovat prostor všem sociálním skupinám odlišných etnik či náboženství. Veřejnoprávní média by měla sloužit jako diskusní partner a nikoli jako nástroj jedné strany.¹⁴

Ve vysílání v Olomouci je veřejnoprávní rozhlas zastoupen regionální stanicí Český rozhlas Olomouc.

1.1.4.2 Soukromé médium

Soukromé stanice jsou často zaměřeny na zábavu, a to nejen tematickou. Zábavně se podává i servis, reklama, publicistika, výchova a vzdělávání. Zábavu v masových médiích ovšem nelze označit za obecně škodlivou, neboť přináší rozptýlení a pobavení a druhotně přispívá k duševní rovnováze.¹⁵ Soukromá média nemusí nutně vždy fungovat na komerčním základě, mohou být také nezisková.¹⁶

Ze stanic vysílajících v Olomouci jsou soukromými Radio Haná, Radio Rubi, Radio Proglas a Radio Čas.

1.2 Zásady ortoepické normy

1.2.1 Ortoepie

„Ortoepie, tedy spisovná výslovnost, je soubor norem, které vymezují spisovný standard zvukové podoby jazyka.“¹⁷ Zabývá se užíváním hlásek v souvislé řeči, jejich změnami v rámci slova a výpovědi a mimo jiné také zásadami přízvukování, intonace a

---

¹² PERKNER, Stanislav. *Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986, s. 64

¹³ BARTOŠEK, Jaroslav. K jazyku mluvených zpráv. *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16 (1–2), s. 7

¹⁴ HVÍŽĎALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. Praha: Máj, 2003, s. 238–240

¹⁵ BARTOŠEK, Jaroslav. K jazyku mluvených zpráv. *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16 (1–2), s. 7

¹⁶ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 313

¹⁷ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 320

podob. Znalost těchto pravidel je důležitá zejména pro správnou srozumitelnost řeči, ale zajišťuje také její kultivovanost.¹⁸

Výslovnost podle ortoepických pravidel je přirozená a založená na konvenci. Je nedílnou součástí spisovného jazyka a plní jeho celonárodní sdělovací funkci.¹⁹

1.2.2 Ortofonie

Součástí ortoepie je ortofonie. Ta popisuje správnou podobu jednotlivých hlásek, tedy pravidla jejich normativní výslovnosti.²⁰ Zabývá se také výběrem korektní varianty z různých existujících výslovnostních variant. „V rámci ortofonie se vymezuje jak postoj k oblastním, nářečním a vrstevným obměnám hlásek, tak k realizacím individuálním; ty jsou obvykle hodnoceny jako vady řeči.“²¹

1.2.3 Samohlásky

Samohlásky neboli vokály jsou hlásky, jež mají nejtónovější charakter. Jsou jádrem slabiky, nositelkami tónové kvality a estetického vyznění mluveného slova vůbec. Proto je jejich správná výslovnost zásadní.²² V českém jazyce existuje z hlediska kvality samohlásek pět, jsou jimi [a], [e], [i], [o], [u]. U nich dále rozlišujeme kvantitu.

Kvantita, tedy délka samohlásek má rozlišovací funkci, její přítomnost či nepřítomnost může změnit význam slova (*pata – pátá*) a je také charakteristickým znakem odvozených skupin slov (*list – lístek*). Existují i případy, kdy záměna kvality v témže slově význam nerozlišuje, délka zde kolísá (*saně i sáně, branou i bránou*).²³

Podle kvality se vokály rozdělují na přední, střední a zadní z hlediska horizontálního a na nízké středové a vysoké z hlediska vertikálního. Vždy záleží na postavení jazyka při artikulaci konkrétní hlásky. Doplňkovou artikulací je činnost rtů, kdy jsou přední samohlásky vyslovovány s úzkou retní šterbinou a zadní se zaokrouhlením rtů.²⁴

---

¹⁸ KRČMOVÁ, Marie. *Fonetika a fonologie* [online]. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 7.11.2017]. Elportál. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/?id=852835>, s.11

¹⁹ HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967, s. 10

²⁰ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 17

²¹ KRČMOVÁ, Marie. *Fonetika a fonologie* [online]. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 7.11.2017]. Elportál. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/?id=852835>, s. 11

²² HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 17

²³ HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967, s. 21–22

²⁴ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 170–171

Správná výslovnost a s ní i její odchylky jsou tedy způsobeny zmíněnými dvěma hlavními artikulačními orgány, jazykem a rty.²⁵

1.2.3.1 Formantové hodnoty samohlásek

Samohlásky lze akusticky charakterizovat pomocí formantů, tónových zvuků vznikajících rezonancí v nadhrtanových dutinách. Označují se od nejhlubší složky F1, F2 atd. Frekvenční pásma rezonance prostoru nad hrtanem se mění v závislosti na změně jeho tvaru a velikosti.²⁶

Jak dále uvádí Palková, pro rozpoznání samohlásek, tedy určení jejich kvality, jsou nejdůležitější hodnoty prvních dvou formantů (F1 a F2). Dodává také, že jsou nejproměnlivější a že je nejvíce ovlivňuje postavení jazyka a rtů.

Hodnoty formantů se u týchž samohlásek vždy o něco liší, a to jak mezi různými mluvčími, tak i v případě jednoho řečníka. Konkrétní realizace také závisí na okolnostech při vzniku hlásky. „Tato variabilita však nevybočuje z určitých hranic. Pro formanty jednotlivých samohlásek můžeme stanovit relevantní frekvenční pásma.“ Pokud hodnoty formantů z pásma podstatně vybočují, může pak být samohláska při poslechu hodnocena jinak.²⁷

Tabulka formantů F1, F2 podle Palkové; uváděno v hertzích²⁸

Hláska	F1	F2
i, í	300–500	2000–2800
e, é	480–700	1560–2100
a, á	700–1100	1100–1500
o, ó	500–700	850–1200
u, ú	300–500	600–1000

Již Hála však hovoří o užších odstínech základních typů samohlásek v závislosti na jejich trvání. Uvádí, že dlouhé samohlásky jsou vždy o něco užší, zavřenější než krátké, pouze v případě hlásky [á] je tomu naopak, dlouhé je otevřenější než krátké.²⁹

²⁵ HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967, s. 14

²⁶ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 103

²⁷ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 106

²⁸ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 174

²⁹ HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967, s. 16

Toto potvrzuje také Skarnitzl a Volín, podle nich je v případě dlouhého [í] a krátkého [i] kromě kvantity rozdílná i kvalita. Ve vokalické výšce, tedy hodnotách prvního formantu dlouhé hlásky, určují průměrnou hodnotu 280 Hz. Podobně také v případě [ú], jehož výslovnost je zavřenější a více posunuta dozadu než výslovnost [u], snižují průměrnou hodnotu prvního formantu na 300 Hz a druhého na 770 Hz.³⁰

Tabulka hodnot F1 a F2 podle Skarnitzla a Volína; uváděno v hercích³¹

	F1	F2
i	410	1940
í	280	2260
e, é	570	1550
a, á	670	1250
o, ó	470	1040
u	360	940
ú	300	770

1.2.3.2 Odchyly v kvalitě a kvantitě samohlásek

1.2.3.2.1 Otevřená výslovnost samohlásek

Otevřená neboli široká výslovnost je typická tím, že se zmenšuje rozdíly mezi samohláskami a jejich formantová pásma se posouvají do středu vokalického trojúhelníku. Takže se v různé míře [i] blíží [e], [e] zase [a], vokál [u] se blíží [o] a [o] zase [a]. Nejnápadnější je otevřenost při realizaci samohlásek [i], [u], [e] a častěji postihuje samohlásky krátké. Tato tendence má dvojí původ, prvním je nedbalá výslovnost a druhým vliv nářečí, tzv. „pražštiny“.³²

1.2.3.2.2 Zavřená výslovnost samohlásek

Zavřená neboli úzká výslovnost se vyznačuje posunem jazyka od vyššího postavení, než je při realizaci hlásky potřebné, respektive vhodné. Zavřené [o] se tedy blíží [u] a zavřené [e] zase [i].³³ Nejvíce je úzká výslovnost patrná právě u krátkých samohlásek [i], [e] a u dlouhého [é].³⁴

³⁰ SKARNITZL, Radek, VOLÍN, Jan. Referenční hodnoty vokalických formantů pro mladé dospělé mluvčí standardní češtiny. *Akustické listy*. 2012, 18(1), s. 9

³¹ Tamtéž, s. 9

³² PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 188, 324

³³ HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967, s. 16

³⁴ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 325

Z nářečního hlediska se s touto odchylkou setkáváme v jihozápadních dialektech, na Klatovsku a Chodsku, kde se samohláska [á] přibližuje [é]. Zavřenější výslovnost vokálů [e]–[é], [o], [i]–[í] se pak objevuje u mluvčích z některých oblastí Moravy.³⁵

1.2.3.2.3 Krácení samohlásek

Nejčastější z odchylek v kvantitě vokálů je krácení. To se objevuje častěji v koncovkách než v kmeni slova a více také u frekventovanějších než méně užívaných výrazů. Nejčastěji jsou kráceny samohlásky [í] a [ú], jejichž výslovnost je artikulačně nejnáročnější, jak prezentuje vysvětlení Josefa Chlumského Hůrková.³⁶ Právě u vysokých hlásek Hála připouští zkrácení na tzv. polodélku, a to zejména v koncovkách slov. Úplné zkracování je ale společně s ostatními odchylkami hodnoceno jako nespisovné.³⁷

Tyto odchylky vznikají jednak v závislosti na stylu a tempu projevu, jednak jsou projevem nářečí. V lašských nářečích se samohlásky nejen v koncovkách, ale i uvnitř slova vyslovují krátce.³⁸

1.2.3.2.4 Dloužení samohlásek

Dloužení je zpravidla dvojího druhu, a to u vokálů na konci slova před pauzou a také u kmenového vokálu.³⁹ Hála rozlišuje dloužení na polodélku, na skutečnou délku a případně až nad ni. Podle něj se dloužení nejčastěji objevuje při důraze nebo emfázi, tedy citovém zdůraznění (*bóže*).⁴⁰

1.2.3.3 Odchylky vlivem nářečí

Kromě otevřenější výslovnosti vokálů u mluvčích ze středu Čech a zavřené výslovnosti u mluvčích moravských se v některých hanáckých nářečích objevuje použití krátkých vysokých samohlásek místo samohlásek dlouhých a oblast středových je obsazena dvěma stupni otevřenosti, které fungují jako různé fonémy. Objeví-li se vliv těchto nářečí ve spisovném projevu, jsou deformovány opět především samohlásky vysoké.⁴¹

³⁵ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 19

³⁶ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 20

³⁷ HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967, s. 23–24

³⁸ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 323

³⁹ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 324

⁴⁰ HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967, s. 23

⁴¹ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 187

1.2.4 Souhlásky

Souhlásky neboli konsonanty jsou hlásky, jejichž artikulace vzniká na základě překážky, která je na různých místech a různým způsobem vytvářena v artikulačním ústrojí. Staví se tak do cesty výdechovému proudu.⁴² „Třením o tyto překážky vznikají třecí šумы různé kvality a různé síly. Kvalita je závislá na způsobu a na místě artikulace, síla pak na mocnosti výdechového proudu. Třecí šумы mohou být doprovázeny současným zněním hlasu,“ v tom případě mluvíme o hláskách znělých neboli zvučných, „anebo se tvoří bez tohoto doprovodu,“⁴³ jde tedy o hlásky neznělé, nehlasné. Kromě znění hlasu se k některým souhláskám připojuje také rezonance nosní dutiny, tehdy jde o souhlásky nosní, nazály, z českých hlásek je to například [m], [n] a [ň], včetně jejich variant.⁴⁴

Pro tvorbu českých souhlásek jsou určující čtyři artikulační charakteristiky. První z nich je místo artikulace, kde se vytváří překážka vydechovanému proudu vzduchu, druhou způsob artikulace, charakter této překážky, třetí je postavení měkkého patra, eventuelní přítomnost nosní rezonance, a čtvrtou pak činnost hlasivek, eventuelní přítomnost základního tónu. Významné je u souhlásek také postavení rtů, které hlásky sice nediferencuje, ale ovlivňuje jejich výsledný zvuk.⁴⁵

Jak uvádí Hůrková, „přesná výslovnou souhlásek je základní oporou srozumitelnosti řeči.“⁴⁶ A pokud jí chceme docílit, je třeba znát jak způsob, tak místo tvoření i účast artikulačních orgánů. Profesionální mluvčí by proto měl být s těmito náležitostmi obeznámen.⁴⁷

1.2.4.1 Spojování souhlásek

„Čeština je jazyk velmi bohatý na nejrozmanitější souhlásková spojení. (...) Při výslovnosti dvou (nebo více) souhlásek jsou artikulační poměry složitější než při spojování samohlásek.“⁴⁸ Je to dáno samotnou artikulační podstatou souhlásek, tedy jejich tvořením na různých místech a různým způsobem. Mluvidla se tak musí neustále přesouvat

---

⁴² HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 20–21

⁴³ HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967, s. 24–25

⁴⁴ Tamtéž, s. 24–25

⁴⁵ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 208

⁴⁶ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 20–21

⁴⁷ Tamtéž, s. 20–21

⁴⁸ Tamtéž, s. 27

z jednoho artikulačního postavení do druhého. Důsledkem toho dochází v souhláskových spojeních k jistým kvalitativním změnám jednotlivých hlásek nebo celých skupin.⁴⁹

1.2.4.1.1 Asimilace znělosti

Asimilace (spodoba) znělosti je přizpůsobení znělosti, případně neznělosti ve skupině hlásek. Jedna hláska mění svou znělost (nebo neznělost) vlivem sousední hlásky tak, aby celá skupina byla buď znělá, nebo neznělá. Asimilace znělosti je nejrozšířenější souhláskovou změnou v češtině a zároveň je jevem, který odlišuje optický a zvukový obraz slova.⁵⁰

Rodilý český mluvčí se od základních pravidel spodoby párových souhlásek obvykle neodchyluje, avšak dochází k odchýlkám například vlivem nářečí v moravské oblasti (viz níže).⁵¹

1.2.4.1.2 Asimilace artikulační

Artikulační asimilace je hlásková změna, při které se sousední hlásky přizpůsobují místem nebo způsobem výslovnosti. Mohou být spisovného charakteru, ale žádná artikulační asimilace probíhající na rozhraní dvou slov není považována za spisovnou, ani ve spojení předložky a jména.⁵²

Nejběžnějším typem artikulační spodoby v češtině je změna dásňového předního [n] na hlásku zadní, měkkopatrovou [ŋ]. Dochází k ní v postavení před měkkopatrovými souhláskami *k*, *g* (*maminka* jako [mamiŋka]). Formou artikulační asimilace je také zjednodušená výslovnost dvou zvukově stejných souhlásek (*odtud* jako [ottut]). Dále výslovnost souhlásek artikulačně příbuzných, a to dásňových [t, d] a sykavek [s, z] (dětský jako [d'eckí]), nebo [d + z, ž] a [t + c, č] (*podzim*, *vědci* jako [podzim], [vjeci] a nikoli [pozim], [vjeci]), spojení souhlásek [tʰ], [dʰ], [tʰ] (*předtisk*, *oddíl*, *pusťte* jako [přet'isk], [odd'íl], [pusťte] a nikoli [puste]) a [t, d] + [n], [n] + [t', d'] (*špatně*, *pondělí* jako [špat'ne], [poňd'elí]). V posledním případě se v profesionálních projevech doporučuje zachování předopatrová výslovnost [t, d, n].⁵³

---

⁴⁹ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 27

⁵⁰ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 328

⁵¹ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 329

⁵² Tamtéž, s. 332

⁵³ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 31–34

1.2.4.1.3 Výslovnost souhláskových supin

Při výslovnosti některých souhláskových skupin může z důvodu jejich náročné artikulace docházet ke zjednodušování či změně výslovnosti. Mezi časté případy patří změna výslovnosti při spojení souhlásek [č] a [t] na začátku slova. Skupina bývá chybně realizována jako [št], například [štrnáct]. Jiným případem je nenormativní výslovnosti psaného mě, které bývá zvláště v moravských nářečích vyslovováno [mje]. Ovšem spisovná výslovnost je pouze [mňe].⁵⁴

1.2.5 Ráz

Tvrký hlasový začátek neboli ráz je způsoben pevnějším sevřením hlasivek na začátku samohlásky. Z artikulačního hlediska jej klasifikujeme jako neznělou hlásku závěrovou hlasivkovou. Sluchový vjem rázu se projevuje jako zřetelnější oddělení samohlásky od předcházející slabiky.⁵⁵ Výslovnost s rázem napomáhá lepší srozumitelnosti, mluveného projevu, odděluje slova, jež by jinak splývala, usnadňuje pochopení pronášených vět. Výjimečně může přítomnost či absence rázu rozlišovat význam, to například ve výrazech *suchem* a *s?uchem*, ovšem jak dodává Hála, smysl by měl být jasný z kontextu věty.⁵⁶

V češtině se ráz vytváří automaticky a pravidelně před samohláskou po každé absolutní pauze. Na začátku výpovědi počínající vokálem je tedy samozřejmý, stejně tak i uprostřed výpověď, kterou členíme na menší výpovědní a rytmické celky.⁵⁷ Závazné je užití rázu po původních neslabičných předložkách *k*, *s*, *z*, *v*, doporučené je pak v profesionálních projevech po nepřízvučném jednoslabičném slově a mezi dvěma vokály na hranici předložky nebo předpony.⁵⁸

Přítomnost či nepřítomnost rázu ovlivňuje znělost koncové souhlásky předcházejícího slova. Když je ráz realizován, je předcházející souhláska vždy neznělá, pokud se jedná o souhlásku párovou. V opačném případě, kdy je ráz vypuštěn, je navíc rozhodující, jaká slova vedle sebe stojí. Jedná-li se o předponu či jednoslabičnou přízvučnou předložku, pak je předcházející hláska ve spisovné výslovnosti znělá (*přes*

---

⁵⁴ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994. s. 335

⁵⁵ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994. s. 208–209, 325

⁵⁶ HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967. s. 35–36

⁵⁷ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995. s. 25

⁵⁸ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994. s. 326

oceán jako [přezoceán]). Na hranici dvou slov pak je předcházející souhláska neznělá (*lev usnul* jako [lef usnul]).⁵⁹

1.2.5.1 Odchytky ve výslovnosti souhlásek

Odchytky od základních podob českých souhlásek, které se vyskytují i ve veřejných projevech spisovných, mohou mít příčiny několikerého druhu. Může jít o odchýlnou výslovnost oblastní (nářeční), nebo se může jednat o vadu výslovnosti či výslovnost nedbalou, nedostatečně explicitní.⁶⁰

Mezi nejčastější odchytky od spisovné výslovnosti souhlásek patří tzv. tvrdé [t], které se vyskytuje v některých moravsko-slezských nářečích. Druhou častou odchýlkou jsou tzv. ostré sykavky [c], [s], [z], u kterých se může objevit zvýšená ostrost sykavosti nebo naopak utlumení ostrosti, které se blíží k šiřlání. K vysoké frekvenci této odchýlky přispívá citlivost sykavek na drobné rozdíly v postavení jazyka.⁶¹

1.3 Suprasegmentální rovina

1.3.1 Slovní přízvuk

Slovní přízvuk tvoří rytmickou osnovu každého jazyka. Rozumíme jím zvukové zvýraznění určité slabiky vzhledem k ostatním slabikám v témže slově.⁶²

Čeština má přízvuk stálý, vždy na první slabice slova nebo slovního spojení, případně na slabičné předložce. Český přízvuk nemá významotvornou hodnotu, ale je důležitý, protože odlišuje spojení dvou slov, která by při vyslovení bez něj byla realizována stejně, jako jediné slovo s jiným významem (*je 'den / 'jeden*).⁶³

Víceslabičná slova mají přízvuk vlastní, jednoslabičná si mohou svůj přízvuk ponechat nebo ztratit. V druhém případě se mohou vázat do tzv. přízvukového taktu s předcházejícím či následujícím slovem, kdy je skupina slabik podřízena jednomu slovnímu přízvuku.⁶⁴

---

⁵⁹ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994. s. 326

⁶⁰ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995. s. 22

⁶¹ STRAHL, Vlastimil. *Novinář před mikrofonem*. Praha: Karolinum, 1993, s. 50, 52–53

⁶² HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967, s. 65

⁶³ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 37

⁶⁴ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 280

Přípustná je nepřízvučnost jednoslabičné předložky pokud za ní následuje nesklonný výraz (*na 'velmi 'důležitou 'věc*), nebo slovo významově důležité (*přišli za 'hrozné vánice*) či obtížně vyslovitelné (*pro 'nepředstavitelnou mlhu*).⁶⁵

Chybovost v užívání přízvuku se může objevit u mluvčích ze severu Moravy a Slezska. Zde vlivem polštiny dochází k přesouvání přízvuku na předposlední slabiku.⁶⁶

1.3.2 Větný přízvuk

Pojmem větný přízvuk označujeme zvukovou prominencí některých slov uvnitř výpovědi. Ta jsou zdůrazňována pomocí různých prostředků, které lze rozdělit na nezvukové a zvukové. V prvním případě se jedná převážně o použití slovosledu, kdy slovo, jež chceme zdůraznit, přesuneme do vhodné pozice ve větě. Další variantou je využití lexikálních prostředků, kdy slovo zvýrazníme pomocí jiného.

V případě zvukových prostředků nalzáme podobnost s přízvukem slovním. Také se jedná o zvukové kvality, které jsou rozeznatelné především díky kontrastu v daném kontextu. Nejčastějším prostředkem je využití ukončující klesavé nebo neukončující kadence. Pro větný přízvuk jsou typické také výškové rozdíly, jako u přízvuku slovního, oproti kterému jsou ale výraznější. Dalším prostředkem je změna dynamiky, nejčastěji zesílení, které se obvykle vyskytuje společně s melodickými prostředky. Mezi méně časté a hůře rozpoznatelné prostředky větného přízvuku patří zpomalení tempa řeči, osamostatňování jednotlivých taktů, zvýraznění výslovnosti hlásek tvořících takt a podobně.⁶⁷

Chybné umístování přízvuků se objevuje spíše v projevech čtených než spontánních. Zvláště v případě, kdy mluvčí sám není autorem projevu, který čte. Pozice přízvuku ve větě je ale zásadní, protože její změna mění i smysl věty (*Děti zasadily v parku lípu* (a nikoli břízu), *Děti zasadily v parku lípu* (a nikoli dospělí)).⁶⁸

1.3.3 Frázování

Frázování je členění výpovědních celků na kratší úseky. Výpověď jako základní jednotka souvislé řeči může být příliš dlouhá na to, aby ji mluvčí pronesl v celku. Proto se

---

⁶⁵ STRAHL, Vlastimil. *Novinář před mikrofonem*. Praha: Karolinum, 1993, s. 70

⁶⁶ KRČMOVÁ, Marie. *Fonetika a fonologie* [online]. 3 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 7.11.2017]. Elportál. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/?id=852835>, s. 155

⁶⁷ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 298–299

⁶⁸ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 43

věty při realizaci dělí na tzv. promluvvové úseky, a to pomocí různých prostředků. Nejčastěji se jedná o pauzu, nebo změnu melodie řeči, případně kombinaci obou.⁶⁹

Promluvvovým úsekem rozumíme skupinu taktů, případně jediný takt, kterou mluvčí považuje za intonační celek. Členění na promluvvové úseky vychází ze syntaktické vazby věty, můžeme tak pomocí něj vyjádřit hierarchii vztahů sousedících větných členů.⁷⁰

Při tomto členění věty je důležité přihlížet především k významovému uspořádání věty. Předěly by měly být kladeny tak, aby při realizaci nebylo odtrženo, co k sobě významově patří. Častou odchylkou od správného logického a rytmického členění věty je rozpojování těsných spojení (větných dvojic), k němuž dochází často při rychlém čtení (zejména tv moderátorů, ze čtecího zařízení) „Chybné frázování může velmi znesnadnit vnímání mluveného projevu a vést k vytváření tzv. falešných větných dvojic.“⁷¹ (*Je to opravdu poutavá hračka | pro děti japonské výroby*; správné členění: *Je to opravdu | poutavá hračka pro děti || japonské výroby*).⁷²

1.3.4 Intonace

„Základem intonace je průběh výšky tónu ve větě nebo její části,“ a využívá se zejména k vyjadřování gramatických syntaktických funkcí. Specifický průběh intonace je příznačný pro určitý typ věty. Na základě větné intonace tedy můžeme rozlišit různé komunikativní platnosti větných celků.⁷³

Základními intonačními prostředky je tónová a výšková modulace. Má v promluvě dvojí úlohu, první souvisí s obsahem sdělované myšlenky, může vyjadřovat ukončenost nebo neukončenost promluvy, a druhá vyjadřuje citové zaujetí mluvčího. Obě úlohy se navzájem protínají.⁷⁴

1.3.4.1 Intonační kadence

Nejdůležitější funkcí intonace je ohraničovat a ukončovat výpovědi nebo výpovědní úseky. V tom případě mluvíme o intonační kadenci, která signalizuje konce výpovědi a zároveň i jejich modálnost. Můžeme z ní vyvodit, zda se jedná o oznámení, otázku, rozkaz nebo přání.

---

⁶⁹ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 41–42

⁷⁰ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 163

⁷¹ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 42

⁷² Tamtéž, s. 42

⁷³ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 160

⁷⁴ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 43–44

V českém jazyce rozlišujeme tři základní typy kadence, jedná se o stoupavou, klesavou a rovnou. Klesavá kadence je nejrozšířenější, neboť se používá k ukončování vět oznamovacích a rozkazovacích, ale také u doplňovacích otázek. Je pro ni obvyklý výrazný melodický pokles. Stoupavá kadence je typická pro ukončování otázek zjišťovacích, na které očekáváme odpověď ano–ne, příp. u otázek vylučovacích. Vyznačuje se výrazným melodickým krokem směrem vzhůru.

Vedle těchto dvou typů existuje ještě kadence rovná, neukončující. Ta se používá na konci vět nebo samostatných větných členů uvnitř větného celku. Svým průběhem, tedy poklesem před vlastní kadencí, naznačuje, že větný celek pokračuje. Ve své zvukové charakteristice je tento typ nejvíce neurčitý. „V reálné řeči, zejména ve spontánním mluveném projevu, je ovšem ukončenost nebo neukončenost výpovědi často sporná už z hlediska intence mluvčího.“⁷⁵

Chybování ve větné kadenci může být způsobeno i nářečními vlivy, to například na Plzeňsku nebo ve Slezsku. Odchytky se objevují i ve spisovných projevech a působí velmi rušivě. Nejčastější z nich se vyskytuje při zjišťovacích otázkách, kdy je přízvučná slabika pronesena na nejvyšším tónu a následně klesá. Blíží se tak kadenci oznamovacích vět, tedy kadenci klesavé. A přitom je v takovýchto případech kadence jediný prostředek, který rozlišuje větu oznamovací a zjišťovací otázku, protože jejich mluvnická podoba může být shodná (*Byla tu teta?* či *Byla tu teta.*)

Odchytky se objevují také u klesavé kadence vět oznamovacích, kdy koncová slabika mírně stoupá. Připodobňuje se tak rovné, neukončující kadenci. A naopak neukončující kadence bývá někdy realizována velmi podobně, jako kadence klesavá. Takto realizované projevy působí z hlediska intonace dosti stereotypně.⁷⁶

1.3.5 Tempo řeči

Tempo řeči je dáno počtem slabik realizovaných v celém projevu, tedy včetně pauz. Vedle něj bývá rozlišováno také tempo artikulace, které je určováno počtem slabik v čistém čase promluvy, tedy bez pauz.⁷⁷

Tempo řeči do jisté míry souvisí s precizností artikulace. „Některé hlásky si zachovávají své charakteristické rysy i při výraznějších změnách artikulačního tempa, jsou

---

⁷⁵ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 307–309, 311, 313

⁷⁶ HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995, s. 46–47

⁷⁷ BALKÓ, Ilona. K výzkumu tempa řeči a tempa artikulace v různých řečových úlohách. *Bohemistika*. 2005, 3, s. 185

vůči nim odolnější, jiné při rychlejším tempu některé své rysy ztrácejí nebo bývají zcela vypouštěny,⁷⁸ což se nejvýrazněji týká vokálů.⁷⁹

Obecně se mluvní tempo v češtině pohybuje okolo 300 slabik za minutu, ve čtené žurnalistice je jeho průměrná hodnota přibližně 340 slabik za minutu. Objevují se ale i případy, kdy rychlost mluvy dosahuje k 450 slabikám za minutu.⁸⁰ Taktéž Palková stanovuje průměrné mluvní tempo na 4,89 slabik za sekundu (tedy přibližně 300 slabik za minutu), a to porovnáním několika studií.⁸¹

„Někteří mluvčí sice rychlou řeč technicky zvládnou do té míry, že je srozumitelná, ale posluchači ji mohou vnímat jen krátkou chvíli a obtížně.“ Rychlý projev může být považován za profesní vyspělost, také editoři dávají přednost spíše většímu množství slov a témat než jejich vnímatelnosti. Důvody pro toto upřednostňování rychlejší mluvy jsou ekonomického charakteru.

V rozhlasových i televizních vysíláních jednotlivá sdělení vždy zaplňují jen čas, který mají k dispozici, bez ohledu na rozsáhlost daného tématu. Proto kromě zrychlování mluvy dochází i ke kondenzaci sdělení, jež se projevuje např. užívání přičestí a přechodníků místo větných konstrukcí (*Stoupající hladiny řek z tajícího sněhu na řekách pramenících v Tatrách*).⁸²

1.4 Vlivy působící na mluvního

Je důležité přihlédnout k faktu, že moderátoři jsou mluvními vzory, ale také na ně samotné určité mluvní vzory působily či stále působí. Mluvčí si do svých profesí přinášejí různé mluvní návyky, které si v průběhu života utvářeli v rodině, ve vzdělávacích institucích a také v soukromém životě.⁸³

Řeč moderátora může být ovlivněna také jeho povahou, vzděláním, věkem či pohlavím. Vedle vlivů trvalejšího charakteru se v mluvě může jistým způsobem projevat také jeho aktuální zdravotní a psychický stav.

---

⁷⁸ MACHAČ, Pavel. „Jagonotoasněbure?“... *Čeština doma a ve světě*. 16 (1–2), 2008, s. 44

⁷⁹ Tamtéž, s. 44

⁸⁰ BARTOŠEK, Jaroslav. Tlak profese – specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč* [online]. 2002, 85(3) [cit. 21.2.2018]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7673#_ftnref6

⁸¹ PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, s. 318

⁸² BARTOŠEK, Jaroslav. Tlak profese – specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč* [online]. 2002, 85(3) [cit. 21.2.2018]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7673#_ftnref6

⁸³ POKORNÁ, Jaroslava. Z praxe hlasového pedagoga aneb Co se v mládí naučíš, toho se v dospělosti jen tak nezbavíš! *Čeština doma a ve světě*. 16 (1–2), 2008, s. 25

1.4.1 Vlivy nářečí na projevy mluvčího

Fonetická analýza, které se věnujeme v praktické části, se zaměřuje na olomoucké rozhlasové stanice, a je tedy možné předpokládat, že někteří mluvčí mohou podléhat vlivům místního nářečí či interdialektu. Jedinou výjimkou je Radio Čas, které přebírá vysílání ostravského studia (viz níže). V jeho případě se tedy budeme věnovat nářečí z oblasti Ostravska.

1.4.1.1 Středomoravská nářeční oblast

Olomouc se řadí do středomoravské nářeční oblasti, konkrétněji do centrálního úseku. Tato oblast se rozpíná na téměř celé západní polovině Moravy, zahrnuje tedy především území etnografických regionů Hané, Podhorácka, Brněnska aj.

Územím středomoravských nářečí probíhají četné izoglosy nářečních jevů. Některé rysy spojují středomoravská nářečí s mluvou v Čechách (typ *mlíko*, *velký pole*), jiné jsou společné jen s nářečními oblastmi Moravy. Z nich je nejvýznamnějším jevem neprovedení přehlásky 'u, 'ú na konci slov po měkkých souhláskách (typ *na našu kočku*, *s našó kočkó*) a na větší části území též přehlásky *a* v *e* (typ *naša slepica*). Také typ 1-ového přičestí *nesl* (proti obecně českému *nes*), výslovnost typu *ešče*, *ščeští*, tvar slovesa být v podobě *ja su*, *ty seš*.⁸⁴

Typická pro centrální skupinu středomoravských nářečí je také znělost párových souhlásek před samohláskami ([zúročid_abi]) a jedinečnými souhláskami ([víz neš]). Výslovnost s rázy se objevuje jen při pomalejším tempu řeči, ráz se obvykle nevyskytuje v mezislovním předělu ani v pozicích uvnitř slova.

Další nářeční rysy jsou společné víceméně celé nářeční oblasti a eventuálně mohou sahát i za její hranice. Jedná se o nepalatalizovanou výslovnost *ne* v případech jako *negdo*, *nejak*, zjednodušení souhláskových skupin *dicki*, *diš*, *neska*, *misim* nebo změna *jd* v *nd* (typ *přinde*). Za běžně moravskou podobu můžeme také označit tvary bez proteze jako *eště*, *esi*.⁸⁵ Mimo jiné lze dále poukázat na zjednodušování souhláskových skupin *ktr* v *tr* (*eletrika*), *stň* v *sň* (*vlasně*), *dn* v *n* (*neska*), které je způsobeno nedbalou výslovností, podobně jako skupina *ij* mezi souhláskami ve slově (*přidete*).⁸⁶

⁸⁴ FIC, Karel. Středomoravská oblast. In: DAVIDOVÁ, Dana. *Mluvená čeština na Moravě*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1997, s. 22

⁸⁵ FIC, Karel. Středomoravská oblast. In: DAVIDOVÁ, Dana. *Mluvená čeština na Moravě*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1997, s. 27–28

⁸⁶ FIC, Karel. Středomoravská oblast. In: DAVIDOVÁ, Dana. *Mluvená čeština na Moravě*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1997, s. 32

1.4.1.2 Slezskomoravská nářeční oblast

Nářeční rysy Ostravska zařazují proto, že olomoucké Radio Čas nevytváří regionální vysílání, ale pouze přebírá obsah z centrálního studia z Ostravy. U mluvčích se tedy dá předpokládat ostravský původ a vlivy místního nářečí.

Území Ostravy spadá do slezskomoravské nářeční oblasti. Kromě Ostravska zde patří také Opavsko a Frenštátsko. Významný vliv na tuto oblast má sousedství s Polskem. Východní část území, tedy právě Ostravsko, se přimyká k úseku polsko-českého smíšeného pruhu a právě toto okrajové postavení způsobuje vyšší četnost znaků shodných s polštinou, jako krácení dlouhých vokálů, posun slovního přízvuku na předposlední slabiku, rozlišování dvojího *i*, (*y* se vyslovuje po souhláskách od původu tvrdých) a také výslovnost tvrdého *ł*.⁸⁷

Dalším jevem je čtenější výskyt souhlásek *d'*, *t'*, *ň* než v jiných dialektech, například ve skupinách *d'e*, *t'e*, *ňe* (*puj'd'eš*, *ňebud'e*, *ňechoť'e*). Objevit se může také výslovnost *mě* jako *mje* (*mjeť*). Stejně jako u většiny moravských dialektů se objevuje nedostatek protetického *j* a skupina *šť'* se realizuje jako *šč* (*ešče*). Běžným jevem je regresivní asimilace k jedinečným souhláskám na mezislovním předělu (*už musim*, *tag naložil*)⁸⁸

---

⁸⁷ DAVIDOVÁ, Dana. Slezskomoravská oblast. In: *Mluvená čeština na Moravě*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1997, s. 75, 86

⁸⁸ DAVIDOVÁ, Dana. Slezskomoravská oblast. In: *Mluvená čeština na Moravě*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1997, s. 86-87

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Zaměření praktické části

Cílem této práce je zaměřit se na rozhlasové stanice vysílající v Olomouci a analyzovat mluvní projevy jejich moderátorů na úrovni segmentální i suprasegmentální. Výsledek analýzy by měl ukázat, zda a do jaké míry jsou promluvy moderátorů jednotlivých stanic v souladu s ortoepickou normou. Tedy i to, zda řečové vzory, kterými se veřejní mluvčí ve své profesi stávají, dosahují potřebné kvality.

Pozornost je věnována odchylkám od normy a jejich možné souvislosti s mluvním tempem. Provádíme formantovou analýzu dlouhých a krátkých vokálů mluvčích a zaměřujeme se také na případné odchylky v délce samohlásek. Stejně tak je pozornost věnována artikulaci konsonantů, jejímu správnému a plnému provedení a případné asimilaci, ať už znělostní či artikulační.

Na úrovni suprasegmentální se věnujeme užití slovního i větného přízvuku, správné realizaci různých typů kadence a na jejich základě i správnému členění promluvy. Všechny jevy hodnotíme vzhledem k mluvnímu tempu.

V analýze také přihlížíme k původu mluvčích a možným nářečním vlivům, které se mohou projevit jak v segmentální, tak v suprasegmentální rovině. Mluvčí totiž v průběhu života vytvořili různé mluvní návyky, které se mohou projevit v jejich profesích.

Na závěr pak porovnáváme, jak jednotliví mluvčí dodržují ortoepickou normu a jak dodržování či porušování těchto pravidel ovlivňuje celkovou podobu projevu. Budeme také přihlížet k charakteru projevu a porovnáme případné rozdíly mezi spontánní a předem připravenou promluvou. Stejně tak se budeme orientovat i podle vlastnictví stanice a srovnáme projevy stanic veřejnoprávních a soukromých.

2.1.1 Výběr materiálu

Primárním východiskem pro výběr materiálu byl charakter projevu, zda se jedná o projev spontánní či předem připravený. Na každé stanici jsme tedy vybírali pořady, které tomuto kritériu odpovídají. Charakter předem připraveného projevu na většině stanic odpovídá čteným zprávám, které v běžném vysílání bývají řazeny vždy v celou hodinu a případně doplněny dalšími zpravodajskými vstupy po třiceti minutách. Další výběr mluvčích byl orientován na základě pohlaví, dbali jsme na to, aby ve zkoumaném vzorku byli zastoupeni jak muži, tak ženy. Následné rozhodnutí pro konkrétní zpravodajskou relaci bylo více méně náhodné, vybírali jsme ovšem spíše dopolední či brzké odpolední

vstupy, kdy je zpravodajství nejobsáhlejší z důvodu aktuálnosti denních informací i posluchačské aktivity.

Na základě těchto kritérií jsme pro předem připravené projevy vybrali následující moderátory: Jiřího Kořínka ze stanice Český rozhlas Olomouc, Tomáše Gottwalda ze stanice Radio Haná, Hanu Srncovou ze stanice Radio Rubi a Marcelu Fabiánovou ze stanice Radio Čas. V případě Radia Proglas je situace poněkud odlišná. Jelikož se nejedná o soukromou stanici klasického komerčního formátu, její programová náplň není srovnatelná s ostatními analyzovanými stanicemi. Zpravodajství je sice v programu řazeno, ale je vytvářeno v centrální brněnské redakci, tedy brněnskými mluvčími. Ekvivalent k předem připravenému projevu jsme našli v pořadu U: Tříkrálová sbírka, který je vytvářen olomouckou redakcí. Zde se pravděpodobně nejedná o čtený projev, ale lze rozpoznat vysokou míru připravenosti. Mluvčím pro stanici Proglas je tedy Marek Chvátal.

Kritériím druhé skupiny projevů, jež se vyznačují svou spontánností, odpovídají ranní, dopolední případně odpolední pořady. Ty většinou nemají pevně dané téma, kterému by se věnovaly, ale jsou spíše založené na komunikaci s posluchačem a na aktuálních informacích. Jejich charakter tedy hodnotíme jako spontánní. Dále probíhal výběr materiálu totožně jako u projevů připravených, to na základě pohlaví moderátorů. Pro analýzu spontánních projevů jsme tedy vybrali tyto moderátory: Zoru Ježkovou ze stanice Český rozhlas Olomouc, Lukáše Kobzu ze stanice Radio Haná, Víta Šoukala ze stanice Radio Rubi a Romana Pastorka z Radia Čas. V případě Radia Proglas neodpovídá charakter žádného pořadu vytvářeného olomouckou redakcí zmíněným ranním pořadům, ale pro spontánní projev jsme vybrali pořad dialogického charakteru Jak se Vám líbí, který už ze své podstaty je spontánní, neboť mluvčí reaguje na hosty a své či jejich výpovědi doplňuje a parafrázuje. Lze předpokládat obecnou připravenost a informovanost vzhledem k tématu pořadu, nikoli však čtený projev. Ze stanice Proglas jsme tedy vybrali mluvčí Radku Rozkocovou.

U obou skupin projevů jsme se zaměřili na zkušené mluvčí s víceletou praxí, abychom nemuseli zohledňovat případné začátečnické chyby, ale hodnotili profesionální projevy.

Materiál pro analýzu je z období od ledna do března roku 2017. Stopáž každého projevu je v rozmezí minuty až dvou. Sestříhány a upraveny byly pomocí počítačového programu Audacity.⁸⁹

---

⁸⁹ Dominico Mazzoni <<http://audacity.sourceforge.net/>>

2.1.2 Popis analýzy

V samotné analýze uvádíme alespoň základní informace o stanici, zkoumaném pořadu a konkrétním moderátorovi, pokud se nám je podařilo zjistit z dostupných zdrojů či přímé komunikace. Právě z údajů o původu mluvčích lze vyvozovat možné nářeční jevy.

Následně je uvedena fonetická transkripce vybraného materiálu, v níž jsou užity níže vysvětlené značky a barevné rozlišení jevů. Další částí je formantová analýza vokálů, ve které je pro jednotlivé fonémy vybráno vždy pět variant v různém hláskovém okolí a postavení ve slově, ovšem v případě samohlásky [ó] je vzorek pouze minimální, protože se ve zkoumaných materiálech téměř nevyskytuje. Hodnoty formantů byly změřeny ve specializovaném fonetickém počítačovém programu Praat.⁹⁰

Seznam značek pro fonetickou analýzu:

Grafické označení jevů:

? ráz

_ vynechaný ráz

/ pauza

√ nádech

↓ klesavá kadence

→ rovná kadence

↑ stoupavá kadence

+ vynechaná hláska

: prodloužená hláska

& hezitace

tučným písmem je vyznačen větný přízvuk⁹¹

Barevné označení jevů:

chybná kvantita vokálu

chybná výslovnost konsonantů

přeřeknutí

chybné užití kadence

chybný nádech

chybná asimilace

nedbalá či redukovaná výslovnost

---

⁹⁰Paul Boersma, David Weenink, University of Amsterdam, Nizozemsko.

<<http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>>

⁹¹ Pozn. Vyznačena jsou vždy celá slova, nikoli pouze počáteční slabiky, kde se přízvuk realizuje.

2.2 Analýza

2.2.1 Český rozhlas Olomouc

Český rozhlas Olomouc je veřejnoprávní rozhlasová stanice pro Olomoucký kraj. Na základě Kodexu Českého rozhlasu má stanice za úkol sloužit veřejnosti tvorbou a šířením rozhlasových obsahů, které jsou objektivní a nezávislé, podporují soudržnost společnosti a poskytují prostor pro diskusi.⁹²

2.2.1.1 Zpravodajství

Pro analýzu připraveného projevu jsme na stanici Českého rozhlasu Olomouc vybrali zpravodajský příspěvek vysílaný ve dvanáct hodin ze dne 8. února 2017. Jeho moderátorem je Jiří Kořínek. Jedná se o jeden zpravodajský blok, který je prokládán tzv. jingly.

2.2.1.1.1 Jiří Kořínek

Mluvčím zpravodajské relace je Jiří Kořínek. Pochází z Přerova, kde také vyrůstal. Absolvoval obchodní vzdělání a následně studoval v zahraničí. V Českém rozhlase Olomouc působí deset let, s rozhlasovou produkcí se však setkával už dříve.⁹³

Fonetická transkripce:

[nárúst počtu turistů f ?olomouckém kraji v loňském roce hlásí ?ekonomové →/ vzácní **motor** ?ukradl neznámí zloděj z rodiného domu v **litovli** →/ důležité zápasí čekají přerofské **hokejisti** →/ ?učast f plej ?of bi jim mňel zajistit zisk minimálně **šestí bodů** ↓// **zataženo** →/ přexodně **polojasno** →/ teploti kolem mínus dvou stupňů **celzija** →/ v jeseňíkáy_okolo mínus šestí stupňů ?a **mírní vítr** ↓// to je zítřejší přetpovjet počasí pro **střední moravu** ↓///]

[dobré poledne vám ?u spráf českého rozhlasu ?olomouc přeje jiri **kořínek** ↓// více turistů s české republiky ?i ze zahraňiči našťívilo loňi náš **regijon** ↓// f ?olomouckém kraji se ?ubitovalo šescet tisíc **lidí** →/ to znamená **mezina** meziročňi nárúst ?o necelíx **deset procent** ↓// dnes to ?oznámili pracovníci českého statistického ?úřadu ↓// k nejvíznamnějším turistickým cílům ?olomouckého kraje patří jeseňíki_a centrum ?olomouce →/ nejnašťěvovaňejší ?atrakcí je ?olomoucká **zó** ↓//]

⁹² Kodex Českého rozhlasu [online]. [cit. 2.4.2018]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/_zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056

⁹³ Pozn. Informace poskytl sám moderátor.

[po zloději který ukradl z rodinného domu v litovli motor z roku osmnáct osmdesát
?osm pátrají **policisté** ↓// škodu ?odhadují na dvjestě tisíc **korun** ↓// podle policejní mlučí
?ireni ?urbánkové má historicki cení motor značku **laurin** ?a **klement**. ↓//]

[domáci ?obráskoví serijál + devatenáctém století mapuje nová kniha s názvem **přet
komiksem** ↓// ?a?tori jsou publicisté s ?olomo?cké ?**univerziti** ↓/ martin foret ?a tomáš
prokúpek ↓// kniha ?odhaluje kořeni grafického viprávjeňi s **předminulého století** ↓//]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní artikulace konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	1 případ
Chybný slovní přízvuk	0 případů
Přeřeknutí	1 případ
Tempo řeči	350 slabik za minutu (5,78 slabik za sekundu) = průměrné tempo

Projev mlučího Jiřího Kořínka je dobře srozumitelný a přehledný. Při analýze bylo zaznamenáno pouze několik odchylek drobnějšího rázu. Zkracování dlouhých vokálů se mlučí dopouští v jednom případě, a to na začátku slova [učast]. V promluvě se ovšem objevují i tzv. polodélky, konkrétně ve slovech [úřadu] a [nárúst]. Ke zkracování, ať už částečnému či úplnému, dochází u zmíněných případů vždy u vokálu [ú], nejspíše z důvodu jeho vysoké postavení, které je náročnější na udržení.

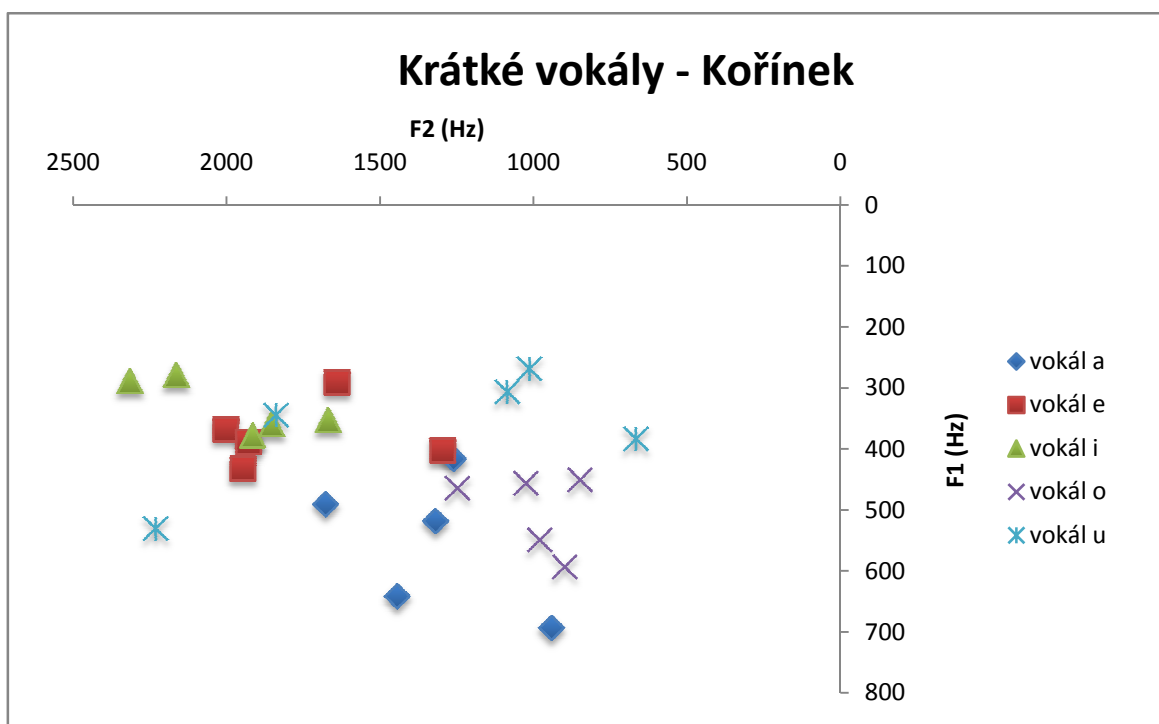
Ráz užívá mlučí téměř vždy v souladu s normou. Vypouští jej v případech, kde je jeho užití doporučeno, což nepovažujeme za chybu. Jedná se o spojení [jeseňiki_a centrum] a [v jeseňikáγ_okolo], kde je společně s nerealizováním rázu vyslovena v předcházejícím slově znělá varianta hlásky [γ]. Při výslovnosti konsonantů mlučí téměř nechybuje, jednou však nedostatečně artikuluje hlásku [v], která tak ve spojení [obráskoví serijál + devatenáctém století] úplně zaniká.

S kadencí mlučí pracuje bez problému, chybné užití se v analýze objevilo pouze jednou, kde ve výpovědi oddělil významově spojité úseky ukončující kadencí [publicisté s ?olomo?cké ?**univerziti** ↓/ martin foret ?a tomáš **prokúpek** ↓/].

V projevu Jiřího Kořínka můžeme zaznamenat korektní užívání slovního přízvuku, stejně tak i korektní asimilace znělosti. Jediné přeřeknutí, kterého se mlučí dopouští, se

vyskytuje v druhé části transkribované promluvy [to znamená **mezina** mezeroční nárůst], kdy nejprve vysloví jiné slovo se stejnou předponou a v zápětí se opraví.

Formantová analýza:

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
Celsia	642	1444	ekonomové	433	1946	lidí	279	2164	ekonomové	465	1248	ukradl	345	1839
a	417	1261	hokejisty	368	2002	statistického	360	1853	bodů	594	898	domu	531	2231
rozhlasu	694	941	Jeseníkách	291	1640	Iřeny	378	1915	zataženo	550	980	centrum	307	1085
zahraničí	491	1677	střední	389	1929	kniha	289	2315	osmnáct	451	848	mluvčí	269	1013
statistického	519	1319	podle	403	1296	vyprávění	353	1669	Foret	457	1024	publicisté	384	666

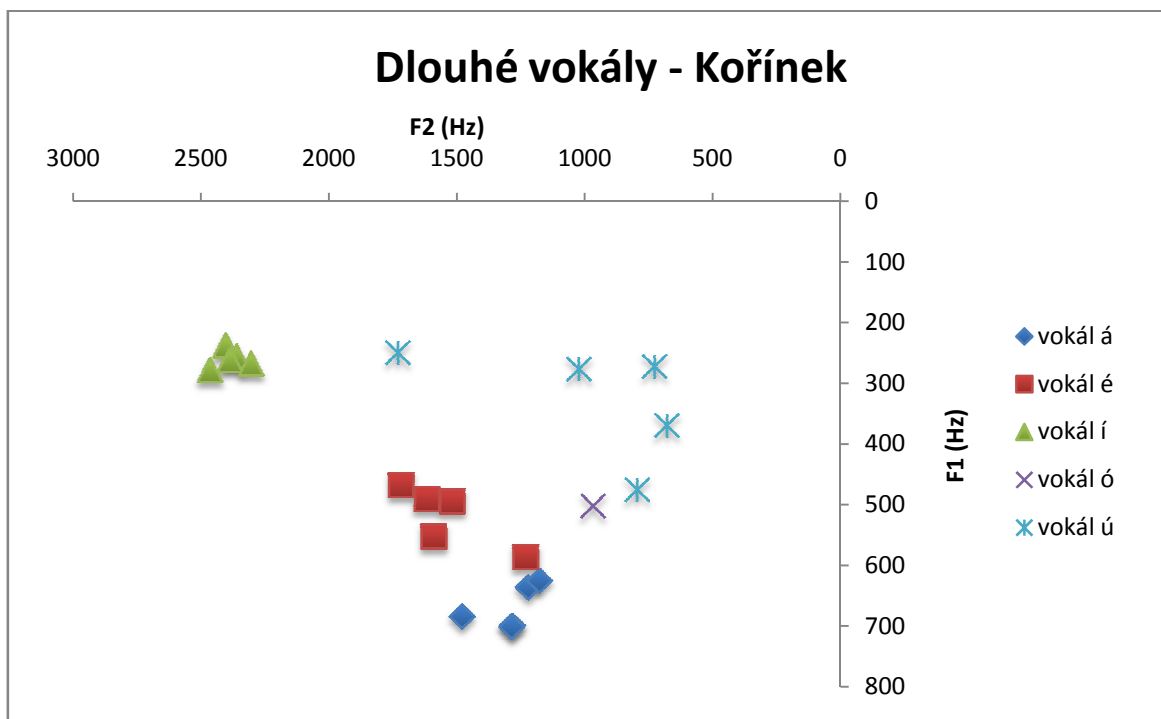
Graf č. 1 je velmi nepřehledný. Pole jednotlivých samohlásek se navzájem překrývají a vokalický trojúhelník je nezřetelný. Nejvýraznější odchylka od normy je v případě vokálu [u], kdy u slova *domu* překračuje hodnota druhého formantu normu o více než 1000 Hz. V dalších třech hodnotách druhého formantu je také překročení normy (o cca 10–840 Hz). Výslovnost těchto hlásek je tedy výrazně posunuta do středu vokalického trojúhelníku. Hodnoty prvního formantu naměřené u hlásky [u] vybočují z normy ve dvou případech (o cca 30 Hz), a to jak nad, tak pod normu, což značí rozprostření pole samohlásky po větší části spektra.

Jiný výrazný posun můžeme vidět v případě hlásky [i]. Zde dochází ve třech hodnotách druhého formantu k poklesu pod normu (o cca 80–330 Hz), tedy k posunu do středu vokalického trojúhelníku. Podobná situace je také u vokálu [e], kdy druhý formant

klesá pod normu (o cca 260 Hz), ale pouze v jednom případě, a u vokálu [a], kde klesá také jedna hodnota (o cca 160 Hz). Dochází i k posunu na druhou stranu, jedna z hodnot druhého formantu totiž normu převyšuje (o cca 180 Hz).

Méně výrazná, ale častější chybovost se vyskytuje v hodnotách prvních formantů. To se týká zejména vokálu [a] a [e]. U prvně jmenovaného klesají pod normu všechny naměřené hodnoty (o cca 10–210 Hz), u hlásky [e] pak také ve všech případech dochází k podobnému poklesu (o cca 50–190 Hz). U obou můžeme pozorovat zavřenější výslovnost.

Analýza krátkých vokálů ukázala, že jak u předních, tak u zadních hlásek dochází k posunu do středu vokalického trojúhelníku, je tedy patrná centralizace samohlásek. Tu podporuje také zavřenější výslovnost, která se více či méně objevuje u hlásek [a], [e] a [o].

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ó	F1	F2	ú	F1	F2
zápasy	637	1220	loňském	468	1717	mínus	278	2463	zoo	503	967	důležité	370	677
Jeseníkách	700	1282	ekonomové	553	1590	vítr	238	2403				stupňů	250	1730
vám	626	1177	rodinného	491	1616	tisíc	256	2361				nárůst	277	1022
nárůst	685	1479	publicisté	495	1518	necelých	262	2386				cílům	476	794
olomoucká	702	1285	předminulého	587	1231	který	268	2305				Prokúpek	273	726

Graf dlouhých vokálů ukazuje, že pole jednotlivých hlásek jsou ohraničená a navzájem se nepřekrývají. Je zde ovšem viditelný vstup hodnot samohlásky [ú] do středu vokalického trojúhelníku. Ten je způsoben překročením normy u druhého formantu, k němuž dochází ve dvou hodnotách, z toho jednou nepatrně, ale podruhé výrazněji (o cca

730 Hz). U prvního formantu můžeme naopak pozorovat mírný pokles pod normu (o cca 30–50 Hz), který značí užší výslovnost. Podle Skarnitzla a Volína jsou nižší hodnoty prvního formantu dlouhých vysokých samohlásek namísto. Proto tento jev nepovažujeme za chybný, stejně tak jako pokles pod normu v hodnotách prvního formantu vokálu [í] (o cca 20–60 Hz).

Mezi hodnotami hlásky [é] dochází k výraznějšímu poklesu u druhého formantu slova *předminulé* (o cca 330 Hz), a ten vstupuje do středu vokalického trojúhelníku. Tento případ je však ojedinělý, ostatní odchylky jsou minimální. Stejným směrem se posouvá i několik hodnot samohlásky [á], kde je patrný pokles pod normu, a tedy posun směrem k zadním vokálům. Odchylka je však nevýrazná (o cca 10–70 Hz). Zbylé naměřené hodnoty jsou v normě, stejně tak i hláska [ó], která je v analyzované části zastoupena pouze jednou.

Chybovost ve výslovnosti dlouhých samohlásek je pouze minimální. K výraznější odchylce dochází pouze v případě vokálu [ú], a to jen v jedné hodnotě. U samohlásek [é] a [á] jsme zaznamenali posun směrem k zadním vokálům, i když pouze mírný. Patrná je tendence k užší výslovnosti vysokých hlásek, kterou nepovažujeme za chybnou.

Za totožnou odchylku od normy v případě dlouhých i krátkých vokálů můžeme označit posun zadních hlásek, zejména [u], [ú], do středu vokalického trojúhelníku. Shoduje se také zavřenější výslovnost hlásky [a]. Naopak vstupování do středu vokalického trojúhelníku je pouze u předních krátkých hlásek a u dlouhých se objevuje vychýlení hlásky [í] pod normu.

2.2.1.2 Dobré odpoledne

Analyzovaný spontánní projev je z pořadu Dobré odpoledne, který je vysílán každý všední den od dvanácti hodin. Jeho součástí jsou rozhovory, pozvánky a také tzv. písničky na přání. Moderuje jej Zora Ježková. K analýze jsme vybrali několik vstupů z pořadu ze dne 8. února 2017.

2.2.1.2.1 Zora Ježková

Moderátorka Zora Ježková působí v rozhlase od roku 1995, téměř po celou dobu v Českém rozhlase Olomouc, a vedle odpoledního bloku moderuje také magazíny.⁹⁴ Více osobních informací se ani prostřednictvím osobní komunikace nepodařilo zjistit.

Fonetická transkripce:

---

⁹⁴ Český rozhlas: Zora Ježková [online]. [cit. 27.3.2018]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/olomouc/_osoba/642

[?a ještě dvje ?událosk'i bit' historického xarakteru přidáváme hnet po správax českého rozhlasu ?olomoꝥ ↓// právje ?osmého ?února →/ roku třináct čtřicet ?osum →/ král karel čtvrtí založil nové mňesto prašské →/ kterému ?uđelil stejná práva →/ jakím se těšilo staré mňesto ↓// ?a: ?osmého ?února roku devatenáct dvacet šest začalo hrát slavné ?osvobozené divadlo ↓// ?a: jak se daří vám právje dnes ve středu ?osmého ?února ↓// kdo z vás slaví narožeňni →/ ?a nebo třeba ňejaké jiné víročí →/ ?a nebo svátek ↑// tak to víme →/ to sou miladi ↓// blahopřejeme vám fšem ?oslavencúm ?a vi →/ xceteli →/ přidejte pjeknou písňičku ↓// písňički na přáňi právje startují: →/ zora ješková je ?u mikrofonu →/ přeji vám dobrou středu ↓//]

[tak to bila prvňi skladba →/ pro vás pro fšexni f písňičkax na přáňi českého rozhlasu ?olomoꝥ →/ ?od ?elánú →/ ňevjem bik' sám →/ ?a já doufám →/ že vi se cítíte dobře v naší společnosk'i →/ tedi ve společnosk'i českého rozhlasu ?olomoꝥ →// &na telefonex dva dva jedna →/ pjet pjet pjet →/ čtři čtři čtři →/ nebo sedum dva šest →/ čtři šest pjet →/ čtři šest pjet →/ se společne můžeme slišet →/ ?a vi můžete posílat písňički řem →/ které máte ráđi →/ ?a na které mislíte ↓// jako prvňi je s námi paňi ?aňička z rovenska ↓/ dobrí den↓//]

[fšexno nejlepší fšem miladám →/ které dnes slaví →/ ?a: já ještě přidávám →/ že tohle jméno je slovanského původu ↓// poxází ze staroslovanského jména mlada →/ ?a významem & je mladá & ml mladá prostě mladá krásná ↓// tagže miladi →/ ?ať vám mláđi stále kvete →/ & nejen na řele →/ ?ale hlavne na dušiči →/ to je ?určíte hodně důležitě →/ ?ak' se máte moc heski ?a tahle písňička je právje pro vás ↓//]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	0 případů
Nekorektní artikulace konsonantů	5 případů
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	1 případ
Chybný slovní přízvuk	0 případů
Přeřeknutí	1 případ
Tempo řeči	290 slabik za minutu (4,89 slabik za sekundu) = průměrné tempo

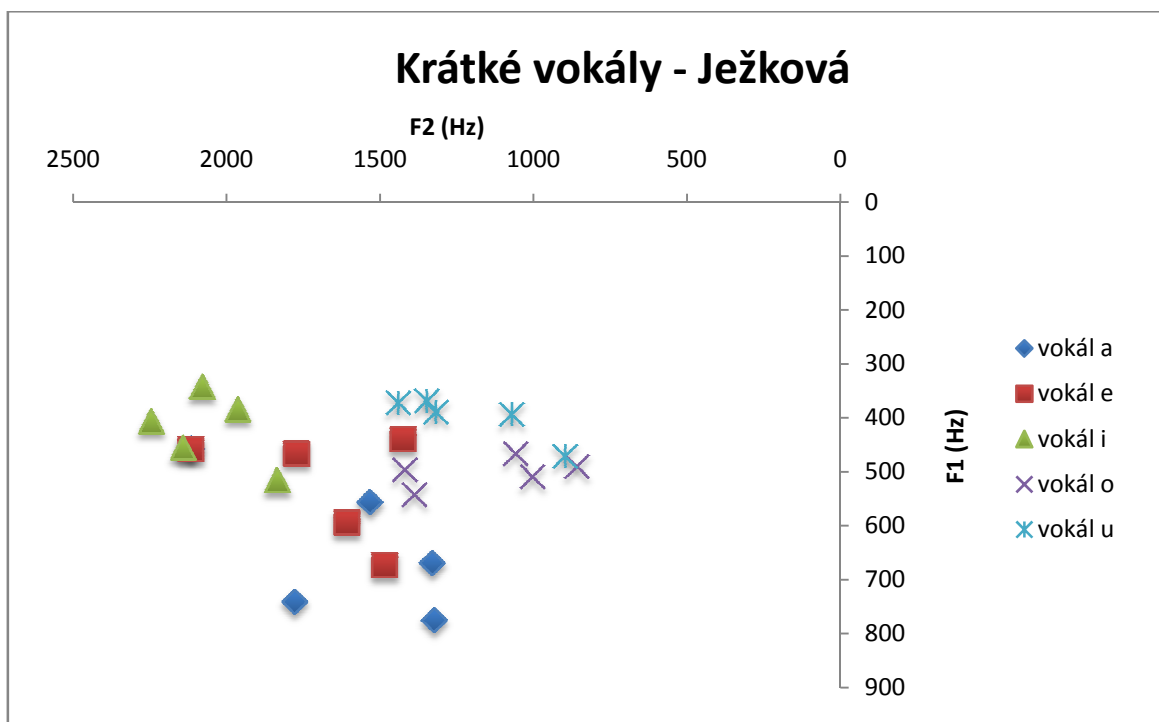
Zvláštním jevem, který lze zaznamenat v projevu Zory Ježkové, je nekorektní výslovnost konsonantu [t']. V některých slovech místo něj realizuje jakési palatalizované [k']. Konkrétně se jedná o [?událosk'i], [bik'], [ak'] a dvakrát v případě slova [společnosk'i]. Ve zbylých slovech, která obsahují hlásku [t'], ji realizuje správně.

Chybná kadence se v analyzované promluvě objevuje pouze jednou. Jedná se o výpovědi, které jsou tematicky odlišné [českého rozhlasu ?olomouc →// &na telefonex dva dva **jedna** →/], a proto by bylo namístě použít klesající kadenci.

Přízvuk mluvčí používá korektně, vždy na začátku slova nebo na předložce. Zde jej zachovává, i když následuje zdůrazněné slovo. V užívání rázů mluvčí také nechybuje. Promluva je tedy dobře srozumitelná a přehledně členěná.

V projevu se několikrát objevují hezitace, což je samozřejmě dáno i spontánním charakterem promluvy. Nejčastěji se vyskytují v poslední transkribované části, kde můžeme zaznamenat znejistění mluvčí, a proto hezitační zvuky nepůsobí výrazně rušivě. Tempo je pozvolné, odpovídá nepřipravenému projevu a také koncepci veřejnoprávní stanice.

Formantová analýza:

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
charakteru	557	1533	českého	467	1772	historického	343	2079	osmého	491	859	události	373	1440
práva	776	1323	stejná	459	2117	třináct	385	1963	kdo	543	1387	charakteru	390	1319
jak	458	2115	osvobozené	595	1607	udělil	516	1834	blahopřejeme	510	1003	roku	394	1070
Milady	670	1330	ve	440	1424	vy	407	2245	Zora	497	1419	osm	472	896
Anička	742	1778	telefonech	674	1484	písničky	456	2141	mikrofonu	467	1058	startují	369	1348

Pole jednotlivých krátkých vokálů se na grafu č. 3 překrývají. Nejvýrazněji u předních hlásek a samohlásky [a]. Zde je patrný pokles v hodnotách prvního formantu (o

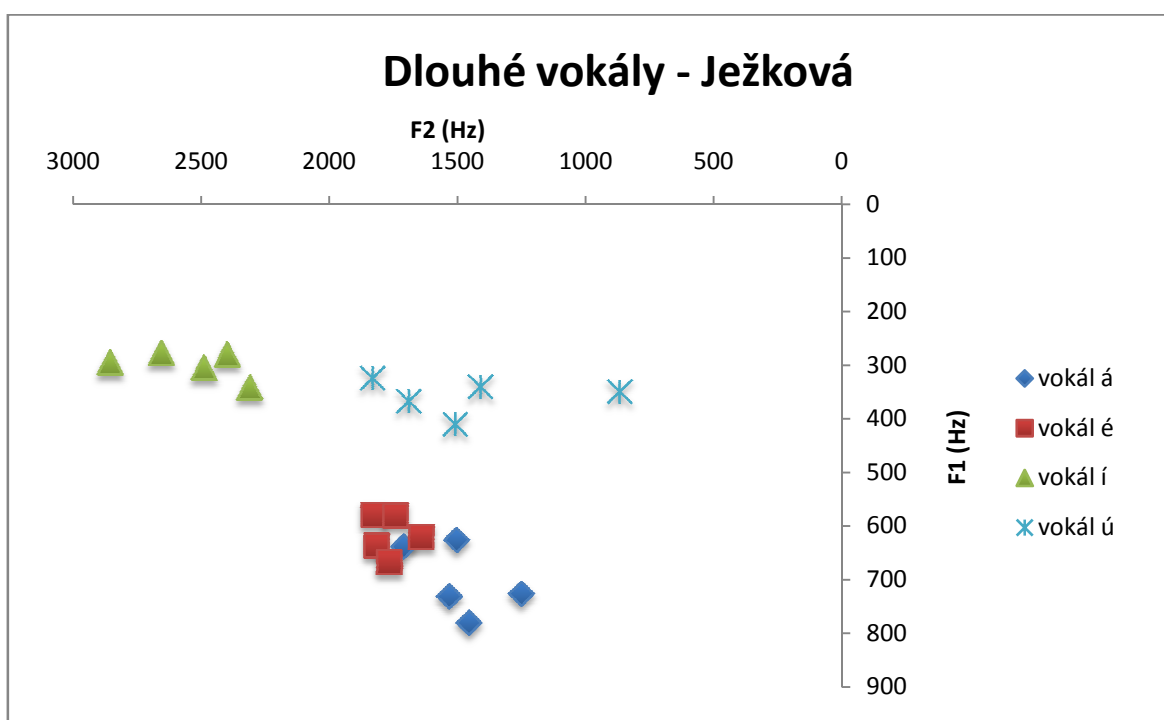
cca 30–240 Hz), stejně tak překročení u formantu druhého (o cca 30–620 Hz), pokaždé ve třech případech. Dochází tak k přední a více zavřené výslovnosti.

Hodnoty samohlásky [e] sice vybočují z normy stejně často, ale méně výrazně. Druhý formant klesá pod normu o cca 80–140 Hz, první pak o cca 10–40 Hz, výslovnost je tedy zavřenější. Můžeme také vidět, že pole vokálu [e] je poměrně široké, vedle poklesu totiž jedna z hodnot normu druhého formantu překračuje (o cca 20 Hz).

V případě vokálu [i] je chybovost malá, hodnoty jsou u druhého formantu pod normou ve dvou případech (o cca 40–170 Hz), výslovnost je tedy otevřenější. První formant překračuje normu pouze jednou, a to minimálně.

Oproti předním vytváří zadní hlásky relativně ohraničená pole, ale část hodnot stojí mimo normu. Nejvýrazněji v případě samohlásky [u], kdy druhý formant převyšuje normu téměř ve všech případech (o cca 70–440 Hz), a dochází tak k posunu do středu vokalického trojúhelníku. U hlásky [o] je chybovost nižší, druhý formant vybočuje z normy dvakrát (o cca 190–220 Hz), což také způsobuje posun výslovnosti dopředu. Chybovost v hodnotách prvního formantu je minimální.

Krátké vokály jsou často vyslovovány nepřesně, odchylky ovšem nebývají vždy zásadní. Lze si ale povšimnout tendence ke splývání samohlásek, neboť přední hlásky v několika případech vstupují do středu vokalického trojúhelníku a přibližují se zadním a zadní se naopak přibližují předním. Tato tendence se projevuje i u samohlásky [a], která se také přibližuje středu vokalického trojúhelníku, její výslovnost je zavřenější.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
události	727	1250	historického	637	1814	jakým	305	2489	února	368	1690
třináct	627	1504	nové	668	1765	výročí	342	2311	oslavencům	411	1509
práva	732	1532	kterému	580	1826	písničku	281	2399	můžeme	341	1410
hrát	781	1455	jména	581	1743	startují	296	2856	původu	325	1831
písničkách	639	1709	důležité	621	1641	myslíte	278	2656	důležité	350	867

Na grafu dlouhých vokálů můžeme vidět, že pole jednotlivých hlásek jsou ohraničená, pouze v jednom případě dochází k překrytí, a to u samohlásek [é] a [á]. To je způsobeno nižšími hodnotami u prvního formantu (o cca 60–70 Hz) a vyššími u druhého formantu vokálu [á] (o cca 30–210 Hz). Dochází tak k posunu k předním hláskám a mírně zavřenější výslovnosti hlásky.

Výrazná a na grafu viditelná odchylka od normy se objevuje v případě vokálu [ú]. Ve většině hodnot druhého formantu dochází k překročení normy (o cca 410–830 Hz), a tedy posunu do středu vokalického trojúhelníku. Hodnoty prvního formantu hlásky jsou v normě, stejně jako u obou formantů samohlásky [é]. Pouze k drobným odchylkám pak dochází v případě vokálu [í], kde se objevuje zavřenější výslovnost, tedy pokles prvního formantu (o cca 10–20 Hz), a jedenkrát u druhého formantu dochází k překročení normy (o cca 60 Hz) a posunu ven z vokalického trojúhelníku. Zúžení výslovnosti dlouhého [í] ovšem nepovažujeme za chybu, pokud přihlédneme k novým hodnotám formantů podle studie Skarnitzla a Volína.

Chybovost dlouhých vokálů je pouze výjimečná. Ovšem samohláska [ú] vybočuje výrazněji a naznačuje tendenci ke splývání hlásek, kterou bychom mohli v malém rozsahu zaznamenat i u vokálu [á]. Většinově jsou však hlásky vyslovovány v souladu s normou.

U vokálů Zory Ježkové můžeme pozorovat tendenci k centralizaci hlásek, výrazněji se projevuje u krátkých samohlásek, kde do středu vokalického trojúhelníku vstupují jak zadní, tak přední hlásky. V případě samohlásek dlouhých se tato tendence projevuje zejména na hlásce [ú], v hodnotách ostatních vokálů pak minimálně.

2.2.2 Radio Haná

Radio Haná je soukromá stanice vysílající na území regionu Střední Moravy. Stanice je zaměřena převážně na popovou hudbu z 80. a 90. let a nabízí také současnou tvorbu. Zpravodajství a aktuální informace jsou zaměřeny regionálně.⁹⁵

⁹⁵ Radio Haná: O nás [online]. [cit. 24.4.2018]. Dostupné z: <https://www.radiohana.cz/o-nas>

2.2.2.1 Zpravodajství

Materiál pro analýzu připraveného projevu je vybrán ze zpravodajského bloku, který vysílán vždy před celou hodinou. Jedná se o výběr ze dvou dopoledních zpravodajských vstupů před devátou a jedenáctou hodinou ze dne 16. ledna 2017.

2.2.2.1.1 Tomáš Gottwald

Mluvčí Tomáš Gottwald je absolventem oborů Žurnalistika a Mediální studia na katedře mediálních a kulturních studií a žurnalistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Na Radio Haná nastoupil krátce po ukončení studií v roce 2013.⁹⁶ Více osobních informací se ani prostřednictvím osobní komunikace nepodařilo zjistit.

Fonetická transkripce:

[?uš třicet mrtvíc po ráním pádu letadla f kirgistanu **na vesnici** ↓// víme jaká ?opatření d'elá ?olomoucká zó proti ptačí **xřipce** ↓// ?a do druhého kola ?ostralian ?oupn ?uš prošli dva čeští **tenisté** ↓// na rádiu haná začínají hlavní dopolední **správi** ↓// **dobre** ráno →/ novinky k ráni pádu nákladního letadla **f kirgistanu** ↓// zřítilo se **do vesnice** →/ blízko metropole **biškeku** ↓// novje třicet mrtvíc ?uš napočítali na místě havárie **záxranáři** ↓// jde hlavne ?o ?obivatele **+ esnice** ↓// mezi nimi sou ?i **děti** ↓// niň f česku šest ?ohnisek ptačí **xřipki** ↓// ?od nás **víte** →/ že se f posledních dnex ?objevili nakažené labuťe ?i **f ?olomouci** a **f praze** ↓// f ?ohrožení sou xovi **drúbeže** ?a **ptákú** →/ lidé **ne** ↓// najdemeli mrtvé **ptáki** →/ hlasme to strážíníkúm na lince sto padesát **šest** ↓//]

[**dobre dopoledne** →/ možná ste si ráno **všimli** →/ že bilo zase troxu víc **zima** ↓// ?a bude: ještě **víc** ↓// připraťe si **svetri** →/ meteorologové f česku znovu přetpovídají **tuhé mrazi** ↓// ?uš pozitří bi mňeli ráni teploti padnout zase **pod** mínus **deset** →/ ?a ve čtvrtek ?i **pod** mínus **patnáct** ↓// pohibujme se co nejměne ve velkém množství **lidí** ?a často si mijme **ruce** →/ to nám radí jako prevenci přet sezoňi xřipkou higijenička ?eva **gotvaldova** ↓// ?epidemie f česku **neslí** →/ stále je tu cirka patnáct padesát nemocníc na sto tisíc ?obivatel ↓// radi k prevenci proti chřipce si berme hlavne **v jihomorafském** →/ **zlínském** →/ ?olomouckém →/ ?a **morafskosleském kraji** ↓// v rámci našeho regijonu je tedi podle státního zdravotního ?úradu xřipka f česku **nejvíc rossířená** ↓// plošnou ?epidemiji xřipki jinak hlásí **celá ?evropa** ↓//]

[mrkneme k protinošcúm na tenisovi ?ostralian ?oupn ↓// mezi českými hráčkami sou tu také sestri **plíškovi** →/ kristína zvládla ?úvodní kolo dneska **ráno** →/ gdiš porazila dva

⁹⁶ Radio Haná: Tomáš Gottwald [online]. [cit. 1.4.2018]. Dostupné z: <https://www.radiohana.cz/lide-z-radia/osobni-vizitka-14>

jedna na seti švicarku **golubicovou** ↓// karolína jde poprvé na kurt **zítra** →/ v jednu ráno našeho **času** ↓// na centrurku se střetne se špaňelkou **soribesovou** ↓// jinak v hlavní části prvního grenclému **sezóni** →/ ?uvidíme poprvé také tenistu prostějovského ?**agrofertu** →/ ?adama **pavláška** ↓// ten zítra po jedné hodíne raňi našeho času vstoupí do turnaje proti domácímu ?australanovi **vitinktonovi** ↓// na rádiu haná vám samozřejmě přineseme **vísletki** ↓///]

Nekorektní kvalita vokálů	1 případ
Nekorektní kvantita vokálů	4 případy
Nekorektní artikulace konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	2 případy
Chybné užití kadence	0 případů
Chybný slovní přízvuk	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	400 slabik za minutu (6,61 slabik za sekundu) = rychlé tempo

Projev Tomáše Gottwalda je poměrně rychlý, což můžeme považovat za příčinu krácení vokálů, k němuž dochází v čtyřech případech, konkrétně [dobre ráno], a [dobre **dopoledne**]. Obě tato spojení lze považovat za zautomatizované prvky, které může mít moderátor tendenci co nejvíce zrychlit. Ve zbylé části analyzovaného projevu jsou totiž délky dodržovány i přes svižné tempo řeči, kromě dvou výjimek, jednak vokálu [ó] ve spojení [prevenci přet sez**o**ňi xřipkou], jednak vokálu [á] ve slově [got**valdova**].

Ve kvalitě vokálů mluvčí výrazně nechybuje, jediný významnější prohřešek je v části [v rámci našeho regijonu je **tedi** podle státního zdravotního ?úřadu] kdy nelze jasně rozlišit, zda se jedná o slovo tady nebo tedy, respektive vyslovuje-li mluvčí vokál [a] nebo [e]. Pravděpodobně se jedná o otevřenou variantu [e].

Při výslovnosti konsonantů chybí mluvčí jednou, když důsledně neartikuluje počáteční hlásku ve slově *vesnice*, které realizuje jako [+ esnice]. Při užívání rázů mluvčí nechybuje. Objevuje se však dvakrát totožná nenormativní asimilace znělosti ve spojení [pod mínus]. Probíhá v mezisloví a je způsobena jedinečnou samohláskou, což považujeme za odchylku od normy.

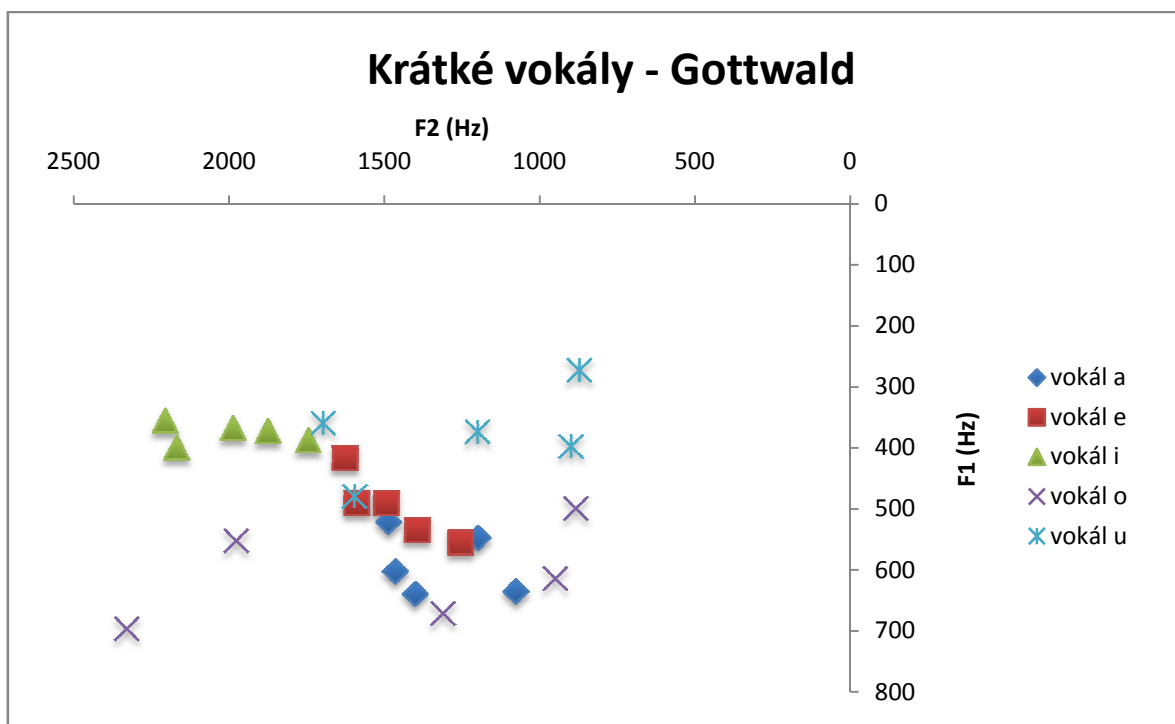
Výpovědi v analyzovaném úseku jsou většinou krátké a končí klesavou kadencí. V některých případech však jsou výpovědi zbytečně oddělovány ukončující kadencí,

například [jde hlavně ?o ?obivatele +**esnice** ↓/ mezi nimi sou ?i **děti** ↓//], kdy se druhá část sdělení vztahuje k první a není potřeba ji oddělovat.

Mluvčí ve svém projevu dodržuje správné užívání přízvuku. Pravidelně realizuje přízvuk na předložce, a to i tehdy, když je následující slovo zdůrazněno. Vhodně pracuje i s důrazy, které významově rozčleňují výpověď. Ovšem v některých částech analyzované promluvy důrazů ubývá, neboť jsou proneseny v rychlejším tempu. Výpověď se tedy stává méně přehlednou.

Jindy mluvčí naopak při kladení důrazů příliš zpomaluje. Nejzřetelněji v této části: [?epidemie f česku **nesílí** →/], kdy před zdůrazněným slovem nesílí je až nepřírozně dlouhá pauza. Výrazné zpomalení tempa při zdůraznění používá také v zakončení výpovědi [proti domácímu ?australanovi **vitinktonovi** ↓//]. Střídání rychlého mluvního tempa a výrazného zpomalování při důrazech způsobuje, že projev jako celek působí rytmicky rozkolísaně.

Formantová analýza:

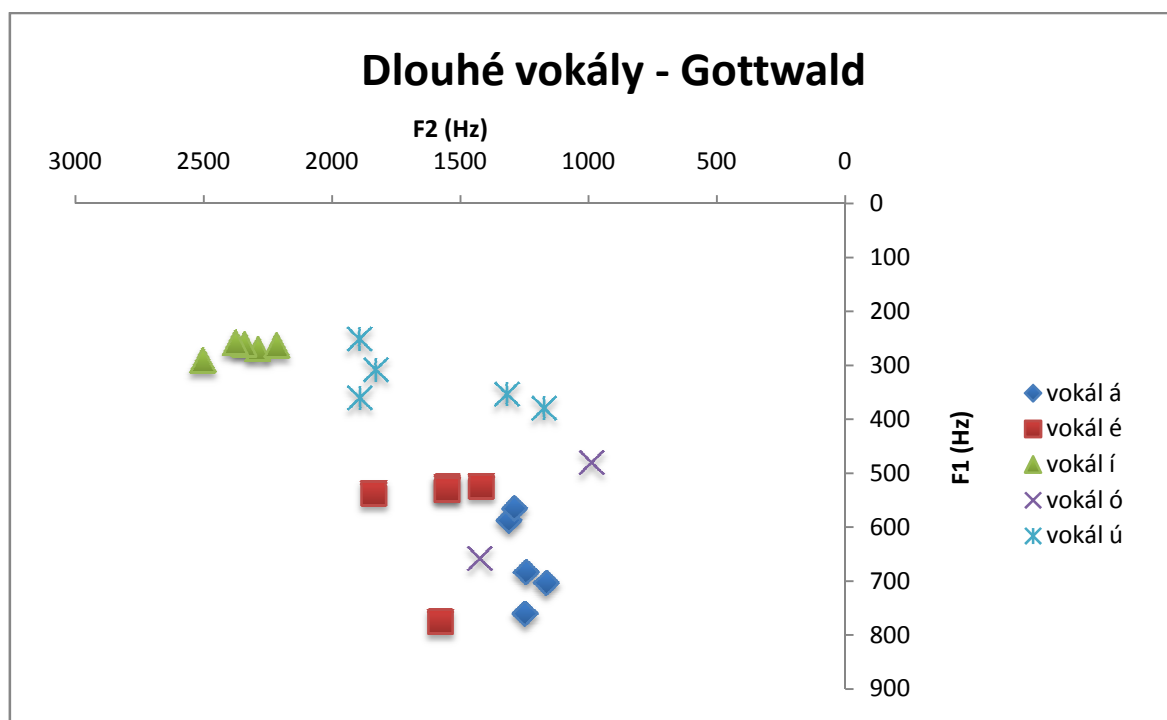
a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
letadla	548	1199	vesnici	491	1494	vesniči	400	2169	prošli	672	1312	rannímu	480	1595
jaká	522	1487	letadla	556	1255	chřipce	373	1875	ráno	697	2330	tuhé	273	872
Haná	603	1465	dnech	491	1588	Biškeku	368	1987	ohnisek	500	884	mínus	360	1698
hlavně	636	1077	drůbeže	417	1627	lidé	388	1745	meteorologové	615	950	kurt	398	899
mrazy	640	1401	Agrofertu	535	1395	hygienička	356	2206	Gottvaldová	553	1977	uvidíme	374	1200

Při pohledu na graf č. 5 se jako nejproblémovější jeví hláska [o]. Její hodnoty se rozprostírají po značné části spektra. Nejvýrazněji se vychyluje hodnota druhého formantu ve slově *ráno*, ta překračuje normu o cca 1130 Hz, podobně také ve slově *Gottvaldová*, kde dochází k překročení normy o cca 780 Hz. Obě hodnoty výrazně vstupují do středu vokalického trojúhelníku. K odchylce u hlásky [o] dochází ještě v jednu případě, překročení normy již není tak výrazné (o cca 110 Hz).

K podobnému prohřešku dochází také u samohlásky [u], kde hodnoty druhého formantu překračují normu ve třech případech (o cca 200–700 Hz). Na grafu je proto viditelný posun do středu vokalického trojúhelníku.

V naměřených hodnotách předních vokálů je chybovosti podstatně méně. V případě hlásky [e] lze vidět posun do středu vokalického trojúhelníku, neboť druhý formant klesá pod normu ve třech případech (o cca 70–300 Hz). Podobný posun je i u vokálu [i], kde jsou hodnoty druhého formantu opět třikrát nižší než norma (o cca 10–250 Hz). Hodnoty vokálu [a] jsou v normě.

U mluvcího se projevuje tendence ke splývání samohlásek, kdy zadní vokály vstupují do středu vokalického trojúhelníku a přibližují se tak předním a přední se naopak přibližují zadním. I tento jev lze považovat za důsledek rychlejšího mluvního tempa.

	á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ó	F1	F2	ú	F1	F2
pádu		704	1165	druhého	526	1549	začínají	291	2503	zoo	481	988	drůbeže	252	1893
olomoucká	588		1310	tenisté	776	1577	ptačí	270	2288	sezóny	659	1423	ptáků	361	1891
havárie	684		1243	nakažené	531	1549	víte	263	2216				úřadu	354	1318
nás	566		1289	zlínském	538	1838	mínus	261	2341				protinožcům	380	1173
stále	761		1248	mrtvé	525	1418	nešlí	258	2375				úvodní	309	1829

Na grafu č. 6 můžeme vidět, že pásma dlouhých samohlásek jsou oddělena a navzájem se nepřekrývají. Viditelným prohřeškem je ovšem vokál [ú], jehož hodnoty výrazně vstupují do středu vokalického trojúhelníku. U druhého formantu totiž dochází k překročení normy (o cca 170–890 Hz), a to ve všech případech. Jiné vybočení můžeme pozorovat u vokálu [é], kdy hodnota prvního formantu převyšuje normu (o cca 80 Hz), což značí otevřenou výslovnost vokálu. Tento prohřešek se u prvního formantu vyskytuje pouze jednou. Zato u formantu druhého hodnoty klesají pod normu ve třech případech (o cca 10–140 Hz) a vokál [é] se tak posouvá do středu vokalického trojúhelníku. Hodnoty druhého formantu jsou mimo normu také v jednom případě vokálu [ó], převyšují ji o cca 220 Hz, což způsobuje posun do středu vokalického trojúhelníku.

Četnější chybovost se vyskytuje také u prvního formantu vokálu [á], zde klesají hodnoty pod normou třikrát, nevýrazně (o cca 20–130 Hz), výslovnost vokálu je užší. Obdobnou situaci můžeme vidět také u vokálu [í], kde dochází k pochybení ve všech hodnotách prvního formantu, ale pokles pod normu, tedy zúžení výslovnosti, je minimální (o cca 10–40 Hz). S přihlédnutím k hodnotám vokálů podle Skarnitzla a Volína je takto zúžená výslovnost dlouhé přední samohlásky v souladu s normou.

Zbylé naměřené hodnoty jsou v normě nebo je jejich odchylka nevýrazná a ojedinělá. Obecně lze říct, že k odchýlkám od normy sice dochází, ale buď nejsou příliš časté, nebo příliš výrazné. Jedinou závažnou chybou je posun výslovnosti zadního vokálu [ú] do středu vokalického trojúhelníku, který odpovídá tendenci k centralizaci samohlásek. Není ovšem tak výrazná, jako v případě krátkých vokálů.

2.2.2.2 Ranní džem

Ranní džem je pořad Radia Haná, který je ve vysílání řazen každý všední den od pěti do devíti hodin. Přináší především aktuální informace o dopravě či počasí. Analyzovaný materiál je vybrán z několika vstupů v ranním pořadu ze dne 16. ledna 2017 odvysílaných mezi sedmou a devátou hodinou, moderátorem je Lukáš Kobza.

2.2.2.2.1 Lukáš Kobza

Mluvčí Lukáš Kobza působí v rádiu od roku 2006 a kromě moderování ranního pořadu vysílá na stanici i v nedělních večerních pořadech. Věnuje se také moderování akcí různého charakteru. Více osobních informací se ani prostřednictvím osobní komunikace nepodařilo zjistit.⁹⁷

Fonetická transkripce:

[sedum hođin ?a pjet **minut** →/ to je přesní čas ↓// s námi má poňďelňí sňídaňe tu správnou **xuť** ↓// vi poslouxáte rádijo **haná** →/ ?a mi se ještě přátelé vracíme **za víkendem** →/ co ste bjehem ňej **podňikali** ↓// bjehem **pátku** →/ **soboti** →/ **neđele** ↓// možná ste bili f kiňe na novém ?**asasínovi** →/ možná ste tancovali **na plese** →/ nebo třeba **ližovali** ?a **sportovali** ↓// je to pro vás to **pravé** ↑/ **povjeste** ↓//]

[zaplavat si dneska můžeme f kritém bazénu **v olomořci** →/ **f šumperku** →/ **v hraňicích** →/ **v mohelňicích** ?a: také gđikoliv **jinde** →/ gde ti **k**rité bazéni máme **postaveni** ↓// za xvilku navíc doplaveme za dnešňími **horoskopí** →/ ?a po hudebňím tobogánu se svezou ?**irejžr** ?a nebo šenaja **tvejn** ↓// tak **přejeme** →/ super poňďelňí ráno f tom **správném ritmu** →/ **teđ** je **sedum nula šest** ↓//]

[**teđ** je sedum hođin ?osumnác + **minut** →/ za xvilku bude spívat **voksel** →/ ?a **teđ už** mikrofon patří **martňe** ?a **horoskopúm** ↓//]

[to mi **řekňete** →/ stárne tahleta spjevačka **vubec**: ↑// poslouxáte rádijo **haná** →/ tohle je: →/ nejlepší hudebňí **víbjer** →/ songi na kterích sme **virústali** →// letos **ji** bude **devjetapadesát let** →/ ?ale stejňe na ňi mohou oči nexat ?i mladí **zaj + čci** ↓// tak to je **madona** ?a& ta si tu dokonalou figuru vlas + ňe drží ?i đíki **sportu** →/ to si řekňeme **na rovinu** ↓// ?a mi se na rádiju **haná** právjete teť f ?osum hođin ?a ?osum minu + ptáme co vi_a **lednové sportováňí** →// **dáváte to** ↑/ nebo tak ň + ák + ko lenošíte ?a **pohođička** →/ **relaks** →//]

[přívážíme raňí **pohodu** →/ poslouxáte rádijo **haná** →/ **teđ** je přesňe **púl deváté** →// po česku bjehá necelá tisícofka **ctíradú**_a možná nás ňákí poslouxá právjete **teť** ↓// tak ctíradové máte **svátek** →/ **připíjime** na vaše zdraví ?a **fšem přejeme** →/ ?ať se právjete dneska f poňďelí šesnácťého ledence perfek + ňe **usmíváte** →//]

⁹⁷ Radio Haná: Lukáš Kobza [online]. [cit. 1.4.2018]. Dostupné z: <https://www.radiohana.cz/lide-z-radia/osobni-vizitka-13>

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	3 případy
Nekorektní artikulace konsonantů	8 případů
Nekorektní asimilace znělosti	3 případy
Chybné užití kadence	4 případy
Chybný slovní přízvuk	0 případů
Přerěknutí	2 případy
Tempo řeči	440 slabik za minutu (7,36 slabik za sekundu) = rychlé tempo

Projev moderátora Lukáše Kobzy je již při prvním poslechu rychlý a nedbalý. Nekorektní výslovnost je také největším prohřeškem mluvčího. V analyzovaném textu se často objevuje vypouštění hlásek, nejvíce pak uprostřed slov [zaj + čci], [vlas + ěe], [perfek + ěe], také na konci slov [?osumnác +], [?osum minu +] a v jednom případě dochází k výrazné redukci celého spojení *nějak jako*, jež je realizováno jako [nebo tak ň + ák + + ko lenošíte].

Chybná absence rázu se objevuje ve spojení [v_olomouci], ve zbylých případech, kdy mluvčí ráz nerealizuje, se nejedná o chybu, neboť je jeho užití doporučené. Výslovnost s rázem by však přispěla k lepší srozumitelnosti projevu. Navíc vynechávání rázu se nevyskytuje v rychlejších pasážích, ale naopak v pomalejších, když se mluvčí snaží promluvu stylizovat a melodicky ozvláštnit.

Několikrát se objevuje také nedodržení kvantity vokálů, konkrétně ve slovech [vubec:], dále v dativu zájmena *ona* [letos ji bude], a posledním případem je [připíjime]. Kráčení se tedy objevuje u vokálů vysokých, které jsou náročnější na udržení.

V projevu převažuje neukončující kadence, která se objevuje i v pozicích, kde by bylo vhodné použít kadenci ukončující. Například když je následující část výpovědi na jiné téma, což se objevuje ve třech případech [songi na kterix sme virústali →//], [je přesně púl deváté →/] a také [f poňďelí šesnátého ledence perfek + ěe usmíváte →//].

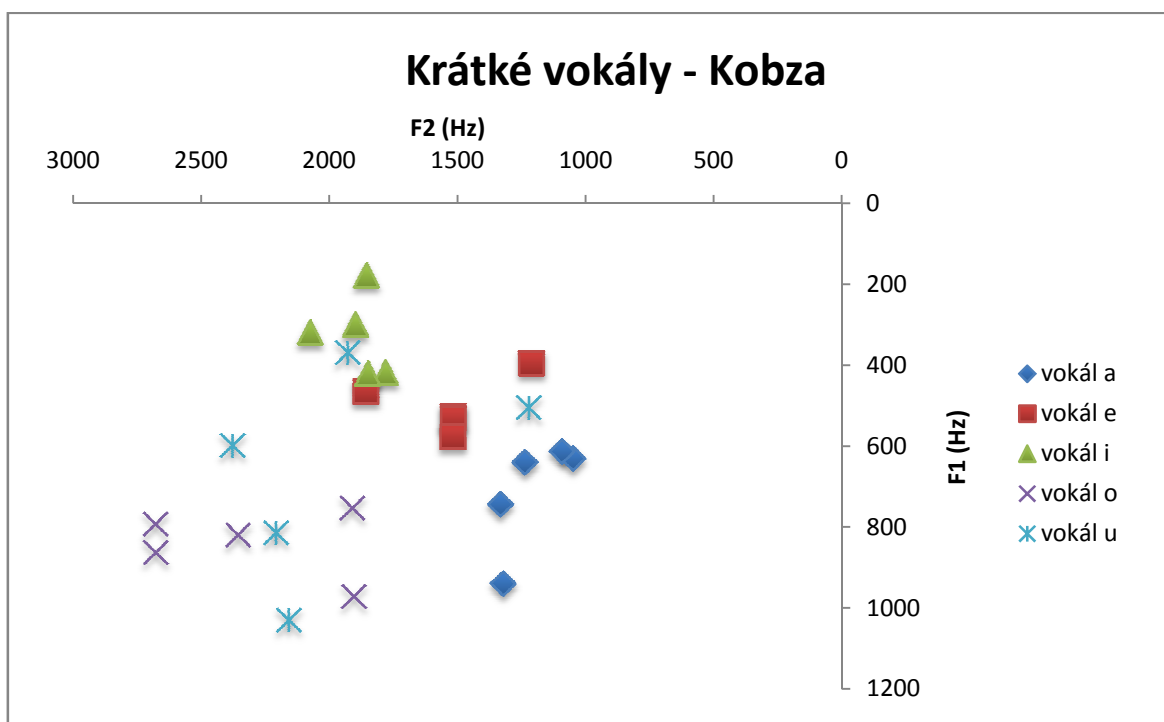
Obdobně je užitá neukončující kadence při otázce [ptáme co vi_a lednové sportováíí →//]. Jelikož se jedná o otázku doplňovací, tak by měla být zakončena kadencí klesavou. Naopak rovnou kadenci užívá mluvčí při ukončení výpovědi [lenošíte ?a

pohoďička →/ **relaks** →///]. Následuje za ní divácká anketa, kterou takto pravděpodobně uvádí.

Mluví se v projevu opakovaně dopouští chybné asimilace znělosti ve spojení [te**d** je], která je způsobena jedinečnou hláskou [j]. V užívání slovního přízvuku nechybuje. Pouze v nemnoha případech přesouvá přízvuk z předložky na jméno, například ve spojení [ʔa po hudebním tobogánu], což nepovažujeme za chybu.

Dvakrát v zápětí po sobě se mluví přerokne. Nejdříve ve spojení [ʔa: také gdi koliv jinde →/], kde je namísto *kdekoliv* vysloveno *kdykoliv*, tedy vokál [i] namísto [e]. Hned v následujícím úseku jakoby „zadrhne“ při realizaci spojení [gde ti kkrité bazéni]. První případ může být pro posluchače mírně matoucí, ale rozhodně se nejedná o závažné přeroknutí, jehož správné znění by nebylo možné z kontextu domyslet.

Formantová analýza:

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
a	941	1321	sedm	527	1516	minut	419	1781	to	864	2678	minut	506	1221
Haná	745	1332	přesný	396	1211	rádio	421	1850	dokonalou	973	1904	figuru	1031	2158
asašínovi	641	1237	pondělní	533	1516	soboty	178	1855	soboty	794	2679	pátku	370	1928
třeba	632	1049	je	466	1857	kině	319	2075	tancovali	821	2356	hudebním	599	2378
zaplavat	614	1091	doplaveme	578	1518	lyžovali	300	1898	horoskopy	754	1910	nula	815	2208

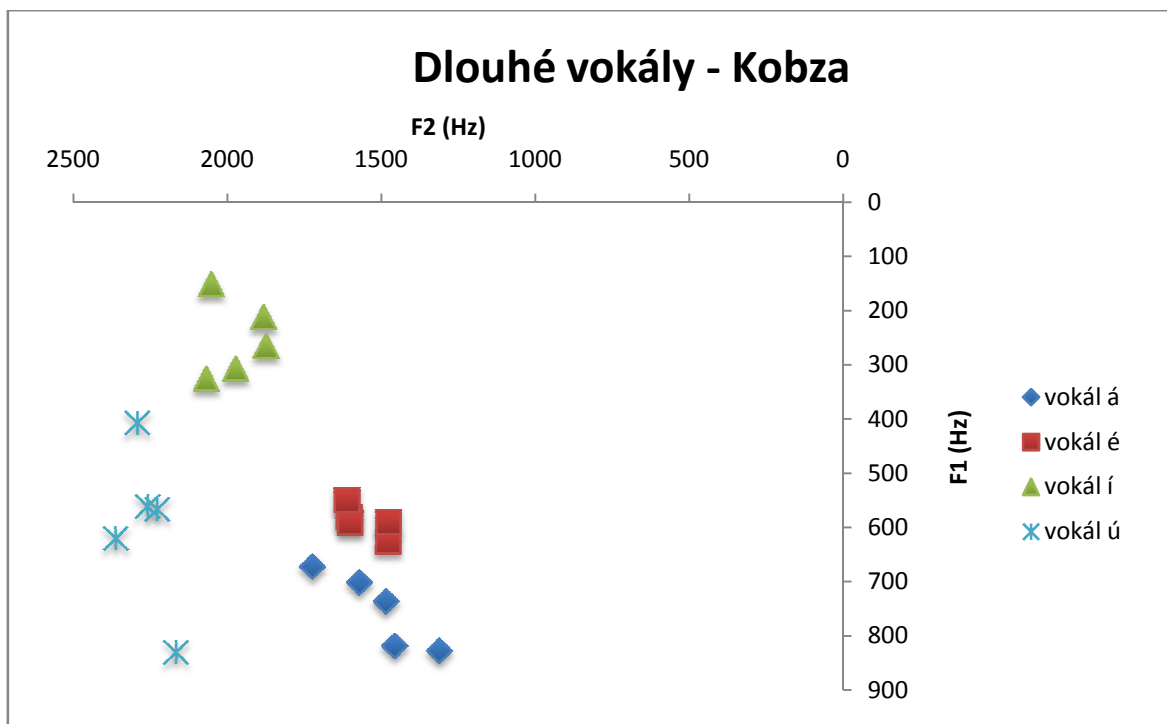
Graf č. 7 ukazuje, že krátké vokály vyslovuje moderátor často nepřesně, to se týká nejvíce zadních samohlásek. Ty na grafu výrazně vstupují do středu vokalického trojúhelníku. V případě předních hlásek je situace obdobná, ze svých normativních pozic také vstupují do středu vokalického trojúhelníku. Dochází zde k výraznému splývání samohlásek a jednotlivá pole jsou těžko odlišitelná.

Nejzávažnější vychýlení je u vokálu [o]. Překročení normy v hodnotách prvního formantu je ve všech naměřených hodnotách (o cca 50–270 Hz). O mnoho výraznější odchylku můžeme vidět u druhého formantu, kdy dochází k překročení o cca 700–1480 Hz. Velmi podobná je situace u samohlásky [u]. Většina naměřených hodnot prvního formantu je nad normou (o cca 10–530 Hz), což značí otevřenou výslovnost. V případě druhého formantu dochází k překročení normy u všech slov (o cca 220–1380 Hz). U hodnot obou vokálů tady dochází ke značnému posunu do středu vokalického trojúhelníku.

Ostatní vokály jsou na grafu poměrně jasně ohraničeny a jejich pásma se nepřekrývají. Jejich hodnoty jsou však často chybné. Z předních vokálů je nejvíce problémová hláska [e], jejíž hodnoty druhého formantu klesají pod normu téměř ve všech případech (o cca 40–350 Hz). Výslovnost se tedy posouvá do středu vokalického trojúhelníku. Ve dvou případech dochází k nepatrnému zúžení výslovnosti [e], neboť přední formant je pod normou (o cca 10–80 Hz). Posun do středu vokalického trojúhelníku se objevuje také u samohlásky [i], kde jsou hodnoty prvního formantu pod normou o cca 100–220 Hz, a to ve čtyřech případech. První formant klesá pod normu v jednom případě (o cca 120 Hz).

Nejlépe je vyslovován vokál [a]. V hodnotách prvního formantu převyšuje normu dvakrát (o cca 50–240 Hz), výslovnost je tedy otevřenější. U druhého formantu dochází ve dvou případech jen k drobnému poklesu.

Z analýzy krátkých vokálů Lukáše Kobzy vyplývá, že při výslovnosti dochází k centralizaci samohlásek. Zadní a přední hlásky se navzájem přibližují a splývají. U zadních vokálů můžeme navíc pozorovat otevřenou výslovnost.

	á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
námi		819	1456	přátelé	627	1477	přesný	326	2068	můžeme	567	2228
posloucháte	673	1724	pravé	581	1604	vracíme	213	1882	horoskopům	621	2362	
přátelé	737	1485	bazény	592	1600	víkendem	308	1973	vyrůstali	831	2166	
tobogánu	702	1571	správném	550	1611	Asasínovi	152	2052	půl	562	2259	
správném	828	1311	šestnáctého	591	1476	Hranicích	266	1874	Ctiradů	408	2292	

Jednotlivá pásma dlouhých vokálů jsou na grafu č. 8 ohraničena a navzájem se nepřekrývají. Pole vokálu [ú] je ale značně vychýleno směrem do středu vokalického trojúhelníku. U druhého formantu tohoto vokálu dochází k překročení normy (o cca 1170–1360 Hz), a to ve všech hodnotách. První formant překračuje normu ve čtyřech případech (o cca 60–330 Hz), je zde patrná tendence k otevřené výslovnosti.

Vyšší počet prohřešků ve výslovnosti můžeme vidět také u vokálu [í], který se na grafu viditelně vzdaluje od pole vokálu [é]. Hodnoty prvního formantu jsou totiž ve třech případech pod normou (o cca 40–150 Hz) a výslovnost je tedy užší. Podle Skarnitzla a Volína je výslovnost dlouhých vysokých vokálů užší, než je u krátkých, a proto může být hodnota prvního formantu nižší. Avšak pouhých cca 150 Hz, které byly naměřeny ve slově Asasínovi, už lze považovat za odchylku. Třikrát pod normu klesá také druhý formant (o cca 30–130 Hz), což značí posun výslovnosti směrem do středu vokalického trojúhelníku.

Méně chybovosti vidíme u vokálu [á], kde je u druhého formantu ve dvou případech posun nad normu (o cca 70–220 Hz), výslovnost se tak přibližuje předním vokálům. U prvního formantu byl naměřen jeden prohřešek, pokles o cca 70 Hz pod

normu. Téměř bezchybně je vyslovován vokál [é], jehož první formant je ve všech případech v normě a druhý pod ní klesá dvakrát o cca 80 Hz. Můžeme zde proto pozorovat drobné přiblížení ke středu vokalického trojúhelníku.

Výrazná chybovost u zadního vokálu [ú] posouvá výslovnost směrem do středu vokalického trojúhelníku. Přední vokály pak také mají mírnou tendenci k posunu stejným, respektive opačným, směrem. Dochází zde ke splývání samohlásek, u předních vokálů mírně, u zadních pak výrazně.

Formantová analýza vokálů Lukáše Kobzy ukázala, že je u mluvčího patrná tendence k centralizaci hlásek, dochází k jejich posunu do středu vokalického trojúhelníku a připodobňování výslovnosti. Výrazněji tento jev můžeme pozorovat u vokálů krátkých, méně u vokálů dlouhých. V obou případech však platí, že zadní hlásky vždy více překračují normu. Splývání hlásek může být ovlivněno také rychlým mluvním tempem, které nedovoluje dostatečně artikulovat.

2.2.3 Radio Rubi

Radi Rubi je soukromá rozhlasová stanice, která vysílá na území Olomouckého, Zlínského a Moravskoslezského kraje. Soustředí se převážně na hudební produkci pro cílovou skupinu ve věku 20 až 50 let.⁹⁸

2.2.3.1 Zpravodajství

Jako předem připravený projev vybíráme zpravodajský blok ze dne 24. února 2017. Jedná se o souvislý projev, který je oddělen pouze tzv. jingly.

2.2.3.1.1 Hana Srncová

Moderátorka Hana Srncová žije ve Zlínském kraji, pochází z Uherského Hradiště, ale od rané dospělosti působí v krajském městě. Absolvovala střední pedagogickou školu. Nyní působí jako moderátorka zpráv i jiných sportovních či společenských akcí.⁹⁹

Fonetická transkripce

[vítr má postupně **slábnout** ↓// **čez** vihlásil kalamitu f ?osumnásti ?**okresex** ↓// stavební sezóna na dé jedničce **začíná** ↓// žokovič se po zdravotních problémex vrací **na kurti** ↓// krásní pátek ?**od hanĵki** ↓// společnost **čez** vihlásila f ?osumnásti ?okresex česka kalamitní staf kvuli poruxám **na vedeňí** ↓/ které spúsobil silní **vítr** ↓// platí **do ?odvolání** ↓// bes ?elektřini jsou niň **tisíce domácnoští** ↓// silní **nárazoví vítr** →/ **kerí** dnes ráno na řaďe

⁹⁸ Radio Rubi [online]. [cit. 3.4.2018]. Dostupné z: <https://www.radorubi.cz/radio>

⁹⁹ Hana Srncová [online]. [cit. 3.4.2018]. Dostupné z: <http://www.hankasrncova.cz>

mís + komplikoval dopravu ?a přerušil dodávky ?**elektřini** →/ začne ?od západu postupně **slábnout** ↓// sklidnit se má také situace **na řekách** ↓// bjehem +neška ?a f sobotu budou zvednuté hladini hlavne na severu čex **kulminovat** →/ ?a posléze zvolna **klesat** ↓// ?**oxladí se** →/ na horách ?a postupně ?i v nižších polohách má **sněžit** ↓// viplívá s ?aktuálních ?informací **mete?orologú** ?a **hidrologú** ↓// tři pracovní dni zbívají do startu druhé fáze ?elektronické ?evidence **tržep** ↓// dodavatelé pokladen **říkají** →/ že **kvuli** nezájmu majitelů **velko** ?a **malo?obxodu** →/ které se druhá vlna ?e ?e té **tíká** →/ nestihnou fšexni vibavit **požadovanými zařízeními** ↓// za nesplnění zákona ?o ?elektronické ?evidenci přitom hrozí majiteli provozovni pokuta ?aš půl milionu **korun** ↓// stavební sezóna na dé jedniče **začíná** ↓// po zímni přestávce jsou tadi první ?**uzavírki** ↓// k + **uli** vstavbje mostu se v noci **na nedeli** →/ na stošedesátém druhém **kilometru** →/ ?uzavře směr **na brno** ↓// ?objížďet se bude přes velkou bíteš ?a devjet **křížú** ↓// kimk čonk **nam** →/ bratr severokorejského diktátora kimk čonk ?**una** →/ **bi** zavražděn zakázáním nejdokonalejším bojovim plinem vé ?**iks** ↓// tato xemická látka má jen jedno jediné **použití** ↓// nehodí se **g** ničemu jinému neš jako bojoví nervoví **plin** ↓// bratr severokorejského vú + ce **bi** ?otráven třináctého ?února na letišti v malé + získe metropoli **kuala lumpuru** ↓// ká ?el dé ?er dosud **neuznala** →/ že mrtvím **bi** skutečne kimúf **bratr** →/ ?a ?odmítá vlas + ní podíl na jeho **smrti** ↓// jižní korea s ?atentátu ?obviňila severokorejské ?**agenti** ↓//]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	5 případů
Nekorektní artikulace konsonantů	7 případů
Nekorektní asimilace znělosti	4 případy
Chybné užití kadence	1 případ
Chybný slovní přízvuk	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	390 slabik za minutu (6,58 slabik za sekundu) = rychlé tempo

Projev moderátorky je přehledný a dobře srozumitelný, chybovost je pouze drobného rozsahu. Několikrát se objevuje krácení dlouhých vokálů, konkrétně ve slovech [nejdokonalejším] a [bojovim], zde je krácení předního vysokého [í], a také opakovaně ve slově [kvuli]. V obou případech se jedná o vysoké vokály, které bývají kráceny nejčastěji, protože je jejich pozice náročnější na realizaci i udržení.

Mluví v několika případech vypouští konsonanty, a to jak na začátku slov [+neška], tak i uprostřed [k+uli], [vú+ce], [vlas+ní] a na jejich konci [mís+].

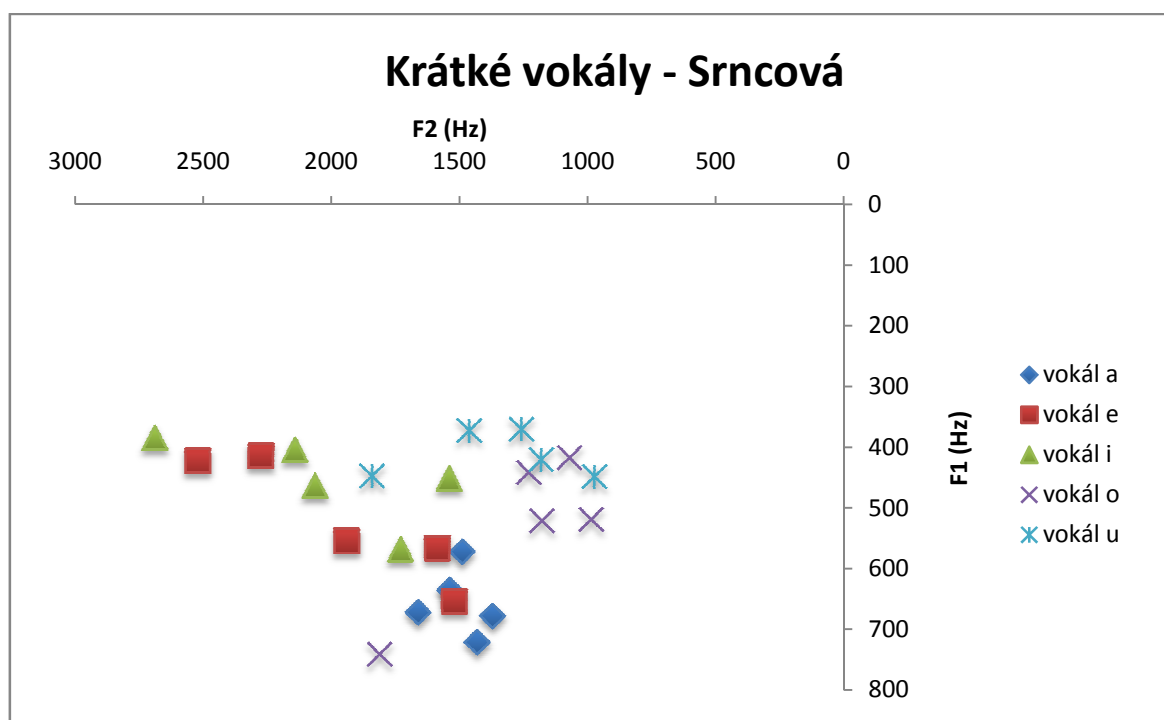

Výslovnost konsonantů bývá někdy nedůrazná a dochází téměř k jejich zániku, například ve slovech [kterí] *který*, zde se jedná o hlásku [t], a [kteríx] *kterých*, v tomto případě jde o koncovou hlásku [x]. V projevu mluvčí můžeme také zaznamenat tvrdou výslovnost [t], vyskytující se vícekrát ve slově [biť]. Ta může být způsobena vlivem východomoravského nářečí, z jehož prostředí mluvčí pochází.

K nekorektní asimilaci dochází dvakrát v totožném případě, ve spojení [čez vihlásil], kde si koncová hlásky [z] zachovává znělost vlivem následujícího [v]. K obdobným chybám dochází před jedinečnými hláskami [n] a [ň] ve spojeních [dosud **neuznala**] a [g **ňičemu**].

Kadenci užívá mluvčí správně až na jednu výjimku, kdy použila ukončující kadenci před následující výpovědí, která se významově vztahuje k předchozí [poruxám **na vedeňí** ↓/ které spúsobil]. Slovní přízvuk používá mluvčí v souladu s normou. Pravidelně přízvukuje první slabiku slova nebo předložku. Jediné výjimky se vyskytují u zdůrazněných slov následujících po předložce, kdy je přízvuk přesunut na zdůrazněné slovo, což nepovažujeme za chybu.

Formantová analýza:

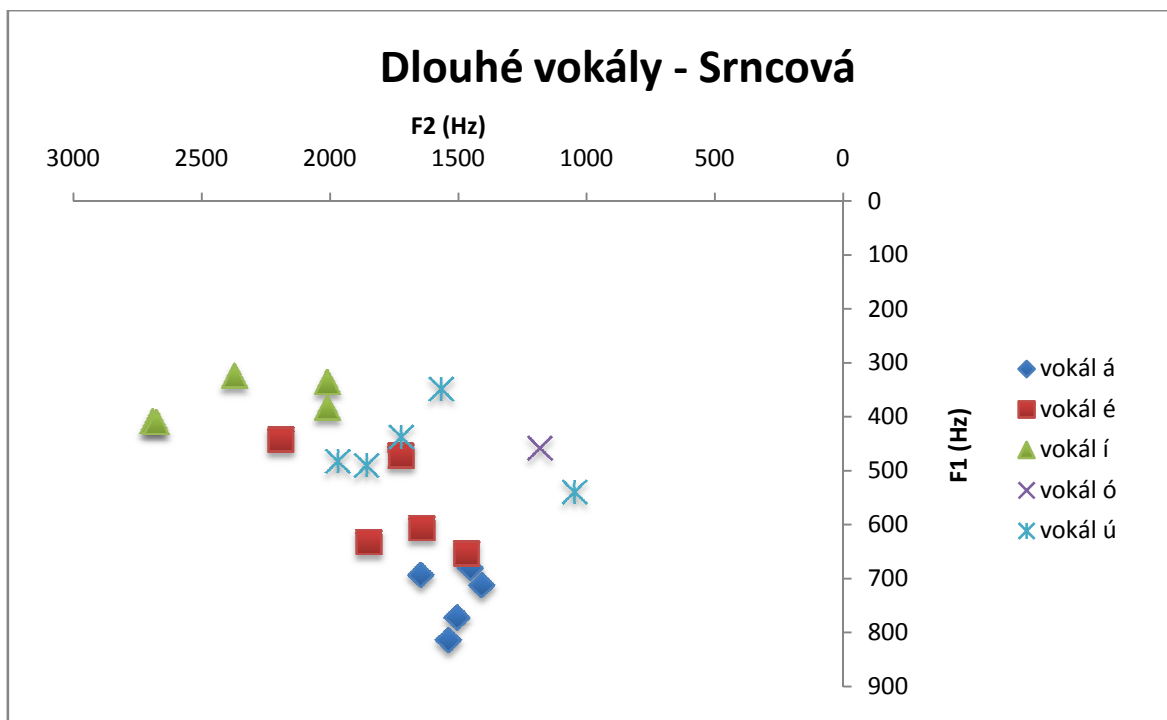

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
na	673	1661	okresech	555	1942	kalamitu	569	1729	zdravotních	418	1070	postupně	421	1181
ka ~~l~~ amitní	573	1490	e ~~l~~ ektriny	655	1520	silný	452	1540	okresech	522	1178	dosud	373	1462
dopravu	636	1538	řadě	423	2523	i	385	2689	posléze	520	985	kulminovat	448	1841
a	722	1431	během	415	2274	vyplývá	405	2142	maloobchodu	442	1229	korun	449	973
klesat	679	1371	severu	567	1586	tři	464	2064	o	742	1811	uzavírky	371	1258

Graf č. 9 nám ukazuje, že moderátorka vyslovuje krátké vokály nepřesně, protože se jejich pásma překrývají. Časté odchýlení od normy je u samohlásky [a], kde jsou čtyři hodnoty prvního formantu pod normou (o cca 20–130 Hz), výslovnost je tedy užší, blíže hlásce [e], a dvě hodnoty formantu normu přesahují (o cca 40–160 Hz). Ne tak častá, ale o něco výraznější chybovost je u vokálu [e]. V jeho případě můžeme pozorovat široké rozpětí hodnoty druhého formantu. Klesá totiž lehce pod normu (o cca 40 Hz) a u jiných slov ji zase převyšuje (o cca 170–420 Hz). U prvního formantu vokálu [e] dochází jen k jedné méně výrazné odchylce (o cca 60 Hz). V hodnotách samohlásky [i] je chybovost ojedinělá, ale poměrně značná, zvláště u druhého formantu. Zde ve dvou případech dochází k vybočení z normy (o cca 270–460 Hz), tedy k posunu do středu vokalického trojúhelníku. První formant převyšuje normu jen jednou o cca 70 Hz.

Vokál [o] je chybně vyslovován častěji, odchylka je však výrazná pouze jednou předložky *o*. Zde první formant normu převyšuje o cca 40 Hz a druhý o cca 610 Hz. Výslovnost hlásky se posouvá do středu vokalického trojúhelníku a také je širší. U zbylých vokálů [o] je ještě mírná odchylka u dvou hodnot prvního formantu, které jsou pod normou (o cca 60–80 Hz). Ostatní hodnoty tohoto vokálu jsou v normě, nebo ji překračují jen nevýrazně. V případě samohlásky [u] dochází k překročení normy v hodnotách druhého formantu ve čtyřech případech, a to výrazným způsobem (o cca 180–840 Hz). Můžeme zde pozorovat značný posun směrem do středu vokalického trojúhelníku.

Chybovost u krátkých vokálů je téměř v polovině naměřených hodnot. Vícekrát dochází také k vybočení na obě strany v rámci jednoho vokálu, hodnoty jsou tedy rozprostřeny po větší části spektra. Celkově lze zaznamenat tendenci ke splývání samohlásek, neboť vokály [i], [o] a [u] vstupují do středu vokalického trojúhelníku a hláska [a] je vyslovována úžeji.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ó	F1	F2	ú	F1	F2
pátek	773	1504	dé	443	2191	stavební	409	2690	sezóna	459	1182	způsobil	349	1566
vyhlásila	713	1409	posléze	654	1467	vítr	336	2010				meteorologů	540	1047
poruchám	681	1453	elektronické	633	1849	tisíce	325	2372				února	491	1857
má	815	1538	druhém	607	1642	vyplývá	384	2010				majitelů	438	1722
nezájmu	694	1646	třicátého	473	1724	říkají	411	2677				Kimův	483	1968

Dlouhé vokály jsou na první pohled lépe členěné. Tvoří přibližně ohraničená pásma, jedinou výjimkou je samohláska [ú], jež nápadně vstupuje do středu vokalického trojúhelníku a přibližuje se k hodnotám předních vokálů. Hodnoty druhého formantu totiž přesahují normu ve všech případech (o cca 50–970 Hz). Druhá ztelnější odchylka je u vokálu [é], a to konkrétně při realizaci [dé] ve spojení [dé jedničky]. Zde je hlavně u druhého formantu převýšení normy (o cca 630 Hz), dochází tak k posunu ven z vokalického trojúhelníku a zároveň i k zúžené výslovnosti, neboť překročení normy je i u formantu druhého, byť málo výrazné (o cca 40 Hz). Vybočení z normy v hodnotách druhého formantu je také u slova *posléze*, kdy klesá pod normu (o cca 100 Hz) a posouvá se do středu vokalického trojúhelníku.

Jen málo chybných hodnot se objevuje u hlásky [á], jediné výraznější překročení normy je v případě slova *nezájmu*, kdy dochází k převýšení u druhého formantu (o cca 150 Hz), ostatní hodnoty vokálu jsou v normě, nebo ji porušují jen nevýrazně. Naprosto bez chyby jsou naměřené hodnoty vokálu [í].

Podobně jako u krátkých se objevuje rozptýlení po značné části spektra, tedy vybočení z normy na obě strany. Kromě výrazného posunu vokálu [ú] je chybovost minimální. V případě krátkých hlásek je prohřešků více, můžeme zaznamenat tendenci ke splývání samohlásek, neboť do středu vokalického trojúhelníku vstupují jak přední, tak zadní hlásky.

2.2.3.2 Ranní show

Ranní show na Radiu Rubi kopíruje klasický formát ranních rozhlasových pořadů. Podtitul pořadu zní „je nám jedno s kým jdete večer spát, ale vstávejte s námi!“¹⁰⁰ Obsahuje nejvíce mluveného slova z celého dne¹⁰¹, jsou zde aktuální informace o počasí a dopravě a také zpravodajství. Vstupy moderátora jsou vždy zhruba půlminutové, k analýze jsme tedy vybrali několik z nich, a to ze dne 14. února 2017.

2.2.3.2.1 Vít Šoukal

Moderátorem pořadu je Vít Šoukal, který je také programový ředitel stanice. Vystudoval střední školu a pomaturitní jazykové vzdělávání v Šumperku, odkud také pochází. Jako mluvčí v rozhlase působí již od mládí, prošel soukromými stanicemi i ČRo Olomouc. Spolupracuje také s TV Morava.¹⁰²

Fonetická transkripce:

[dobré ráno **přejeme** →/ naladěno máte rádio **rubi** →/ s vámi **vítek šoukal** →/ máme tadi **středu** →/ ?uš se nám zase: začne pomalinku ?ale jistě blížit **víkent** ↓// &do šesti minut s liborem za + spomínáme na léta minulá **f kalendárij** →/ **teť** →/ jako **první** →/ mixal hrúza ?a sonk **namaluj svítání** ↓// máme tři minuti **po sedmé** ↓//]

[?úspjex slaví po celé ?evropje →/ **leni** →/ na rádiu rubi deset minut po půl ?osmé →/ přejeme **dobré ráno** →// &xcete bít **fit** ↑// &můžete skusit zimní **detoks** ↓// &dopřát si máme **kisané zelí** →/ nebo **nakládanoú zeleňinu** ↓// &k tomu čerstvé ?ovoce ?a **pohip** ↓// pít bixom mňeli teplé nápoje s **citrónem** ?a **zázvorem** →/ tak **dobrou xut'** ↓// jak ?ošetřit →/ tak to nám teť poradí **pavlína** ↓//]

[?áríjem ve visílání rádijs **rubi**: →/ máme tadi **další ráno** →/ ?užíváme si **středu** →/ podle průskumú **v** náš nárot startuje ráno na ?**internetu** →/ nejčastěji s **horoskopi** ↓// viřizujeme také ve **velkem** ?ímejli **po ránu** ↓// večer potom na ?internetu často **nakupujeme** →/

¹⁰⁰ Radio Rubi: Pořady [online]. [cit. 3.3.2018]. Dostupné z: <http://www.radiorubi.cz/porady.asp#>

¹⁰¹ Články. Marketing&Media.cz [online]. [cit. 3.3.2018] Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/media-radio/c1-62020170-radio-rubi-stavi-na-energickyh-hitech-objevuji-se-i-hity-90-let>

¹⁰² Pozn. Informace poskytl sám moderátor.

řemeslníki pří ?objednáváme na netu nejvíce f poňďelí →/ ?a ve všední dni ↓// kolem štrnásté ↓// nejčastěji prohlížíme spravodajské stránki →/ f šestnáct hodin potom projevujeme zájem ?o počasí ↓// tak vipadají naše dni na ?internetu ↓// xistám pro vás lejdi gaga →/ bude také ksindl ?iks →/ ?a do půl minuti maru + špek ↓//]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	3 případy
Nekorektní artikulace konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	4 případy
Chybný slovní přízvuk	0 případů
Přereknutí	0 případů
Tempo řeči	400 slabik za minutu (6,72 slabik za sekundu) = rychlé tempo

Projev Víta Šoukala je přehledný, i když na poslech rozkolísaný, lze si povšimnout zkracování vokálů, nedbalé artikulace či vypouštění hlásek. Popsané jevy se však vyskytují v nevelkém počtu. Například délku vokálů redukuje mluvčí jen ve slovech [velkem] a [maru +]. K realizaci tzv. polodélky dochází ve slově [můžete]. Vedle dlouhých vokálů je redukována i hláska krátká, konkrétně vokál [a] ve spojení [na netu].

Můžeme u mluvčího zaznamenat vypuštění souhlásky ve slově [za + spomínáme], kde dochází ke zjednodušení souhláskové skupiny. V běžném projevu je tento jev přípustný, ne však v projevu profesionálním. Vypuštění hlásky se objevuje také na konci slova ve spojení [maru + špek], kdy je vynechána hláska [v].

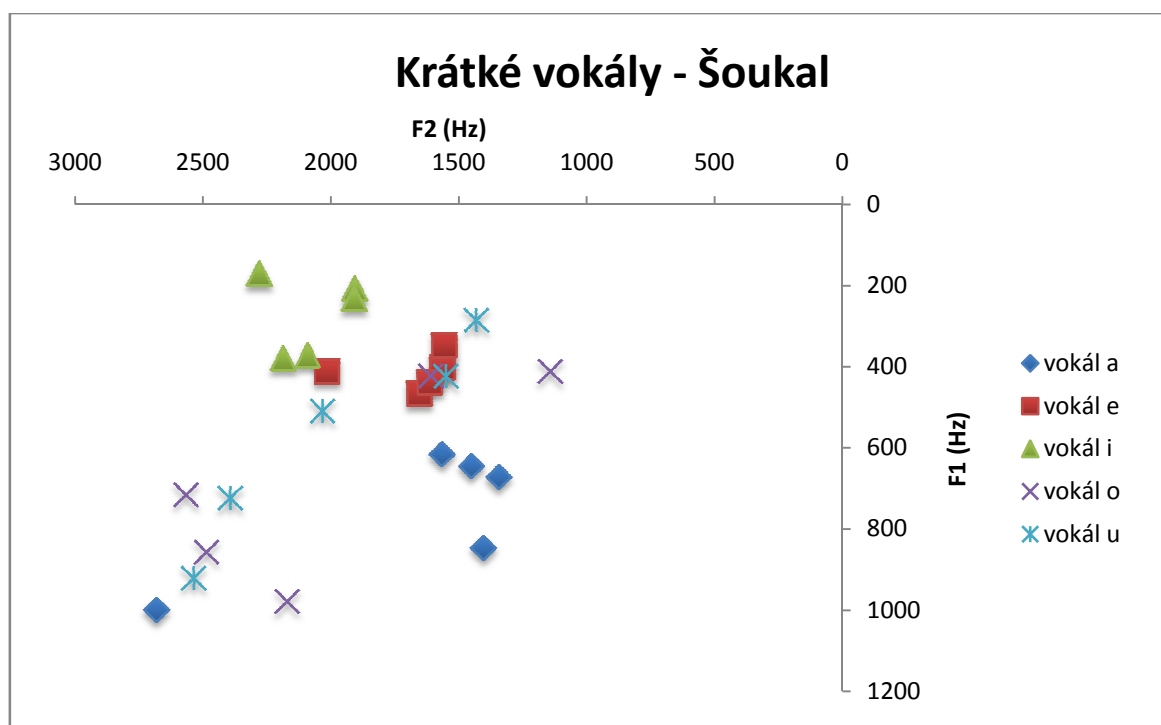
Mluvčí se dopouští chybné realizace souhláskové skupina [čt] na začátku slova jako [št], a to ve slově [štrnásté]. Rázy pak užívá mluvčí v analyzované části bezchybně.

V projevu je více užívaná neukončující kadence, v některých případech se ovšem jedná o chybu. Jednotlivé výpovědi jsou tematicky odlišné, například [přejeme dobré ráno →// &xcete bít fit ↑//] a také [?užíváme si středu →/ podle průskumů v náš nárot startuje ráno na ?internetu →/]. U druhého příkladu je také minimální pauza a mluvčí tak nemá dostatek prostoru pro nádech, a proto se rušivě nadechuje uprostřed dalšího výpovědního úseku. Tento případ je však ojedinělý.

Objevuje se také opačná chyba v užití kadence v části [ʔa ve všední **dni** ↓// kolem **štrnásté** ↓// nejčastěji prohlížíme spravodajské **stránki** →/], kdy je významově spojitá výpověď rozdělena klesajícími kadencemi. V této pasáži pak chybně zvolené kadence mohou způsobit nejasnosti při percepci sdělení.

V užívání přízvuku mluvčí nechybuje. Pouze několika situacích dochází k přesunu přízvuku z předložky na jméno, a to z důvodu zdůraznění následujícího slova, konkrétně [na ʔ**internetu**]a [ʔo **počasí**]. Tento jev tedy nepovažujeme za chybný, ale působí poněkud rušivě, protože mluvčí při realizaci důrazu výrazně zpomaluje a jméno od předložky značně odsazuje.

Formantová analýza:

	a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
Michal		646	1450	přejeme	412	2015	chystají	208	1906	dobré	423	1609	už	286	1431
zase		1001	2682	máme	402	1563	vámi	233	1909	naladěno	980	2171	Rubi	510	2033
a		848	1403	Evropě	467	1654	fit	372	2091	detox	858	2486	středu	922	2536
zpravodajské		673	1343	deset	348	1556	pohyb	380	2186	pohyb	717	2566	průzkumů	725	2393
tak		617	1565	zeleninu	439	1614	internetu	171	2280	ošetřit	412	1142	startuje	424	1551

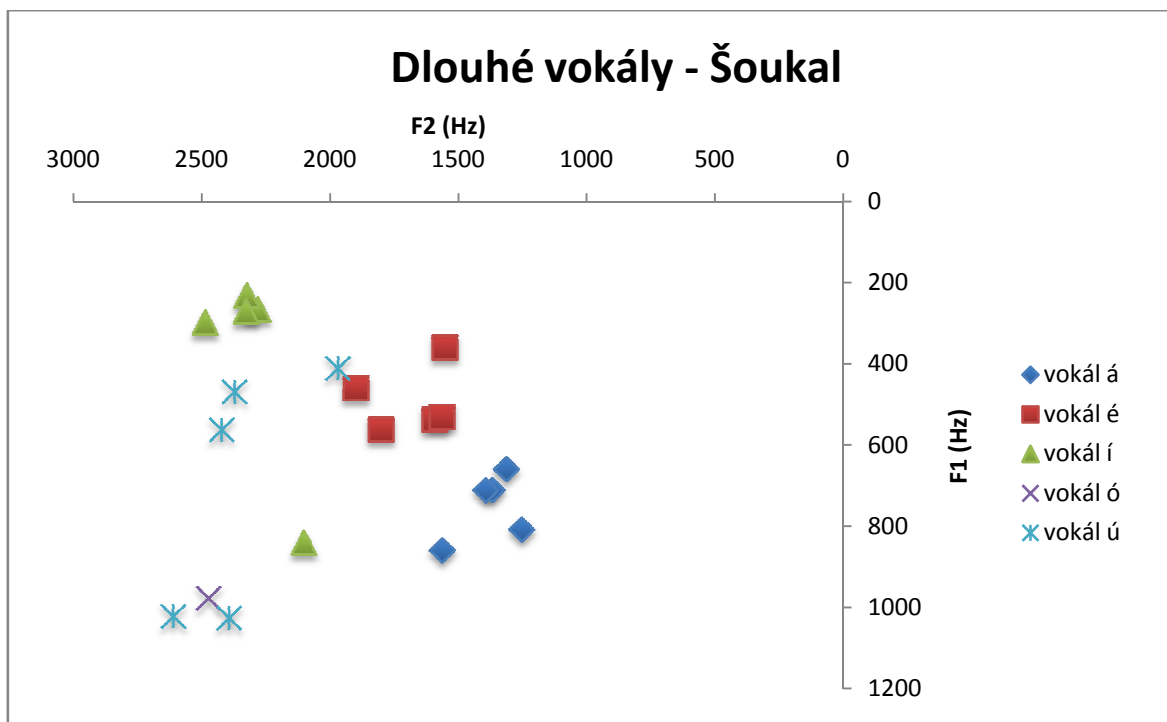
Na grafu č. 11 můžeme vidět, že pásma jednotlivých vokálů se překrývají, nejvíce však v případě hlásek [o] a [u], které jsou rozptýleny po celé oblasti spektra. Oproti tomu vokály [a], [e] a [i] vytváří až na pár výjimek ohraničená pásma s blízkými hodnotami. Nejvýraznější odchylka u vokálu [a] je ve slově *zase*, kdy u druhého formantu dochází k překročení normy až o cca 1180 Hz, což způsobuje posun do oblasti předních

samohlásek. Ve druhém formantu tohoto vokálu dochází ještě k jednomu mírnému překročení (o cca 70 Hz). První formanty samohlásky [a] jsou lehce pod normou ve třech případech (o cca 30–80 Hz), což značí zavřenější výslovnost.

V případě vokálu [e] jsou mimo normu všechny naměřené hodnoty prvního formantu (o cca 10–130 Hz), výslovnost samohlásky je tedy zavřenější a blíže hlásce [i]. K nijak výrazným odchýlkám nedochází ani u vokálu [i], zde jsou hodnoty prvního formantu pod normou (o cca 70–190 Hz) ve třech případech, což také značí více zavřenou výslovnost, a hodnoty druhého v případech dvou (o cca 90 Hz).

Výrazně horší je situace u zadních vokálů. Hodnoty prvního formantu vokálu [o] jsou všechny mimo normu, někdy klesají pod ni (o cca 80–90 Hz) a jindy ji překračují (o cca 20–280 Hz). Jsou tedy rozmístěna jak směrem k otevřenějšímu [a], tak k zavřenějšímu [u]. Hodnoty druhého formantu překračují normu ve čtyřech případech, a to poměrně výrazně (o cca 410–1370 Hz). Dochází tak ke značnému posunu směrem do středu vokalického trojúhelníku. Obdobně je to i u hodnot druhého formantu vokálu [u], které ve všech případech překračují normu (o cca 430–1540 Hz). Dosahují hodnot nad 2000 Hz a výslovnost se tak posouvá až do oblasti předních samohlásek. U prvního formantu tohoto vokálu jsou chybné tři hodnoty, jež jsou nad normou (o cca 10–420 Hz), je zde tedy patrná tendence k otevřené výslovnosti.

Při analýze krátkých vokálů se ukázalo, že mluvčí Vít Šoukal vyslovuje chybně především zadní samohlásky, jejichž hodnoty jsou rozprostřeny po značné části spektra a výrazně vstupují do středu vokalického trojúhelníku. U zbylých vokálů je větší pochybení spíše výjimkou, dochází však k zavřenější výslovnosti, nejvýrazněji u hlásky [e], méně pak [a] a [i]. Naopak u zadních vokálů klesají první formanty spíše pod normu a výslovnost je otevřenější.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ó	F1	F2	ú	F1	F2
dopřát	712	1367	dobré	563	1800	víkend	842	2101	citrónem	979	2473	Hrůza	1028	2393
zázvorem	810	1252	léta	361	1552	zavzpomínáme	267	2281				můžete	564	2422
rádia	861	1562	osmé	538	1591	pít	232	2324				průzkumů	1024	2610
užíváme	661	1312	čerstvé	532	1563	Pavčina	299	2486				průzkumů	412	1968
náš	713	1392	také	461	1899	další	272	2326				půl	470	2371

Graf analýzy dlouhých vokálů ukazuje, že pole jednotlivých hlásek nejsou překryta jako v případě samohlásek krátkých. Opět zde ale dochází k výraznému vybočení zadních hlásek. Ty vstupují do středu vokalického trojúhelníku, a to až do oblasti předních samohlásek. Odchylna u druhého formantu je totiž cca 970–1390 Hz. Hodnoty prvního formantu vokálu [ú] jsou nad normou (o cca 60–530 Hz), což značí otevřenou výslovnost. Hlávka [ó], která je zastoupena pouze jednou hodnotou, překračuje normu u druhého formantu o cca 1270 Hz a u prvního pak o cca 480 Hz, výslovnost je také více otevřená.

Přední vokály na grafu tvoří ohraničené celky, jedinou výjimkou je vokál [í] ve slově víkend, kde první formant přesahuje normu o 340 Hz, hlávka je tedy vyslovována otevřeně. Tato chyba je ovšem ojedinělá. Ostatní hodnoty prvního formantu u vokálu [í] jsou spíše pod normou, a to ve třech případech (o cca 30–70 Hz), výslovnost je tedy mírně zavřenější. Když vezmeme v úvahu nové hodnoty formantů podle Skarnitzla a Volína, tak je takový pokles v pořádku. Naměřené hodnoty samohlásky [é] se vychylují z normy u prvního formantu dvakrát (o cca 20–120 Hz), výslovnost je užší a přibližuje se vokálu [í]. U druhého formantu dochází jen v jednom případě k nepatrnému vychýlení. Podobně u samohlásky [á] nedochází k žádným výraznějším odchylnám.

V rámci dlouhých hlásek se objevuje výrazná chybovost u zadního [ó] a [ú]. U zbylých vokálů jsou odchylky jen ojedinělé, případně nevýrazné. Samohláska [í] sice v prvním formantu ve většině případů klesá pod normu, ale nejedná se o chybu.

Analýza krátkých i dlouhých vokálů mluvčího Víta Šoukala vykazuje podobné tendence, a to zejména chybovost zadních hlásek, jejich posun do středu vokalického trojúhelníku. Odlišnost výsledků je pak v zavřenější výslovnosti, která se u krátkých hlásek objevuje v případě [a], [e] a [i], kdežto v případě dlouhých se oprávněně vyskytuje u hlásky [í]. Dlouhé vokály tedy mají obecně menší míru chybovosti.

2.2.4 Radio Proglas

„Radio Proglas je rozhlasová stanice rodinného typu založená na tradičních křesťanských hodnotách.“¹⁰³ Za cíl si bere šíření křesťanské kultury jak mluveným slovem, tak hudbou. Programová skladba je sestavena tak, aby byla atraktivní pro všechny věkové skupiny. Financování je zajištěno z darovaných prostředků a podpory posluchačů.¹⁰⁴

2.2.4.1 U: Kde pomohla Tříkrálová sbírka

Seriál pořadu U: je vytvářen v olomouckém studiu Radim a zprostředkovává návštěvy zajímavých míst olomoucké arcidiecéze.¹⁰⁵ Analyzovaný projev je ze dne 7. února 2017, kdy se pořad věnoval využití výtěžku Tříkrálové sbírky. Je částečně monologického charakteru, kdy mluvčí podává základní informace a provází posluchače pořadem, a částečně dialogického, kdy mluvčí hovoří se zástupci institucí. Zaměřujeme se právě na monologické pasáže, které považujeme za předem připravené.

2.2.4.1.1 Marek Chvátal

Moderátor Marek Chvátal pochází z Ostravy, ale od raného dětství a po dobu svých studií žil v Brně. Absolvoval studium teologie na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.¹⁰⁶

Fonetická transkripce:

---

¹⁰³ Radio Proglas [online]. [cit. 3.4.2018]. Dostupné z: <https://www.proglas.cz/o-nas-a-s-nami/o-proglasu/statut-proglasu/>

¹⁰⁴ Tamtéž, [cit. 3.4.2018]

¹⁰⁵ Radio Proglas: Pořad U: [online]. [cit. 3.4.2018]. Dostupné z: <https://slovo.proglas.cz/z-regionu/olomoucke-studio-radim/u-kultura-slova/>

¹⁰⁶ Radio Proglas: Marek Chvátal [online]. [cit. 1.11.2017]. Dostupné z: <https://www.proglas.cz/o-nas-a-s-nami/kdo-je-kdo/regiony/chvatal-marek/>

[nedávno se konala tříkrálová **zbírka** ↓// jejíš štedrí vítězék pomúže ?opjet na řáde míst naší **republiky** →/ ?a také velkému množství konkrétních **lidí** ↓// šedesát pjet procent z vibrané částky zústává vždi v daném **regijonu** →/ ?a potporuje dlouhodobje fungující **projekty** ↓// zavedu vás na tři místa ?olomoucké ?**arcidijecéze** →/ kde čerpali z vítěšku loňské tříkrálové **sbírky** ↓// xarita sfaté rodini v novém **hrozenkovje** →/ nexala zateplit dům pokojného **stáří** ↓// hovořil sem tam s ředitelkou této **xariti** →/ **danuší martínkovou** ↓//]

[v domovje pokojného stáří žije ?uš šest let pan **jaroslav hrubeš** ↓// přišel tam jiš se **špatním zrakem** →/ ?o který nakonec přišel ?**úplně** ↓//]

[xarita f přerovje po?užila vloži peníze s tříkrálové sbírky na nákup vibaveňi pro domácí hospicovou **pěči** ↓// ?o této službje **jsem** hovořil s ředitelkou přerofské **xariti** →/ **martou šťastnou** →/ vedoucí zdravotňi ?a hospicové **pěče** →/ **lenkou sekalovou** →/ ?a vnukem klientki **xariti** →/ **lukášem ?urbanem** ↓// jag dlouho ?uš funguje f přerovje domácí hospicová **pěče** →/ vám poví paňi ředitelka **šťastná** ↓//]

[loňská tříkrálová zbírka potpořila také fungování poradni pro ženi ?a dítki f ?**olomouci** ↓// hovořil sem s její **vedoucí** →/ **drahomírou venkrpcovou** →/ ?a lektorkou preventivních programú **poradni** →/ **janou stejskalovou** ↓// přet více jak dvacetí leti tito poradni pomáhali předefším **těhotním ženám** →/ které zvažovali **potrat** ↓// to se řsak ?užíváním ?antikoncepce ?a **nárustem** komplikací s ?otěhotněním **změňilo** ↓//]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní artikulace konsonantů	1 případ
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	1 případ
Chybný slovní přízvuk	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	280 slabik za minutu (4,64 slabik za sekundu) = průměrné tempo

Marek Chvátal chybuje v projevu jen minimálně. V kvantitě vokálů téměř vůbec, to především díky volnějšímu tempu promluvy. Jediný případ z analyzované promluvy, kde dochází ke krácení vokálu je v slově [nár**u**stem].

Konsonanty vyslovuje mluvčí přesně a srozumitelně. Jediný jev, na který lze upozornit, je výslovnost [j] ve tvaru slovesa být. Konkrétně se objevuje v pasáži [?o této službje **jsem** hovořil]. Nejedná se o chybu, avšak tato výslovnost není nutná. V jiných

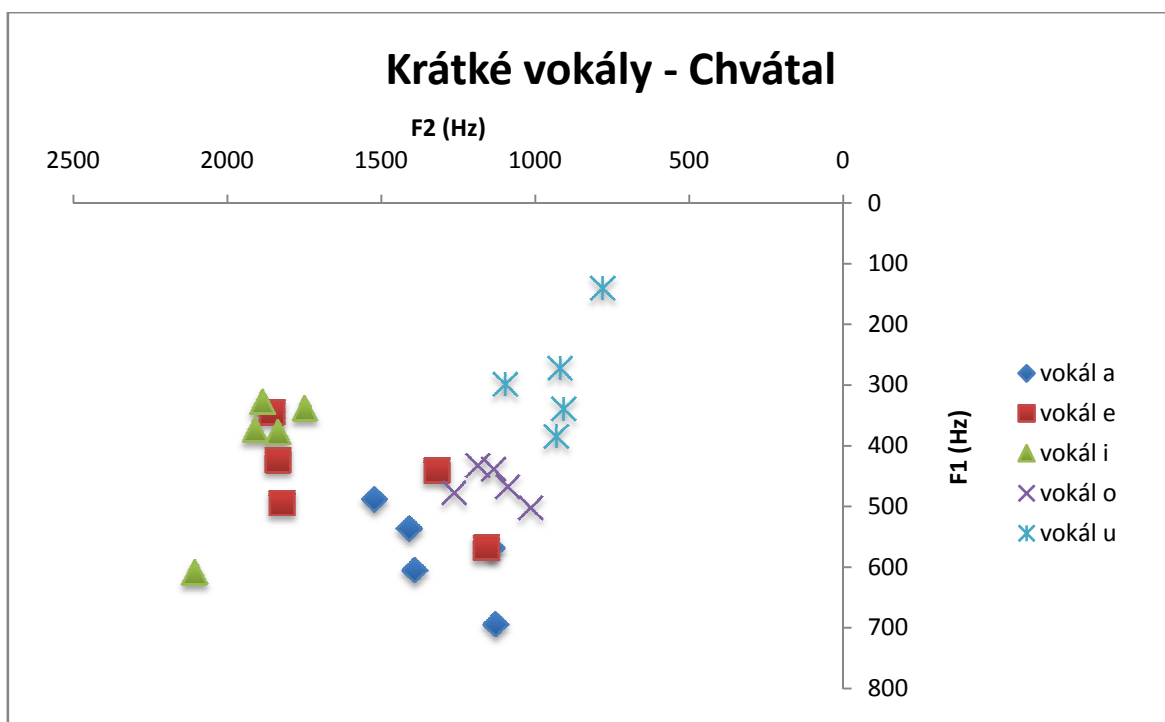
případech užití téhož slova jej mluvčí realizuje pouze jako [sem], například [hovořil sem s její **vedoucí**].

Kadenci užívá Marek Chvátal precizně, jeho výpověď je zřetelně členěna na promluvvé úseky. Jediný prohřešek při užívání kadence můžeme zaznamenat na začátku transkripce, v úseku [nedávno se konala tříkrálová **zbírka** ↓/ jejíš štedrý vítěz ek pomůž e ?opjet na řadě míst naší **republiki**]. Zde je použita ukončující kadence, kterou považujeme za chybnou, neboť následuje promluvvový úsek vztahující se k předchozímu.

Přízvuk mluvčí užívá v souladu s normou na začátku slova, případně na předložce. K jeho posunu z předložky dochází pouze v případě, že je následující slovo zdůrazněno. Nepovažujeme tento jev za chybu. Korektně užívá mluvčí i rázy.

Tempo řeči je v souladu s charakteristikou stanice. Projev je díky němu dobře srozumitelný a nedochází k žádné výraznější chybovosti. Celkově je realizace promluvy Marka Chvátala precizní, pouze s minimální chybovostí v kvantitě vokálů a užití kadence.

Formantová analýza:

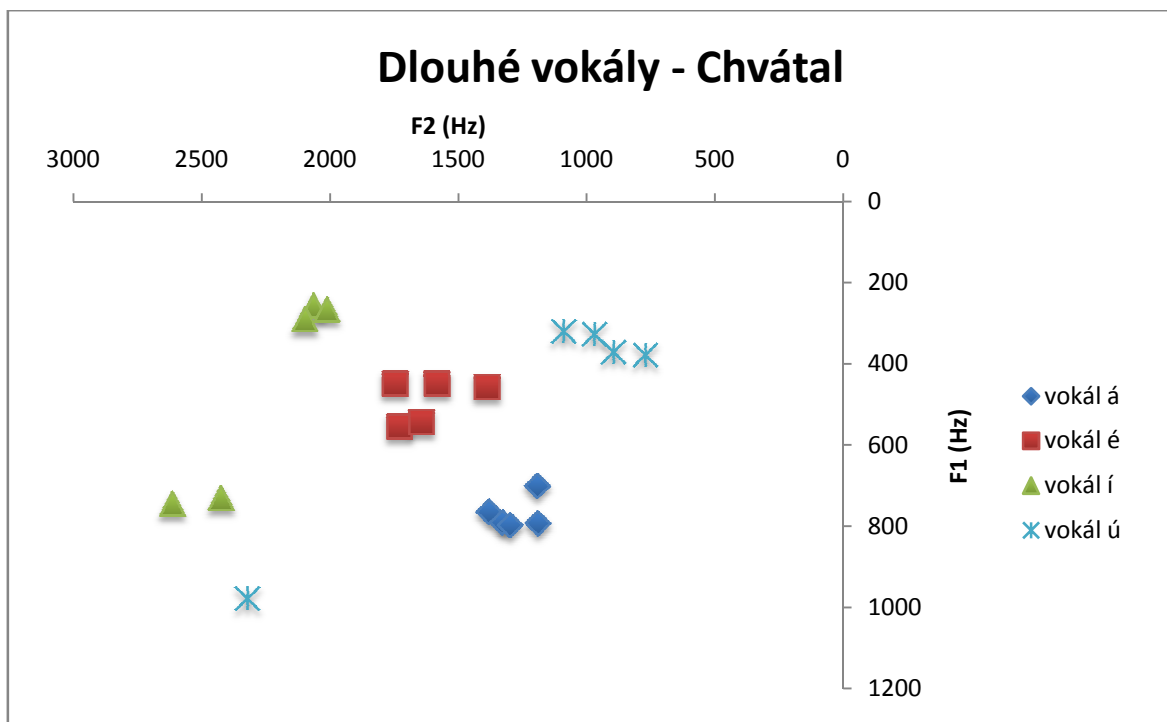

	a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
také		606	1391	výtěžek	345	1855	charita	378	1836	množství	478	1263	republiky	141	781
zavedu		537	1409	velkému	569	1158	rodiny	609	2106	tříkrálová	503	1015	výtěžku	340	908
arcidiecéze		489	1522	procent	441	1319	přišel	328	1885	pokojného	433	1186	už	273	919
nechala		569	1140	Hrozenkově	424	1836	hospicovou	339	1749	o	468	1090	Hrubeš	299	1097
Urbanem		695	1128	nechala	495	1822	klíentky	374	1909	této	439	1135	velkému	385	931

Graf č. 13 ukazuje, že pásma krátkých vokálů nejsou ohraničená a navzájem se překrývají. Vokalický trojúhelník je jen nejasně naznačen. Nejvýraznější odchylka je u vokálu [e], kde hodnoty druhého formantu vybočují z normy o cca 240–400 Hz. Je zde patrný posun do středu vokalického trojúhelníku. Ve třech případech je pod normou i první formant (o cca 40–130 Hz), přibližuje se tedy vokálu [i]. Další výrazně viditelná odchylka je u samohlásky [i]. Ve slově *rodiny* je naměřená hodnota prvního formantu o cca 110 Hz nad normou, vokál je vysloven otevřeně. Zbylé první formanty jsou v normě, ale v případě hodnot druhého formantu je posun do středu vokalického trojúhelníku téměř ve všech případech (o cca 90–250 Hz).

Obdobná situace je u prvního formantu vokálu [a], kde je také většina hodnot pod normou (o cca 90–210 Hz) a je zde tendence blížit se hlásce [e]. V hodnotách vokálu [u] dochází jen ke dvěma výraznějším odchylkám. U prvního formantu o cca 160 Hz, kdy dochází k zúžení výslovnosti. Norma druhého formantu je překročena o cca 100 Hz a způsobuje posun do středu vokalického trojúhelníku. V případě hlásky [o] sice dochází k vybočení z normy téměř ve všech naměřených hodnotách prvního formantu, ale tato odchylka není příliš výrazná (cca 20–70 Hz). Výslovnost je tedy užší, blíží se hlásce [u]. Zbylé hodnoty ostatních samohlásek normě odpovídají, případně se odlišují jen minimálně.

Chybovost mluvího ve výslovnosti krátkých vokálů je poměrně častá. Odchylky sice nejsou výrazné, ale často se týkají většiny naměřených hodnot. Je zde patrná tendence ke splývání samohlásek, dochází k posunu do středu vokalického trojúhelníku. Tento jev se netýká zadních vokálů, ty jsou vyslovovány jen s nízkou mírou chybovosti a můžeme u nich pozorovat spíše tendenci k zavřenější výslovnosti.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
nedávno	766	1380	velkému	450	1745	výtěžek	257	2064	pomůžte	328	969
šedesát	792	1328	arcidiecéze	450	1583	míst	732	2424	zůstává	980	2321
stáří	794	1190	tříkrálové	458	1387	konkrétních	746	2614	dům	321	1088
domácí	702	1192	pokojného	556	1728	fungující	267	2012	úplně	379	771
nárůstem	799	1298	této	545	1643	stáří	291	2097	programů	372	894

Analýza dlouhých vokálů mluvčího Marka Chvátala ukazuje, že výslovnost jednotlivých hlásek je místy naprosto přesná, například u vokálu [á], ale místy dochází k výraznému vybočení z normy, například u samohlásky [ú], které je ovšem ojedinělé. Vokální trojúhelník je tedy na grafu zřetelně vykreslen a jednotlivá pásma samohlásek se nepřekrývají, naopak jsou jejich hodnoty i v různém hláskovém okolí podobné. Ale je zde i několik chybných samohlásek, které vybočují.

Nejvýraznější odchylka je v hodnotách vokálu [ú] ve slově *zůstává*, kdy první formant překračuje normu o cca 480 Hz a druhý pak o cca 1320 Hz. Dochází tak k výraznému posunu směrem do středu vokálního trojúhelníku a výslovnost je otevřená. Tato odchylka není systémová, v případě samohlásky [ú] dochází k překročení druhého formantu ještě jednou, pouze však o necelých 90 Hz.

Druhé značné pochybení se vyskytuje v hodnotách prvních formantů vokálů [í], kdy ve dvou případech překračuje normu (o cca 230–250 Hz), výslovnost je tedy otevřenější, a ve třech případech pod ni klesá, ale pouze nevýrazně (o cca 10–40 Hz).

V případě vokálu [é] dochází k prohřešku v hodnotách prvního formantu ve většině případů, ale jedná se pouze o mírný pokles (o cca 20–30 Hz). U druhého formantu dochází ke snížení pod normu jednou (o cca 170 Hz). Hodnoty vokálu [á] jsou pak naprosto v normě, stejně jako zbylé hodnoty ostatních samohlásek.

Marek Chvátal vyslovuje dlouhé vokály přesně, pouze s několika odchylkami. Ty nejvýraznější můžeme zaznamenat u samohlásek [ú] a [í], ostatní jsou minimálního rázu.

Zatímco v případě krátkých vokálů dochází k častějšímu vybočení z normy, například ke splývání hlásek či jejich zavřenější výslovnosti, u vokálů dlouhých je chybovost výjimečná. Neobjevuje se v jejich případě ani tendence ke splývání samohlásek, pouze u zmíněných samohlásek dochází k vybočení z normy.

2.2.4.2 Jak se Vám líbí: Vlny

Protože je nabídka rádia, respektive olomouckého studia Radim poměrně úzká, vybrala jsem pro analýzu spontánního mluveného projevu pořad *Jak se vám líbí*, kde moderátorka představuje hosty, hovoří s nimi a reaguje na jejich podnět. Nepovažujeme tedy projev za připravený. Analyzovaný záznam je ze dne 13. března 2017. stopáž

2.2.4.2.1 Radka Rozkocová

Moderátorka pořadu je Radka Rozkocová, která je zároveň vedoucí regionálního studia Radim v Olomouci. Původem je ze Vsetína ve Zlínském kraji, vystudovala hudební výchovu na Pedagogické fakultě a českou filologii a muzikologii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Na Radiu Proglas působí sedm let a od roku 2004 jako redaktorka olomouckého studia Radim.¹⁰⁷

Fonetická transkripce:

[na radiju proglas začíná další díl s ciklu jak se vám líbí →?/ vítá vás **ratka roskofcová** ↓// folkrová kapela vlni na sebe ?upozornila po delší době loň **na pozim** →/ gdiš vypustila do svjeta noví videoklip ?a píseň **vlni** ↓// ?a já sem moc **ráda** →/ že niří f ?olomouckém studiju rađim můžu přivítat frontmena této **kapeli** →/ spjeváka ?a také kitaristu **karla kolčavu** →/ ?ahoj →/ ?a je tadi také **františek kolčava** →/ **vijolončelista** →/ ?i tebe **zdravim** ↓// mi sme se naposledí & videli při **rozhovoru** →/ sxválne sem si to **našla** →/ bilo to přesně přet šesti **leti** →/ f předjaří dva tisíce **jedenáct** →/ ?a povídali sme si tehdi ?o vašem ?**albu** →/ které se +menovalo **nečekaňe průzračné** ↓// no ?ot té dobi skupina:

¹⁰⁷ Radio Proglas: Radka Rozkocová [online]. [cit. 1.11.2017]. Dostupné z: <https://www.proglas.cz/o-nas-a-s-nami/kdo-je-kdo/regiony/rozkocova-radka/>

změnila název z velmi krátké **vlni** na **vlni** →/ tak co se stalo za tu **dobu** ↓/ **vlni dospjeli** ↑/
virostli ↑/ co ste dělali f tom **mezidobí** ↓///]

[na radiju proglas sou mími hosti **karel kolčava** ?a **františek kolčava** →/ ?oba s folkrockové
kapeli **vlni** →/ která je můžu říct **ze zábřežska** ↑// je to tak **správně** ↑//]

[skupina **vlni** ↓// &musím **řict** →/ že mne moc potěšil **videoklip** →/ který mi františek
poslal loňi **na pozim** →/ gdiš ste ho vipustili **do svjeta** →/ k písničce **vlni** ↓// mne aspoň
připadá →/ že je dost **poetický** ↓// zeptam se ?**obecně** ↓// kolik ?odvahi je třeba **k tomu** →/
?abi kapela natočila **videoklip** →/ třeba po **delší době** →/ k prezentaci **ňáké** svojí další
činnosti →/ nebo **k tomu** →/ ?abiste možná mñeli víc **koncertů** →/ n+bo co vám to
přineslo →/ natočení toho **videoklipu** →/ nebo co **čekáte** →/ že vám to **přinese** ↓///]

[&na tom mostě postupně přibívají ?i **děti** / to sou všexno **kapelní děti** →/ ke kterim ste
přišli f průběhu tñx **let** →/ &co karel **řikal** f ?**úvodu** →/ že kapela jen tak **žila** ↑//]

Nekorektní kvalita vokálů	0 případů
Nekorektní kvantita vokálů	4 případy
Nekorektní artikulace konsonantů	3 případy
Nekorektní asimilace znělosti	0 případů
Chybné užití kadence	0 případů
Chybný slovní přízvuk	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	350 slabik za minutu (5,75 slabik za sekundu) = průměrné tempo

V projevu Radky Rozkocvé nejsou znatelná žádná výrazná pochybení. Zaznamenat můžeme krácení vokálů, které se objevuje čtyřikrát, ve většině případů se jedná o samohlásku [í], a to ve slovech [**zdravim**], [kterim], [řikal], u něhož je tendence ke zkracování častější, protože udržení artikulační pozice je náročnější. Krácení se ovšem objevuje i v případě vokálu [á] ve slově [zeptam].

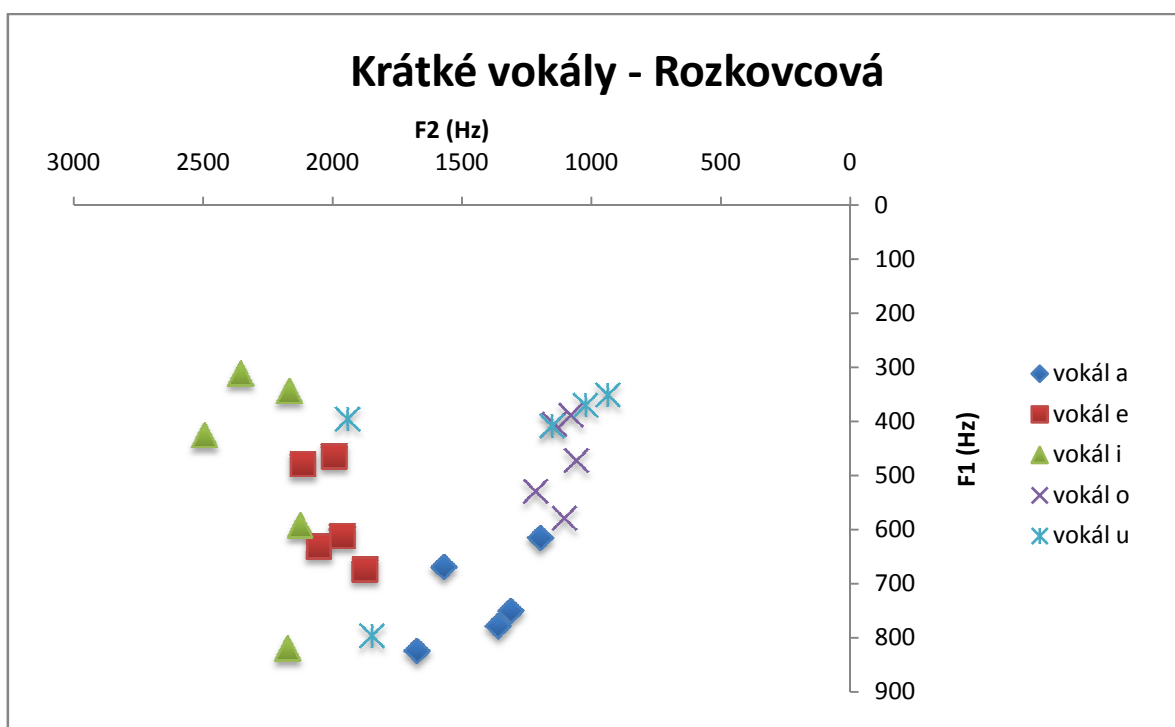
Konsonanty mluvčí artikuluje precizně. Za jediné odchylky považujeme vynechání hlásek, to se objevuje ve dvou případech u slov [n+bo] a [+menovalo], a nedbalou výslovnost, kdy je slovo *nějaké* realizováno jako [ňáké]. Odchylky se více neopakují a mohou být způsobeny spontánním charakterem promluvy. V užívání rázu moderátorka nechybuje, v jejím projevu nedochází ani k žádným chybným asimilacím znělosti.

Také realizování kadence považujeme za bezproblémové. V projevu se objevují také otázky, u nichž vždy náležitě podle jejich typu vybírá kadenci ukončující klesavou nebo stoupavou.

Sloní přízvuk realizuje mluvčí vždy na začátku slova, případně na předložce. K přesouvání z předložky na jméno dochází pouze v případě, kdy je následující slovo zdůrazněno. Například ve spojení [na **vlni**] nebo [po **delší** **dobje**], kde tento jev nepovažujeme za chybný.

V projevu Radky Rozkocové můžeme zaznamenat občasné hezitace. S přihlédnutím ke spontánnímu charakteru promluvy a nevýrazné četnosti je nelze považovat za prohřešek, při poslechu nepůsobí rušivě.

Formantová analýza:

	a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
kapela		825	1674	prezentaci	479	2114	videoklip	426	2495	povídali	473	1058	upozornila	797	1848
Proglas		616	1197	tehdy	674	1876	i	312	2355	Proglas	530	1216	Kolčavu	352	937
ahoj		751	1312	tisíce	632	2054	kytaristu	344	2167	odvahy	389	1079	vypustila	396	1942
dva		779	1360	frontmena	612	1962	mi	820	2174	frontmena	580	1105	tomu	371	1022
průzračné		670	1570	delší	465	1994	radiu	593	2125	hosty	406	1144	cyklu	409	1152

Na grafu č. 15 je patrné, že se jednotlivá pásma vokálů překrývají. Nejvýraznější odchylka je u vokálu [u], konkrétně ve slově *upozornila*, kdy se naměřené hodnoty prvního formantu pohybují cca 300 Hz nad normou a hodnoty druhého formantu vybočují o cca 850 Hz. Výslovnost se tedy výrazně posouvá do středu vokalického trojúhelníku. Podobně

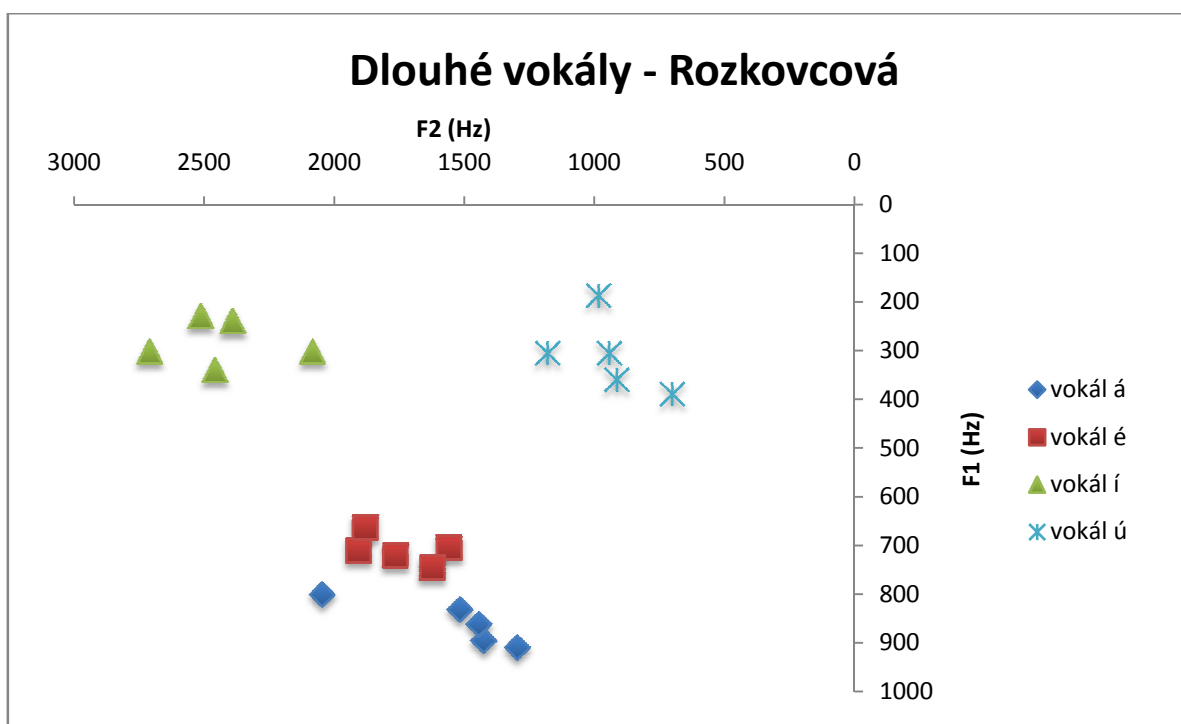

výrazný posun můžeme v případě hlásky [u] vidět také ve slově *vypustila*, kdy je naměřená hodnota u druhého formantu cca o 940 Hz vyšší než norma. Ve zbylých hodnotách dochází ještě ke dvěma vybočením mírnějšího rázu (o cca 20–150 Hz).

Poukázat je také třeba na vokál [i], jehož naměřené hodnoty prvního formantu jsou ve dvou případech výrazně pod normou (o cca 90–320 Hz). Výslovnost je tedy příliš otevřená a hodnoty na grafu klesají do oblasti hlásky [e]. Jiným příkladem větší otevřenosti je vokál [o], jehož první formant klesá pod normu třikrát, z toho dvakrát výrazněji (o cca 90–100 Hz).

S méně výrazným vybočením se setkáváme v případě samohlásky [a], kde dochází ve dvou případech druhého formantu k překročení normy (o cca 70–170 Hz) a výslovnost se proto přibližuje k předním hláskám. Hodnoty ostatních krátkých vokálů se většinou pohybují v normě, a pokud z ní vybočují, tak pouze v minimálních hodnotách.

V případě krátkých vokálů jsme analýzou zaznamenali mírnou tendenci k centralizaci hlásek a otevřenou výslovnost zejména vokálů [i] a [o].

	á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
která		911	1297	folkrové	722	1766	svojí	303	2084	průběhu	306	943
schválně		897	1426	také	712	1906	přibývají	240	2391	průzračné	306	1180
vás		863	1445	této	664	1880	řící	341	2459	koncertů	361	914
já		802	2047	které	706	1560	tisíce	303	2710	úvodu	390	700
čekáte		833	1517	olomouckém	747	1624	vítá	230	2513	můžu	188	984

Dlouhé vokály Radky Rozkovcové jsou na první pohled mnohem přesnější. Pásmo jednotlivých hlásek jsou ohraničená a nepřekrývají se. Mezi skupinou vokálů [é] a [í] je viditelný odstup, který je zapříčiněn nízkou, otevřenou výslovností [é]. Vychýlení z normy u prvního formantu této hlásky se vyskytuje téměř ve všech případech, ale není nijak výrazné (cca 10–50 Hz).

Graf také ukazuje vybočení z normy v případě vokálu [á], konkrétně u druhého formantu ve slově *já*, kdy je naměřená hodnota o cca 550 Hz vyšší. Výslovnost hlásky se tak posouvá ven z vokalického trojúhelníku, a to směrem k předním vokálům.

V hodnotách vokálu [ú] je první formant v jednom případě pod normou (o cca 110 Hz), výslovnost je tedy užší, a druhý formant ji překročuje také jednou (o cca 180 Hz), vstupuje tak do středu vokalického trojúhelníku. Samohláska [í] nejvíce koresponduje s normou, vybočuje z ní pouze lehce ve dvou případech prvního formantu (o cca 60–70 Hz), kdy se výslovnost vokálu zužuje.

Výslovnost dlouhých vokálů je v případě Rady Rozkovcové je precizní. Chyby jsou ojedinělého rázu a v případě nízkého [é], kde se chyba jeví jaké systémová, je vybočení pouze mírné.

Obecně se u formantové analýzy vokálů mluvčí ukázala mírná tendence k centralizaci samohlásek. Ta se nejvíce projevila u vokálů krátkých, konkrétně v případě hlásky [u], která v několika případech vstupuje do středu vokalického trojúhelníku, dále u otevřené výslovnosti vokálu [i] a u vyššího postavení výslovnosti [a]. V případě dlouhých hlásek se tato tendence nepotvrdila, jsou vyslovovány s minimální chybovostí.

2.2.5 Radio Čas

Radio Čas je moravská soukromá rozhlasová stanice, která má regionální pobočku se sídlem v Olomouci, ale obsah vysílání přebírá z centrální pobočky v Ostravě. Pouze zpravodajství je odpojováno regionálně. Je ovšem považována za olomouckou stanici a proto ji do analýzy řadíme. Mluvčí, jejichž projevy hodnotíme, jsou původem z Ostravy a v jejich projevech tak můžeme očekávat spíše prvky slezskomoravského nářečí.¹⁰⁸

2.2.5.1 Zpravodajství

Vybraná zpravodajská relace je ze dne 14. února 2017, odvysílána byla ve dvanáct hodin. Je prokládána reportážemi a promluvami jiných mluvčích, kterým ve transkripci vynecháváme.

---

¹⁰⁸ Radio Čas [online]. [cit. 3.4.2017]. Dostupné z: <https://casradio.cz/program/>

2.2.5.1.1 Marcela Fabiánová

Marcela Fabiánová je redaktorka Radia Čas s bohatou praxí. Na své současné pozici je osm let a předtím působila deset let v Českém rozhlase dříve jako redaktorka, dříve jako moderátorka. Zde absolvovala několik jazykových kurzů. V současnosti pracuje také ve zpravodajské sekci TV Relax. Má magisterské vzdělání v oboru Sociální pedagogika na Ostravské univerzitě. Žije v Ostravě, odkud také pochází.¹⁰⁹

Fonetická transkripce:

[nemocnice ve frítku místku vsadila na **kanisterapiji** →/ historické domi f přerovje jdoᵛ **do prodeje** →/ ?a stát rozdá peňíze **lidem** →/ kteří šetřjí **vodou** ↓// heské **poledne** →/ souᵛ tadi ?aktuá + ní správi ?a s nimi **marcela fabijánová** ↓// severní moravu stále dusí **smok** ↓// na ?ostravsku →/ **karvinsku** ?→/ a frídeckomístecku platí **regulace** →/ ve zbitku kraje pak **smogová situace** ↓// limit polétavého praxu **biř** na některix stañicix překonán ?i **čtířnásobně** ↓// podle meteorologú se navíc rosptilové podmínki jen tak **nezlepší** ↓// vjíždění na dálnici na prostějofsku ?uš nebude jen sáska **na štěstí** ↓// kvůli krátkím nájezdúm totiž hrozí ve vísletku střet s **autem** →/ jedoucíím **po dálnici** ↓//]

[pacijenti nemocnice ve frítku místku kromně lékařú léčí ?i **pes** ↓// tříletá feňka nana je našťevuje **jednou tídně** ↓// pokračuje ?už **mluvčí nemocnice** →/ **jolana filipová** →//]

[historické domi f přerovje jdoᵛ **do prodeje** ↓// **mjesto** totiž xistá víprodej svíx **nemovitostí** ↓// napříklat tagzvaní blaškuf dům stojí na masarikovje námjestí ?od roku ?osumnáset ?osumdesát **jedna** →/ ?a patří **k těm** →/ které pamatují celou řadu ?událostí spojeníx s **centrem** ↓// část ?opozice ?ale pláni **kritizuje** →/ radñice **tvrdí:** →/ že pro domi nemá **vi?užití** ↓//]

[čexúm se doma válí více neš púl milijónu **zapomenutíx kreditek** ↓// jde napříklat ?o **karti** →/ které si lidé pořídili jako **slevové** →/ ?ale třeba po roce vedení **zdarma** →/ je jejix používání podmíněno ?určitou zaplacenou **částkou** ↓// lidé na to vječinou **přijdou** →/ ?až **gdiž** jim třeba **banķa** →/ kfúli nesplacením **závaskúm** →/ nexce dát ?úvjer ↓// zhruba čtvrtina zatořlaníx kreditek ?uš zaváñí ?egzekucí ↓//]

¹⁰⁹ Pozn. Informace poskytla sama moderátorka.

Nekorektní kvalita vokálů	3 případy
Nekorektní kvantita vokálů	1 případ
Nekorektní artikulace konsonantů	4 případy
Nekorektní asimilace znělosti	2 případy
Chybné užití kadence	2 případy
Chybný slovní přízvuk	0 případů
Přeřeknutí	0 případů
Tempo řeči	330 slabik za minutu (5,56 slabik za sekundu) = průměrné tempo

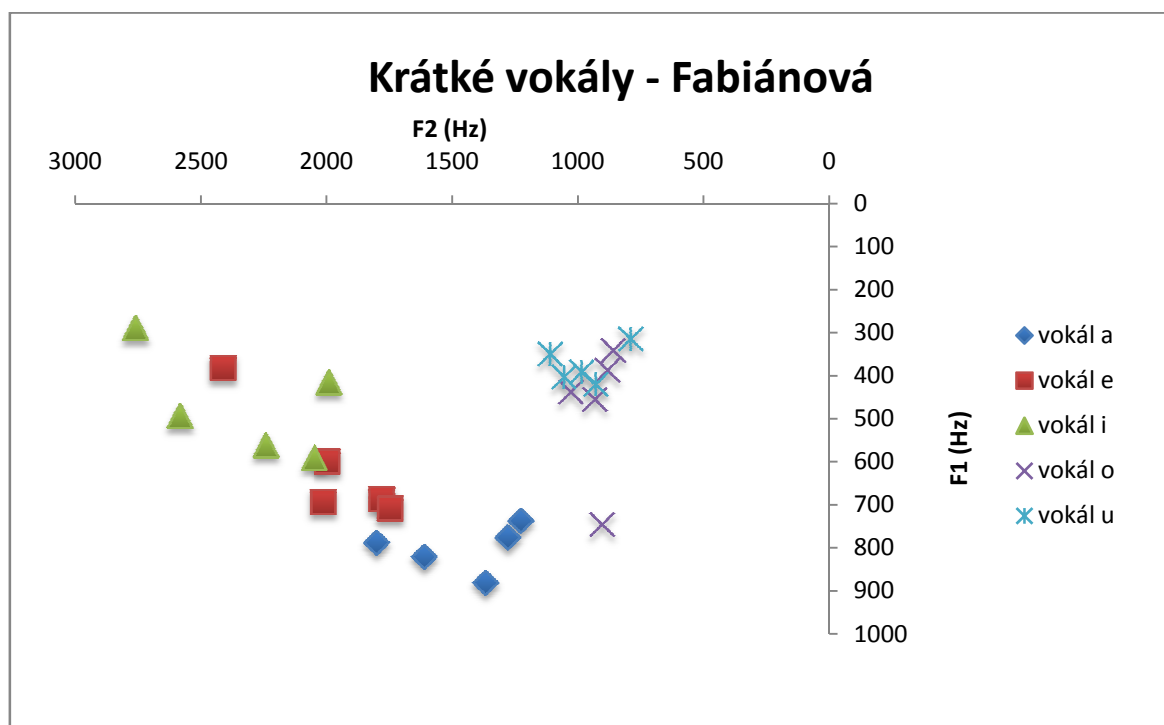
V projevu Marcely Fabiánové je chybná kvalita vokálů ve třech totožných případech. Jedná se totiž o shodné koncovky tří po sobě jdoucích slov, konkrétně [ʔostravsku →/ karvinsku →/ ʔa frídeckomístecku]. Tyto koncovky jsou nejasné kvality na pomezí vokálů [o] a [u], pravděpodobně jde o otevřenou výslovnost samohlásky [u]. K porušení kvantity vokálů dochází jen jednou, a to ve slově [blaškuf].

Z hlediska výslovnosti konsonantů si u mluvčí můžeme všimnout vlivu slezského nářečí. Opakovaně totiž dochází k výslovnosti [mje] namísto [mňe] ve slovech *město* a *náměstí*. Jiným typicky slezským znakem je tvrdá výslovnost [ɬ], k níž dochází ve slově [biɬ]. Chybné asimilace znělosti se mluvčí dopouští ve slově [kfúli]. Tato výslovnost je opět typická pro Ostravsko. V analyzované výpovědi se skupina *kv* objevuje vícekrát a k této chybné asimilaci dochází jen v jednom případě. Jiný případ nekorektní asimilace je [pokračuje ʔuž mluvčí nemocnice →/], kdy hláska [ž] zůstává znělá vlivem následující jedinečné hlásky [m], obdobná situace se objevuje ve spojení [gdiž jim]. Dochází také k vynechání hlásky [l] ve slově [ʔaktuá + ní], tento případ je však ojedinělý. V užívání rázu mluvčí nechybuje.

Kadenci užívá Marcela Fabiánová správně. Pouze v jednom případě, na konci výpovědi, je chybně použita neukončující kadence. Příčinou je nejspíše fakt, že za touto výpovědí následuje vyjádření mluvčí nemocnice, které takto moderátorka chtěla uvést.

V užívání slovního přízvuku mluvčí nechybuje. Několikrát však dochází k odsunu přízvuku z předložky na následující jméno, například [vsadila na kanisterapiji →/] a [ve vísletku]. Tyto případy ovšem nepovažujeme za chybné, neboť se jedná o zdůrazněná slova.

Formantová analýza:

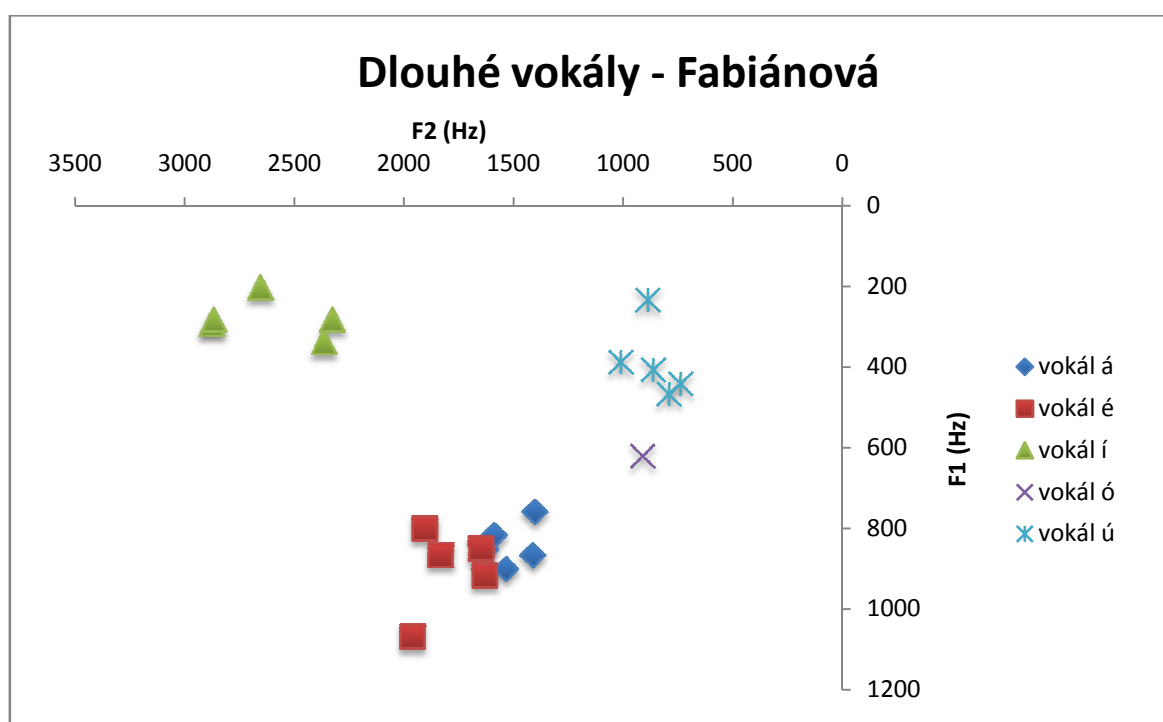
	a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
vsadila		789	1801	ve	687	1781	domy	591	2048	polétavého	388	883	dusí	350	1110
a		882	1367	prodeje	600	1998	lidem	562	2241	Ostravsku	456	932	regulace	404	1054
Moravu		822	1611	severní	710	1747	Fabiánová	494	2583	smogová	439	1027	zbytku	392	985
regulace		777	1278	některých	382	2411	situace	416	1991	o	342	859	nebude	421	929
autem		738	1227	jen	694	2014	i	289	2760	nemocnice	747	903	autem	315	790

Na grafu č. 17 je možné vidět, že pásma jednotlivých samohlásek jsou rozestavěna do vokalického trojúhelníku, ale místy se prolínají. K nejméně výraznějšímu překrytí dochází u zadních samohlásek [o] a [u], a to v důsledku posunu většiny hodnot prvního formantu hlásky [o] pod normu (o cca 20–160 Hz), tedy užší výslovnosti. V rámci zmíněných hodnot však dochází i k odchylce opačným směrem, nad normu (o cca 50 Hz). Hodnoty vokálu jsou tak rozmístěny po širokém spektru. V hodnotách druhého formantu nedochází k žádnému překročení.

Překrytí pásem předních vokálů je způsobeno jednak vyššími hodnotami prvního formantu vokálu [i] (o cca 60–90 Hz), tedy otevřenější výslovností, jednak překročením normy u druhého formantu samohlásky [e] (o cca 310 Hz), které je ovšem ojedinělé. Zároveň klesá pod normu i hodnota formantu prvního (o cca 100 Hz). Zmíněné odchylky vokálu [e] byly naměřeny ve slově *některých*, zde se výslovnost přesouvá do hodnot hlásky [i] jak u prvního, tak u druhého formantu.

Téměř bezchybně vyslovuje mluvčí vokál [a], kde pouze druhý formant samohlásky ve slově *vsadila* vybočuje z normy, i když poměrně výrazně (o cca 300 Hz), dochází tak k posunu směrem do středu vokalického trojúhelníku. Tento případ je ojedinělý, ostatní hodnoty vokálu jsou v normě. Také jen výjimečná chybovost se objevuje u samohlásky [u]. Norma je překročena dvakrát v hodnotách druhého formantu, a to pouze mírně (cca 50–110 Hz). Ostatní hodnoty jsou v normě, nebo se od ní odchylojí jen nevýrazně.

Objevuje se překročení normy na obě strany, spektra jednotlivých hlásek jsou tedy široká, ale tato překročení jsou mírná. Jedinou systémovou chybou je zavřenější výslovnost vokálu [o].

	á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ó	F1	F2	ú	F1	F2
stát		902	1535	hezké	867	1832	Frýdku	339	2365	miliónů	622	910	meteorologů	443	738
aktuální		760	1402	polétavého	851	1648	peníze	284	2326				kvůli	408	862
smogová		868	1412	lékařů	918	1631	dusí	295	2876				nájezdům	389	1010
čtyřnásobně		818	1587	které	801	1905	stanicích	284	2867				půl	468	790
nájezdům		853	1629	pitné	1070	1960	vjíždění	204	2654				úvěr	235	886

Graf dlouhých vokálů ukazuje, že pásma hlásek jsou oddělena, k mírnému překrytí dochází mezi vokály [á] a [é]. To je způsobeno odchylkou u prvního formantu vokálu [é], který ve všech případech přesahuje normu (o cca 150–300 Hz). Výslovnost je otevřená a posouvá se k vokálu [á]. Dalším faktorem, který přispívá k překrytí pásem dvou hlásek, je posun [á] směrem k předním samohláskám. Hodnoty druhého formantu totiž překračují normu celkem třikrát (o cca 40–130 Hz).

V případě vokálu [í] je v hodnotách prvního formantu odchylka častá, avšak ne příliš výrazná (o cca 20–100 Hz), toto vybočení značí užší výslovnost. Mimo normu jsou také dvě hodnoty formantu druhého, které ji přesahují zhruba na stejné úrovni (o cca 70 Hz), můžeme tedy říci, že dochází k drobnému posunu ven z vokálního trojúhelníku. Samohláska [ú] má pak všechny hodnoty v normě.

Kromě výraznějšího otevřeného postavení vokálu [é] vyslovuje mluvčí hlásky přesně, případně s mírnými odchylkami. Zvláště vokál [ú], ve kterém většina analyzovaných mluvčích chybí, vyslovuje Marcela Fabiánová precizně.

U Marcely Fabiánové se v analýze krátkých i dlouhých vokálů objevuje pouze drobná chybovost. Jediná systémová vychýlení jsou v případě krátkých samohlásek u hlásky [o], kde dochází k zavřenější výslovnosti, v případě dlouhých samohlásek se jedná o vokál [é], který je naopak vyslovován otevřeně a přibližuje se tak hodnotám hlásky [á]. Na obou grafech můžeme vidět poměrně zřetelné vokální trojúhelníky, kdy se jen mírně některá pásma jednotlivých samohlásek překrývají.

2.2.5.2 Dobré ráno s Romanem a Radimem

Pro analýzu spontánního projevu byl na Radiu Čas vybrán pořad Dobré ráno s Romanem a Radimem, který se vysílá každý všední den od pěti do devíti hodin. Posluchačům mimo jiné přináší aktuální informace o počasí a dopravě. V rámci pořadu je řazen také kvíz a rubrika. Analyzován byl pořad ze dne 15. února 2017.

2.2.5.2.1 Roman Pastorek

Jeden z dvojice moderátorů je Roman Pastorek, který má dvacet let praxe. Od ukončení střední školy působil na několika rozhlasových stanicích, až po svou současnou pozici na Radiu Čas. Dlouhodobě moderoval také dětský soutěžní pořad Bludiště v České televizi. Absolvoval středoškolské technické a vysokoškolské podnikatelské vzdělání, vše v Moravskoslezském kraji.¹¹⁰ Odtud také pochází, konkrétně z města Příbor.¹¹¹

Fonetická transkripce:

[?ano mi vám přejeme **krá:sné ráno** →/ ?a musim říc + že horoskopí dnes velmi **zajimavé** →/ jednak že se fšem bude **dařit** →/ ?ale: že lvi si mají dávat pozor na podvodí pane **kolego** → / tak si dávej pozor **na mře** →/ _abix tě třeba **nepodvedl**: ↓// přesně **tak** →/ jinak

¹¹⁰ Česká televize: Roman Pastorek [online]. [cit. 18.3.2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/roman-pastorek/>

¹¹¹ Články. Moravskoslezský.deník.cz [online]. [cit. 18.3.2017]. Dostupné z: http://moravskoslezsky.denik.cz/kultura_region/moderator-pastorek-prace-s-lidmi-me-2a1a.html

bych ti ho ?určité ?ošidil →/ ?a teď_uš sem ?uplňe zapomňel →/ co mňeli pani →/ no ?ale taki to **ne**bylo →/ že jo: →/ že nebudou hřit ?energijí →/ nebo něco **podobného** ↓///]

[tak po+dme se na to **podřvat** →/ čislo dne je velmi **zajimavé** →/ protože je tadi **sedumdesátka** →/ právje dnes je to přesňe sedumdesát **let** →/ gdi se českoslovenčtř hokejisté poprvé stali mistri **svjeta** ↓// ?a bilo to dokonce na domácím šampionátu **f praze** →/ tehdi bili střřbrňř **švédové** →/ ?a bronzovř **rakušané** ↓// kde je dneska rakušanům **konec** ↓///]

[&dneska bude **krásňe** →/ což bi teda zdůvodňovalo tu **heskou** předeđu →/ protože dnešňř teploti vistouppř ?aš na ?osum stupňů celzia **na severu** moravi →/ na jihu: budou mít kolem **šestř** →/ ?ale bude **sluňřčko** →/ _a mňe se dokonce fčera **zdálo** →/ + diš sem se dřřval _otpoledne **na teplomňer** →/ že _ukazuje **dvacet stupňů** →/ ?ale možná ?uš to bili **halucinace** →/ ?a bilo to teda **na sluňřčku** ↓///]

[kolika let biste se ?eventuelňe xtřli **dožit** ↓// **bže** ñegdo **řiká** →/ že bi bilo **fajn** →/ + dibi se dožil třeaba sto **třřicetř** →/ sto **čtřřicetř** →/ nebo sto deseti **let** →/ ?ale √ñegdo zase na druhou stranu **řiká** →/ že **přece** jenom →/ + diž _uš je vám třeaba: **devadesát** ?osum →/ tag _uš to neňř ?úplňe_ **ono** →/ _uš √nexodřte tolik na ti_ **akce** →/ nemáte tolik **radostř** ze života →// jarda jágr ?ale ten hraje hokej **s velkou** radostř →/ tagže jednak mu můžeme dneska ?originálňe přřt **g narozeňřinám** →/ můžete nám **napsat** →/ čim si **mislřte** →/ že je **tako + řim** fenoménem →/ jak je vřbec **možné** →/ že ñegdo v pjeta **šřřicetř** hraje hokej na **takové** ?úrovňř →/ no_a nebo **nam napište** →/ jak dlouho biste xtřli žřt **vi** ↓///]

Nekorektnř kvalita vokálů	0 přřpadů
Nekorektnř kvantita vokálů	5 přřpadů
Nekorektnř artikulace konsonantů	9 přřpadů
Nekorektnř asimilace znělosti	0 přřpadů
Chybné užitř kadence	2 přřpady
Chybný slovnř přřzvuk	1 přřpad
Přeřeknutř	0 přřpadů
Tempo řeči	410 slabik za minutu (6,83 slabik za sekundu) = rychlé tempo

Projev moderátora Romana Pastorka je poměrně rychlý. Vyšřř tempo má pravděpodobně za následky častějšř chybovost, nejznatelněji krácení dlouhých vokálů. V jednom přřpadě na začátku slova [?uplňe] a ve čtyřech přřpadech uprostřed slova, jedná se o [musim], dvakrát u slova [zajimavé] a u slov [čřim], [řřc +] a [nam]. Přřčinou této časté chyby může být vedle rychlého tempa také vliv slezského nářečř. Kromě krácení se

v projevu objevuje i prodlužování vokálů, a to ve slově [krá:sné], kdy má prodloužení expresivní funkci a slouží k upoutání pozornosti posluchačů.

Při artikulaci některých slov vynechává mluvčí počáteční konsonanty. Konkrétně ve slovech [+dibi] a [+diš], kdy se v obou případech jedná o nenormativní redukci souhláskových spojení. Hlávky vypouští také na konci slova [řic+]. K zániku hlávky [v] mezi samohláskami dochází ve slově [tako+ím], a to z důvodu oslabené artikulace, jejíž příčinou může být také rychlé mluvní tempo. V případě slova [českoslovenčtí] se zase vlivem spojení s hlávkou [n] mění kvalita tupé sykavky [š] na polosykavku [č]. Dalším nenormativní výslovností se mluvčí dopouští při realizaci skupiny [čt] na začátku slova je jako [št], a to konkrétně se spojení [v pjeta štiriceti]. Jako poslední případ uvádíme zdemolování tvaru slova *protože* na [bže].

Poměrně často mluvčí nežívá ráz. Za chybná vynechání považujeme pouze tři případy, ke kterým dochází po pauze [_abix], [_a mňe] a [_uš]. Užití rázu v ostatních případech sice norma nevyžaduje, ale přispělo by k lepší zřetelnosti promluvy. Nutno dodat, že nejčastěji k vynechávání rázu dochází v rychlých pasážích, naopak v pomalých mluvčí ráz užívá.

Chybná kadence se objevuje v transkribovaném textu dvakrát. Mluvčí neukončuje výpovědní celky klesavou kadencí, i když za nimi následuje tematicky odlišná výpověď. U příkladu [nemáte tolik **radosti** ze života →//] dokonce odděluje následující výpověď výrazným nádechem. Další případ je [?ale bude **sluňáčko** →/ _a mňe se dokonce fčera **zdálo**]. V rychlých pasážích kadenci nerealizuje vůbec a promluva se tak stává nepřehledná.

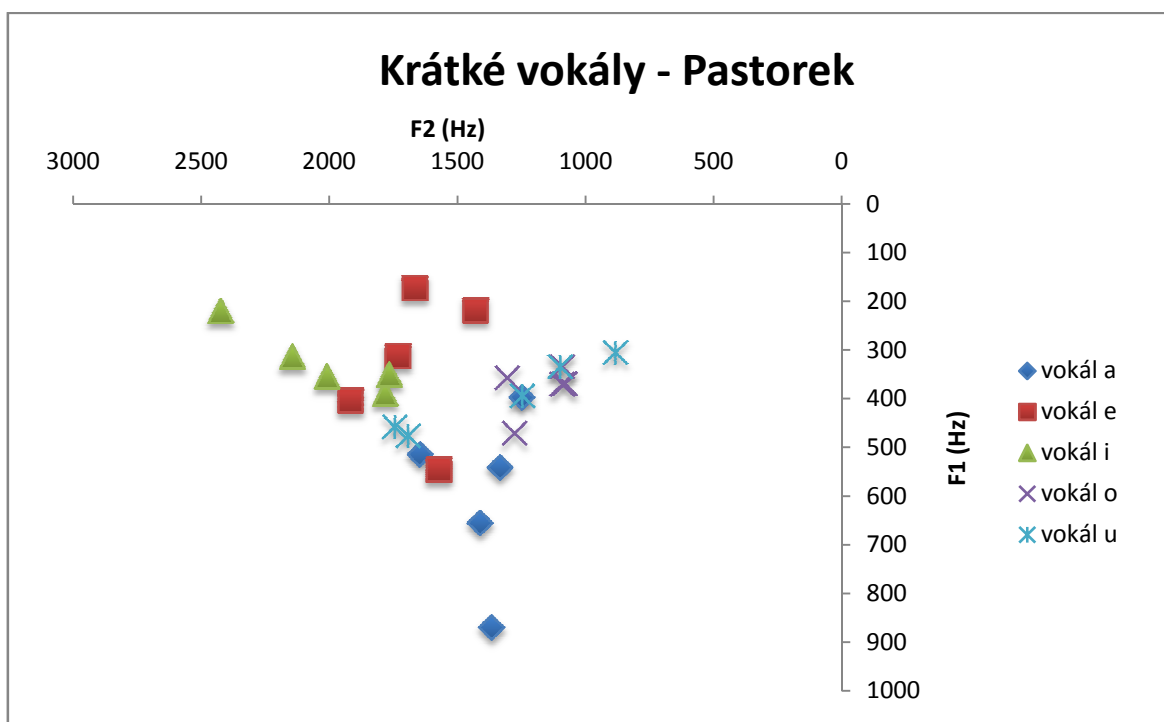
Projev mluvčího je obecně málo členěný. Souběžně se špatným frázováním se objevují chybné nádechy, které působí rušivě. Je třeba přihlídnout k faktu, že se jedná o projev spontánní a navíc dialogického charakteru. Druhý mluvčí občas zasahuje do projevu svého kolegy, a tím narušuje plynulost jeho řeči, a to může vést k horšímu členění, ale tato okolnost se vztahuje pouze k první části transkribované promluvy.

Při užívání slovního přízvuku moderátor v několika situacích odsouvá přízvuk z předložky. Jedná se například o spojení [na ?osum stupňů] nebo [na **takové** ?úrovni ↑]. V obou případech jsou slova zdůrazněna, a proto tento jev nepovažujeme za chybný.

Nekorektní asimilace se moderátor nedopouští, v jeho projevu nebylo zaznamenáno ani žádné přechnutí.

Mluvní tempo Romana Pastorka je velmi rychlé, a to i přes to, že je jeho projev nepřipravený. Rychlé tempo může být příčinou častého chybování v rázech, neprecizní výslovnosti, ale také špatného členění a absence pauz, které jsou příčinou rušivých nádechů.

Formantová analýza:

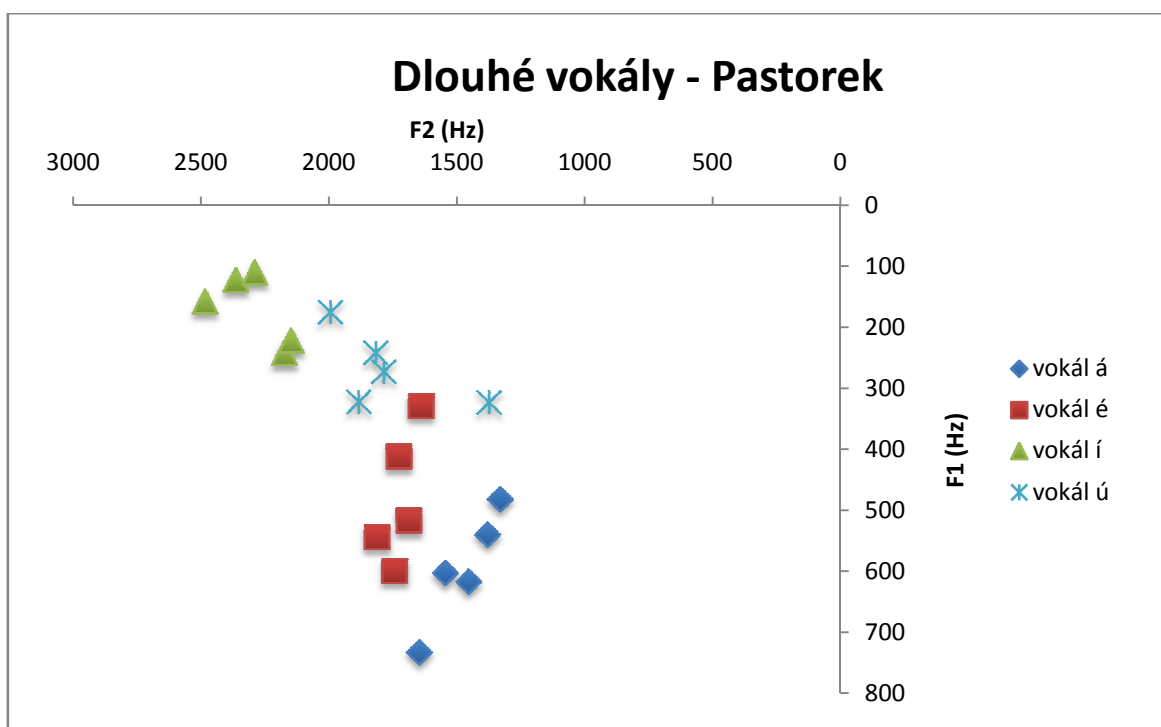
a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
a	871	1367	pře_jeme	313	1732	taky	355	2009	horoskopy	358	1305	musím	306	883
dávat	398	1249	sedmde_sát	173	1666	energií	220	2424	dok_once	472	1277	bude	395	1247
pane	542	1334	teploměr	219	1429	celsia	390	1783	teploty	370	1080	severu	335	1098
Praze	656	1412	eventuelně	546	1573	narozeninám	314	2144	pozor	335	1091	ukazuje	477	1693
dneska	515	1647	ne_chodíte	404	1918	čtyřiceti	351	1765	sto	371	1090	halucinace	459	1745

Graf číslo č. 19 ukazuje, že výslovnost krátkých vokálů Romana Pastorka je poměrně nepřesná. Pásmo jednotlivých hlásek se vzájemně překrývají a v některých případech jsou rozmístěny po velké části spektra. Například samohláska [u] vstupuje výrazně do středu vokalického trojúhelníku a dostává se do hodnot pro výslovnost hlásky [e]. Odchylka v hodnotách druhého formantu je zde ve většině případů a je velmi výrazná (cca 100–700 Hz). Další výrazné vychýlení z normy můžeme vidět u vokálu [e], jehož hodnoty viditelně vstupují do pásma hlásky [i]. U prvního formantu jsou naměřené hodnoty pod normou ve čtyřech případech (o cca 80–300 Hz), u druhého formantu klesá

pod normu jeden výsledek (o cca 130 Hz). Podobnou situaci můžeme vidět i u samohlásky [a]. Hodnoty prvního formantu jsou většinou pod normou (o cca 50–300 Hz) a v případě formantu druhého jednou normu přesahují (o cca 150 Hz).

Pole samohlásky [o] není tolik rozptýlené. Dochází zde sice k chybovosti ve všech hodnotách prvního formantu, ale pokles pod normu není tolik výrazný (o cca 30–160 Hz), výslovnost je zúžená. Druhý formant pak přesahuje normu dvakrát (o cca 80–100 Hz). Nejlépe artikulovaný je vokál [i], kdy u prvního formantu je jedna hodnota pod normou (o cca 80 Hz) a u druhého pak hodnoty dvě (o cca 220–240 Hz), zde je odchylka výraznější a výslovnost se tak posouvá do středu vokalického trojúhelníku.

Moderátor Roman Pastorek má tendenci vyslovovat vokály spíše zavřeně, nejlépe to můžeme vidět u hlásek [a], [e] a [o]. Tato tendence se však neprojevuje u vokálů vysokých, jejichž první formanty jsou téměř vždy v normě. Patrná je také tendence ke splynutí hlásek, kdy se jejich hodnoty posouvají do středu vokalického trojúhelníku, což lze nejméně zaznamenat v případě zadních vokálů.

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
dávat	604	1544	krásné	600	1742	zajímavé	243	2173	Rakušanům	243	1816
sedmdesát	483	1330	zajímavé	518	1688	podívat	159	2484	zdůvodňovalo	323	1883
domácí	541	1379	hokejisté	545	1810	stříbrní	123	2363	stupňů	324	1373
říká	618	1454	Švédové	413	1726	radostí	111	2290	úplně	274	1785
Jágr	734	1646	fenoménem	330	1637	žít	223	2147	můžete	176	1994

Graf dlouhých vokálů je na první pohled lépe členěný, jednotlivá pásma samohlásek se nepřekrývají. Ovšem naprosto chybně jsou umístěny hodnoty vokálu [ú], které výrazně vstupují do středu vokalického trojúhelníku. Zásadní odchylka je tedy u druhého formantu, kde se všechny naměřené hodnoty pohybují vysoko nad normou (o cca 370–1000 Hz). Výslovnost hlásky se tak přibližuje k hodnotám předních vokálů. Hodnoty jeho prvních formantů jsou pod normou ve třech případech (o cca 30–130 Hz).

U vokálů [á] a [í] si můžeme povšimnout podobné tendence k užší výslovnosti, jako byla zaznamenána i u některých vokálů krátkých. V případě [í] klesají první formanty pod normu ve všech případech (o cca 60–190 Hz). S přihlédnutím k hodnotám formantů dlouhých hlásek podle Skarnitzla a Volína je mírný pokles prvního formantu hlásky [í] namísto, ovšem hodnoty klesající ke 130 Hz a níže už považujeme za chybné. U vokálu [á] dochází k poklesu u čtyř výsledků (o cca 80–220 Hz) a zde je odchylka i u druhého formantu, normu přesahují dvě hodnoty (o cca 40–150 Hz). Mírnější vychýlení z normy je u dvou hodnot prvního formantu vokálu [é] (o cca 70–150 Hz). Zbylé naměřené hodnoty jsou v normě.

Nejvýraznější chybou u dlouhých vokálů je značný posun hlásky [ú] do středu vokalického trojúhelníku. Zřejmá je také užší výslovnost všech samohlásek, nejvíce viditelná v případě hlásek [á] a [í], méně pak u hlásek [é] a [ú]. Důsledkem tohoto se celý vokalický trojúhelník posouvá do nižších hodnot.

Formantová analýza vokálů Romana Pastorka ukázala, že v případě krátkých i dlouhých hlásek dochází k posunu vokálu [u], respektive [ú] do středu vokalického trojúhelníku. U krátkých samohlásek je dále patrná i tendence k jejich splývání a rozprostření po větší částí spektra. Vokály dlouhé jsou vyslovovány přesněji a jejich chybovost je nižší, s výjimkou zmíněné hlásky [ú].

2.3 Porovnání dle charakteru projevu a vlastnictví stanice

2.3.1 Připravený a spontánní projev

Z pěti rozhlasových stanic vytvářejících regionální vysílání v městě Olomouci, se zvláštním případem Radia Čas (viz výše), jsme analyzovali vždy dva projevy, jeden charakteru spontánního a jeden připraveného. Cílem práce je projevy porovnat.

Předem připravený projev, ve většině případů se jednalo o čtené zpravodajství, byl hodnocen u pěti mluvčích, z nichž jsou tři muži a dvě ženy. Stejně tak i v analýze spontánního projevu, který je charakteristický pro moderátorské vstupy v rozhlase, jsou zastoupeni tři muži a dvě ženy. Všichni mají letitou zkušenost s prací v rozhlase.

Mluvní tempo předem připravených projevů je v rámci jednotlivých stanic vždy pomalejší než tempo projevů spontánních. Pohybuje se v poměrně širokém rozmezí od 280 do 400 slabik za minutu (4,64–6,61 slabik/sek). Nejrychlejší projev patřil Tomáši Gottwaldovi z Radia Haná, u něhož v souvislosti s rychlým mluvním tempem můžeme pozorovat také několik případů krácení dlouhých vokálů. Podobně rychlý projev měla Hana Srncová, jejíž tempo bylo 390 slabik za minutu (6,58 slabik/sek). V jejím projevu také dochází ke krácení dlouhých vokálů a k chybné artikulaci konsonantů. Vzájemně podobné hodnoty byly naměřeny u Jiřího Kořínka (350 slabik za minutu; 5,75 slabik/sek) a Marcely Fabiánové (330 slabik za minutu; 5,56 slabik/sek). Chybovost v projevu mluvčího Kořínka je minimální a v případě mluvčí Fabiánové dochází k odchýlkám pouze výjimečně. Nejpomalejší z projevů patří Marku Chváralovi z Radia Proglas, který ve svém projevu téměř nechybuje.

Hodnoty tempa spontánních projevů se pohybují v podobně velkém rozmezí od 290 do 440 slabik za minutu (4,89–7,36 slabik/sek). Nejrychlejší mluvčí je Lukáš Kobza také z Radia Haná. Právě rychlé tempo lze považovat za příčinu krácení dlouhých vokálů, ale také chybné kadence a časté nekorektní artikulaci konsonantů. Druhý nejrychlejší projev patří Romanu Pastorkovi z Radia Čas, který dosahuje podobných hodnot jak v tempu, tedy 410 slabik za minutu (6,83 slabik/sek), tak v chybovosti. Pastorek několikrát krátí vokály, chybuje v kadenci a často chybuje ve výslovnosti konsonantů. Rychlé tempo bylo naměřen také u Víta Šoukala z Radia Rubi, dosahuje ke 400 slabikám za minutu (6,72 slabik/sek), avšak chybovost v jeho projevu je podstatně nižší. Dochází k nemnoha krácení vokálů, k několika chybným kadencím, ale nekorektní artikulace konsonantů se objevuje pouze jednou.

Mírnější tempo (350 slabik za minutu; 5,75 slabik/sek) měla Radka Rozkocová z Radia Proglas, která ve své promluvě chybuje minimálně. Objevuje se několik nekorektních artikulací konsonantů a krácení dlouhých vokálů. Nejpomalejší spontánní projev byl projev Zory Ježkové, která hovořila tempem 290 slabik za minutu (4,89 slabik/sek). Nebylo u ní zaznamenáno žádné krácení vokálů, pouze chybná artikulace souhlásek a jedno pochybení v užití kadence.

Jak vyplývá z analýzy, ve spontánních projevech je chybovost častější, což souvisí s faktem, že jsou také rychlejší než projevy připravené. Dochází více ke krácení vokálů a také k chybné výslovnosti konsonantů. Vyšší chybovost je u spontánních projevů také v případě užití kadence a přeráznutí. Naopak nekorektní asimilace znělosti se častěji objevuje u mluvčích připraveného projevu. Obecně však platí, že vyšší míra chybovosti je u rychlejších promluv

2.3.2 Veřejnoprávní a soukromá stanice

Porovnávat v našem případě veřejnoprávní a soukromé stanice lze jen do jisté míry, neboť jsou zastoupeny ve značném nepoměru. Veřejnoprávní stanici reprezentuje pouze Český rozhlas Olomouc, zatímco soukromé jsou zbylé čtyři stanice. Cílem srovnání spíše bude poukázat na možné jevy, které mohou být dány vlastnictvím médií, tedy i jeho prací nejen s obsahem, ale i s formou sdělení.

Výrazným rozdílem mezi projevy veřejnoprávní a soukromé stanice je mluvní tempo. Zatímco v případě Českého rozhlasu Olomouc se pohybuje mezi 290–350 slabikami za minutu (4,89–5,78 slabik/sek), ve většině soukromých stanic se pohybuje kolem v rozmezí 330–440 slabik za minutu (5,56–7,36 slabik/sek). Výjimku v tomto případě tvoří Radio Proglas, kde se mluvní tempo pohybuje mezi 280–350 slabikami za minutu (4,64–5,75 slabik/sek), je tedy blíže veřejnoprávnímu formátu.

V promluvách mluvčích soukromých stanic dochází v souvislosti s mluvním tempem k častějšímu chybování v promluvě. Výjimkou je stanice Proglas, kde dochází k nejméně prohřeškům. Podobně v projevech veřejnoprávní stanice Český rozhlas Olomouc je prohřešků pouze minimum.

Z porovnání soukromých a veřejnoprávních stanic vyplývá, že rychlost projevu soukromých stanic je vyšší a s ní také stoupá počet chyb. Výjimkou je Radio Proglas, kde je tempo nejpomalejší a chybovost je proto nejnižší. Oproti tomu mluvčí na veřejnoprávní stanici mluví pomaleji, a tedy chybují méně.

2.3.3 Shrnutí

Analýza olomouckých rozhlasových stanic ukázala, že při spontánní mluvě chybují mluvčí více než při projevu předem připraveném. Na tomto faktu se může podílet také rychlost promluvy, která je u spontánních projevů vyšší. Mezi nejčastější prohřešky pak patří nekorektní artikulace konsonantů, chybná kvantita vokálů a nesprávné užití kadence.

Rozdíl mezi projevy mluvčích stanice veřejnoprávní a soukromé se projevil vyšší mírou chybovosti v případě promluv na stanicích soukromých, kde je také rychlejší mluvní tempo. Oproti tomu chybovost na veřejnoprávní stanici je minimální. Výjimku v tomto případě tvoří stanice Radio Proglas, jejíž mluvčí se jak rychlostí promluvy, tak počtem chyb blíží spíše veřejnoprávní stanici.

Závěr:

Cílem této bakalářské práce bylo postihnout všechny rozhlasové stanice vysílající v Olomouci a provést analýzu projevů jejich moderátorů.

V analýze jsme se snažily komplexně postihnout jevy na rovině segmentální i suprasegmentální. Provedli jsme formantovou analýzu vokálů všech mluvčích. Ta ukázala častou tendenci k centralizaci hlásek. U dlouhých vokálů jsme zaznamenali vyšší postavení [í] a chybnou realizaci hlásky [ú], která u většiny mluvčích více či méně výrazně vstupovala do středu vokalického trojúhelníku. Tendence k centralizaci se na ni projevila nejvíce.

Při fonetické transkripci jsme jako nejčastější prohřešek zaznamenali nekorektní artikulaci konsonantů a krácení dlouhých vokálů. V hojné míře byly v analýze zastoupeny také nekorektní asimilace znělosti a chybné užití kadencí. Při zkoumání možných nářečních vlivů se nejčastěji objevila chybná asimilace znělosti v mezisloví, která je typická pro moravská nářečí, a mimo jiné také výslovnost tvrdého *l* nebo krácení.

Při hodnocení dodržování ortoepických zásad ve výslovnosti se ukázala souvislost mluvního tempa s počtem chyb v promluvě. U mluvčích s nejrychlejšími projevy bylo naměřeno nejvíce chyb. Naopak nejpomalejší projevy byly téměř bezchybné. Avšak v analýze se objevily i takové projevy, které byly proneseny v rychlejším tempu, ale s menší mírou chybovosti než jiné, pomalejší. Nelze proto s absolutní platností říci, že rychlé mluvní tempo znamená vyšší počet prohřešků v promluvě. Tyto jevy sice do jisté míry souvisejí, ale vždy je rozhodující osoba mluvčího, jeho řečnické dovednosti a znalost ortoepické normy.

Úkolem práce také bylo najít možné rozdíly mezi připraveným a spontánním projevem. Zde se ukázalo, že spontánní promluvy jsou obecně rychlejší a v souvislosti s vyšším tempem je často větší i míra chybovosti, čímž se potvrdil náš předpoklad. V nepřipravených projevech docházelo častěji k chybné výslovnosti konsonantů, ke krácení vokálů a k nekorektnímu užití kadence. Připravené promluvy byly preciznější, avšak byla zde naměřena větší míra chybných asimilací znělosti.

Zaměřili jsme se také na porovnání soukromých a veřejnoprávních stanic. Porovnání sice nebylo vyvážené, neboť veřejnoprávní a soukromé stanice jsou v Olomouci zastoupeny ve značném nepoměru, ale lze říci, že mluvčí na soukromých stanicích hovoří rychleji, a proto také častěji chybují. Na veřejnoprávní stanici ČRo Olomouc je mluvní tempo pomalejší a projev preciznější. Výjimku tvoří soukromá stanice Radio Proglas, která

se mluvním tempem a mírou chybovosti podobá spíše stanici veřejnoprávní. I v tomto případě se předpokládá vyšší míry chybovosti v projevech moderátorů komerčních stanic potvrdil.

Anotace

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Jméno: Lucie Frydrychová

Název práce: Fonetická analýza

Vedoucí práce: PhDr. Petr Pořízka, PhD.

Anotace: Tato bakalářská práce se věnuje analýze mluvních projevů moderátorů olomouckých rozhlasových stanic. Cílem bylo zhodnocení projevů jednotlivých moderátorů z konkrétních stanic a upozornění na odchylky od normy na úrovni segmentální i suprasegmentální. Dílčím záměrem bylo také porovnání projevů na základě jejich charakteru, tedy připravenosti, a typu stanice, zda se jedná o veřejnoprávní či soukromou stanici. V teoretické části práce je popsána ortoepická norma, na jejímž základě jsou promluvy hodnoceny. Praktická část se věnuje samotné analýze, která zahrnuje fonetickou transkripci, formantovou analýzu vokálů a komentář těchto jevů. V závěru práce jsou shrnuty výsledky, je uvedeno celkové porovnání a zhodnocení.

Klíčová slova: ortoepie, analýza, výslovnost, moderátoři, spontánní projev, připravený projev, veřejnoprávní stanice, soukromá stanice

Počet znaků: 147 060 znaků

Počet použitých zdrojů: 9 monografií, 6 časopiseckých článků, 18 internetových zdrojů

Počet příloh: 10 nahrávek

Resumé

This bachelor work analyses the speech patterns of radio hosts broadcasting in Olomouc. The main aim of this work is to evaluate individual speeches, to bring attention to the possible departure from the segmental as well as the suprasegmental norm. Another intention of the following work is the comparison of certain speech patterns according to their character and to the type of radio stations. The theoretical part of this work describes the orthoepic norm, based on which the individual patterns are criticised. The practical part focuses on the analysis itself, which includes phonetic transcription, formant speech analysis and a commentary of the mentioned phenomena. Overall comparison and a result summary are included at the end of this work.

Zdroje:

Literatura:

DAVIDOVÁ, Dana. *Mluvená čeština na Moravě*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1997. ISBN 80-7042-478-8.

HÁLA, Bohuslav. *Výslovnost spisovné češtiny: zásady a pravidla*. 2. vyd. Praha: Academia, 1967.

HŮRKOVÁ, Jiřina. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995. ISBN 80-85827-93-X.

HVÍŽĎALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. Praha: Dokořán, 2003. ISBN 80-86569-70-5.

MARŠÍK, Josef. Rozhlasová zpráva a rozhlasové zpravodajství. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1899-9.

PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994. ISBN 80-7066-843-1.

PERKNER, Stanislav. *Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

STRAHL, Vlastimil. *Novinář před mikrofonem*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-800-8.

Časopisecké články

BALKÓ, Ilona. K výzkumu tempa řeči a tempa artikulace v různých řečových úlohách. *Bohemistika*. 2005, 3, s. 185–196.

BARTOŠEK, Jaroslav. K jazyku mluvených zpráv. *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16 (1–2), s. 5–17.

JANOUSHKOVÁ, Jana. Mluvená čeština v médiích. *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16 (1–2), s. 3–4.

MACHAČ, Pavel. „Jagonotoasněbure?“... (aneb Příspěvek k přijatelnosti některých veřejných mluvčích). *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16 (1–2), s. 36–49.

POKORNÁ, Jaroslava. Z praxe hlasového pedagoga aneb Co se v mládí naučíš, toho se v dospělosti jen tak nezbovíš! *Čeština doma a ve světě*. 2008, 16 (1–2), s. 25–30.

SKARNITZL, Radek, VOLÍN, Jan. Referenční hodnoty vokalických formantů pro mladé dospělé mluvčí standardní češtiny. *Akustické listy*. 2012, 18 (1), s. 7–11.

Internetové zdroje

BARTOŠEK, Jaroslav. Tlak profese – specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč* [online]. 2002, 85(3), s. 68–78 [cit. 21.2 2018]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7673#_ftnref6

KRČMOVÁ, Marie. *Fonetika a fonologie* [online]. 3 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 7.11.2017]. Elportál. ISSN 1802-128X. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/?id=852835>

Kodex Českého rozhlasu [online]. [cit. 2.4.2018]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/_zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056

Český rozhlas: Zora Ježková [online]. [cit. 27.3.2018]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/lide/olomouc/_osoba/642

Radio Haná: O nás [online]. [cit. 24.4.2018]. Dostupné z: <https://www.radiohana.cz/o-nas>

Radio Haná: Tomáš Gottwald [online]. [cit. 1.4.2018]. Dostupné z: <https://www.radiohana.cz/lide-z-radia/osobni-vizitka-14>

Radio Haná: Lukáš Kobza [online]. [cit. 1.4.2018]. Dostupné z: <https://www.radiohana.cz/lide-z-radia/osobni-vizitka-13>

Hana Srncová [online]. [cit. 3.4.2018]. Dostupné z: <http://www.hankasrncova.cz>

Radio Rubi [online]. [cit. 3.4.2018]. Dostupné z: <https://www.radorubi.cz/radio>

Radio Rubi: Pořady [online]. [cit. 3.3.2018]. Dostupné z: <http://www.radorubi.cz/porady.asp#>

Články. Marketing&Media.cz [online]. [cit. 3.3.2018] Dostupné z: <http://mam.ihned.cz/media-radio/c1-62020170-radio-rubi-stavi-na-energickych-hitech-objevuji-se-i-hity-90-let>

Radio Proglas [online]. [cit. 3.4.2018]. Dostupné z: <https://www.proglas.cz/o-nas-a-s-nami/o-proglasu/statut-proglasu/>

Radio Proglas: Pořad U: [online]. [cit. 3.4.2018]. Dostupné z: <https://slovo.proglas.cz/z-regionu/olomoucke-studio-radim/u-kultura-slova/>

Radio Proglas: Marek Chvátal [online]. [cit. 1.11.2017]. Dostupné z: <https://www.proglas.cz/o-nas-a-s-nami/kdo-je-kdo/regiony/chvatal-marek/>

Radio Proglas: Radka Rozkovcová [online]. [cit. 1.11.2017]. Dostupné z: <https://www.proglas.cz/o-nas-a-s-nami/kdo-je-kdo/regiony/rozkovcova-radka/>

Radio Čas [online]. [cit. 3.4.2017]. Dostupné z: <https://casradio.cz/program/>

Česká televize: Roman Pastorek [online]. [cit. 18.3.2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/roman-pastorek/>

Články. Moravskoslezský.deník.cz [online]. [cit. 18.3.2017]. Dostupné z: http://moravskoslezsky.denik.cz/kultura_region/moderator-pastorek-prace-s-lidmi-me-2a1a.html